

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem ——— 2021

Česká národní banka — Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem — 2021

Úvodní slovo guvernéra

Vážení čtenáři,

výkon dohledu nad finančním trhem v České republice zůstává jedním ze stěžejních zákonných úkolů České národní banky, jehož konečným cílem je udržení silného a odolného finančního sektoru pro financování potřeb české ekonomiky, spotřebitelů a podniků. **Je mi proto potěšením Vám představit naši pravidelnou Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem** (dále jen Zpráva), ve které informujeme veřejnost o aktivitách v této oblasti za předchozí kalendářní rok.

Zpráva obsahuje informace o podmínkách ve finančním sektoru a o nejvýznamnějších dohledových a regulatorních opatřeních a politikách **za rok 2021**. Popisuje přitom nejen hlavní činnosti v oblasti dohledu na dálku a kontrol na místě u regulovaných subjektů finančního trhu, ale též dohledové aktivity v oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele. Standardně informuje také o licenčních, schvalovacích a povolovacích činnostech ČNB, o doporučeních vydaných pro dohlížené subjekty, o stanovování nápravných opatření a o uplatňování sankcí. Vedle informací o dohledových činnostech v publikaci naleznete také základní přehled významných změn české a evropské legislativy regulující finanční trh a nástin aktivit ČNB v oblasti mezinárodní spolupráce s orgány regulace a dohledu nad finančním trhem.

Již druhým rokem ovlivňovala ekonomickou situaci u nás i ve světě **pandemie koronaviru**, již doprovázely další nepříznivé jevy jako např. problémy s dodávkami v některých odvětvích, potíže v dodavatelských řetězcích či vyšší ceny energií. ČNB se tak v období zvýšené nejistoty a rizik ohledně budoucího vývoje vedle standardně sledovaných oblastí, jako jsou dodržování obezřetnostních pravidel, pravidel ochrany spotřebitele a odborné péče, či odolnost dohlížených subjektů proti kybernetickým rizikům, intenzivně zabývala také dopady pandemie na finanční trh a regulované subjekty. Naše pozornost byla zaměřena i na další zdroje rizik pro finanční sektor, včetně oblasti důsledků klimatických změn, resp. přírodních událostí. Celkově lze říci, že český finanční sektor ve svém souhrnu přestál dosavadní nepříznivé dopady koronavirové pandemie bez problémů a nadále zůstává ve velmi dobré kondici s dostatečnou likviditou a kapitálovou vybaveností.

V sektoru úvěrových institucí se ČNB zaměřila zejména na **vývoj kvality jejich úvěrových portfolií**, a to jak u úvěrů, u kterých došlo v roce 2020 k odkladu splátek na základě zákona o úvěrovém moratoriu, tak i u úvěrů klientům, kteří působili v odvětvích, jež byla nejvíce zasažena pandemií. Mírný nárůst objemu nevýkonných úvěrů i jejich podílu na celkových úvěrech, ke kterému docházelo od poloviny roku 2020, dosáhl svého vrcholu na konci prvního čtvrtletí 2021. Finanční situaci a stabilitu jednotlivých institucí však tento nárůst výrazněji neovlivnil, což potvrdily i výsledky dalšího kola

provedených dohledových zátěžových testů. ČNB v případě úvěrového rizika dlouhodobě zastává a prosazuje rizikově orientovaný přístup, a to jak v rámci výkonu dohledu, tak i při tvorbě příslušné regulace. Proto se v září 2021 společně s dalšími 24 orgány dohledu a centrálními bankami členských států EU připojila ke společnému dopisu adresovanému vysokým představitelům Evropské komise pro oblast finančních služeb, finanční stabilitu a unii kapitálových trhů, jehož signatáři vyzvali k plné, včasné a konzistentní implementaci mezinárodního konceptu obezřetnostní bankovní regulace Basel III do práva EU.

Jednu z priorit pro ČNB i nadále představuje **boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT)**. V této oblasti došlo v roce 2021 k řadě legislativních změn, které dále posílily regulační rámec v této oblasti a na jejichž přípravě se ČNB také podílela. Ochranu finančního systému proti zneužití k finanční kriminalitě pokládá ČNB za klíčovou i s ohledem na možné dopady nejen na jednotlivé instituce, ale potenciálně i na celý systém. Tyto dopady mohou být nejen reputační, ale sekundárně i ekonomické. ČNB proto důsledně dbá na to, aby dohlížené instituce účinně aplikovaly preventivní opatření a zavedly robustní řídicí a kontrolní systém v této oblasti a společně s nimi usiluje o posílení celkové odolnosti finančního systému v České republice proti těmto nežádoucím jevům.

Do roku 2022 svět vstupoval s očekáváním možného konce pandemie koronaviru, postupného ukončení mimořádných a stabilizačních opatření a návratu ke standardnímu fungování nejen fiskálních a monetárních politik, ale i orgánů dohledu. V souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu je však zřejmé, že hospodářský **vývoj v následujícím období bude i nadále vystaven nebývale vysokému stupni nejistoty a mimořádných externích vlivů, což musí adekvátně reflektovat také výkon dohledu ze strany ČNB.**

Závěrem mi proto dovoluji, abych Vás ubezpečil, že český finanční sektor jako celek vstupuje do této vysoce specifické situace stabilní, odolný a dobře připravený na aktuální výzvy. Tuzemské banky jsou dlouhodobě dostatečně kapitálově vybavené, likvidní a ziskové a orientují se převážně na financování tuzemské ekonomiky, českých firem a domácích spotřebitelů. Současně musíme mít i nadále solidní přehled o vývoji a změnách, k nimž dochází, a být schopni včas rozpoznat jejich případné zásadní důsledky. V této souvislosti bych Vás rád ujistil, že ČNB bude i v současném období zvýšené nejistoty pokračovat v maximálně odpovědném výkonu dohledu založeném na rizikově orientovaném přístupu s cílem zajistit finanční stabilitu a bezpečné fungování tuzemského finančního trhu. Máme pro tento úkol k dispozici potřebné nástroje a jsme připraveni neprodleně reagovat na různé scénáře budoucího vývoje a přijímat odpovídající dohledová opatření.

Jménem České národní banky

Jiří Rusnok, guvernéř

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO GUVERNÉRA	3
PŘEHLED KLÍČOVÝCH AKTIVIT DOHLEDU V ROCE 2021	7
ČÁST A — DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	9
I. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2021	10
II. VÝVOJ REGULATORNÍHO RÁMCE	15
II.1 Vybrané regulatorní změny v EU v roce 2021	15
II.2 Vybrané regulatorní změny v ČR v roce 2021	18
II.3 Vybrané vyhlášky, úřední a jiná sdělení ČNB v oblasti dohledu	20
III. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	23
III.1 Dohled nad úvěrovými institucemi	23
BOX 1: DOHLED NAD ADEKVÁTNOSTÍ TVORBY OPRAVNÝCH POLOŽEK A ÚROVNÍ RIZIKOVÝCH VAH STANOVENÝCH INTERNÍMI MODELY	24
BOX 2: AKTUÁLNÍ VÝVOJ IS/IT RIZIK – Z POHLEDU INSTITUCÍ A Z POHLEDU KLIENTŮ	25
BOX 3: AKTUÁLNÍ VÝVOJ RIZIK A DOHLEDOVÝCH NÁSTROJŮ V OBLASTI AML/CFT	27
III.2 Dohled nad pojišťovnami	28
III.3 Dohled nad penzijními společnostmi a fondy	31
III.4 Dohled nad obchodníky s cennými papíry	31
III.5 Dohled nad investičními společnostmi a fondy	32
III.6 Emise cenných papírů a regulované trhy	34
III.7 Dohled nad poskytovateli platebních služeb a vydavateli elektronických peněz	35
BOX 4: TRANSPARENTNĚJŠÍ PLATEBNÍ TRANSAKCE SE SMĚNOU MĚN	36
III.8 Dohled nad poskytovateli spotřebitelského úvěru	37
BOX 5: DOHLED NAD DODRŽOVÁNÍM POVINNOSTÍ STANOVENÝCH ZÁKONEM O SPOTŘEBITELSKÉM ÚVĚRU	38
III.9 Dohled nad distributory finančních produktů	38
III.10 Dohled nad směnárny	41
III.11 Dohled v oblasti oběhu bankovek a mincí	41
III.12 Přeshraniční poskytování služeb	41
IV. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	42

Obsah	6
ČÁST B — STATISTICKÁ ČÁST	46
I. ÚVĚROVÉ INSTITUCE	47
II. POJIŠŤOVNY	52
III. PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY	55
IV. OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPÍRY	57
V. INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY	58
VI. POČTY OSTATNÍCH SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU	60
VII. EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY	62
VIII. SOUHRNNÉ INFORMACE O DOHLEDU	63
IX. REGULATORNÍ AKTIVITY ČNB V ROCE 2021	66
SEZNAM TABULEK	68
SEZNAM GRAFŮ	69
SEZNAM ZKRATEK	70

PŘEHLED KLÍČOVÝCH AKTIVIT DOHLEDU V ROCE 2021

ČNB plní úlohu integrovaného orgánu dohledu nad finančním trhem v ČR na základě pravomoci, kterou jí svěřuje zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Nad rámec vlastního výkonu dohledu vyplývajícího z této role zajišťovala v roce 2021 i další související činnosti, mezi něž patřily především licenční, schvalovací a povolovací aktivity, ukládání sankcí, stanovování opatření k nápravě zjištěných nedostatků nebo činnosti v oblasti regulace a mezinárodní spolupráce.

Finanční trh a jeho jednotlivé sektory se musely nadále vypořádávat s důsledky koronavirové pandemie, což významným způsobem ovlivňovalo také dohled ČNB v uplynulém roce. **Ke klíčovým činnostem v oblasti výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2021** patřily následující aktivity:

- V rámci **dohledu nad úvěrovými institucemi** se ČNB soustředila zejména na vývoj kvality úvěrových portfolií, udržování dostatečnosti kapitálu a opravných položek ke krytí případných ztrát, změny v úvěrových standardech a přístupu k riziku, ziskovost a životaschopnost obchodních modelů bank a družstevních záložen. Sledovány byly rizikové faktory související zejména s vývojem ekonomiky během pandemie a probíhajícími strukturálními změnami. V souvislosti s pokračující digitální transformací finančních služeb stanovila ČNB jako jednu z dohledových priorit také ověření míry odolnosti úvěrových institucí proti kybernetickým rizikům a schopnosti institucí zajistit kontinuitu jimi poskytovaných služeb. Další oblastí v popředí zájmu dohledu bylo mj. řízení rizik outsourcingu, např. právě ve sféře informačních a komunikačních technologií.
- V oblasti **odborné péče a ochrany spotřebitele u úvěrových institucí** se ČNB zabývala v prvé řadě kontrolou plnění povinností spojených s vedením platebních účtů pro spotřebitele vyplývajících jak z unijní legislativy (zejména přehled o úplatě, jednotné označení, silné ověření uživatele, poplatky za platby SEPA, informace o směně měn), tak i z nové vnitrostátní právní úpravy (chráněný účet). ČNB rovněž komplexně prověřila řízení právních rizik vztahujících se k oblasti posouzení úvěruschopnosti u spotřebitelských úvěrů, poplatků za předčasné splacení spotřebitelského úvěru a rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. ČNB se také zabývala problematikou bankovní identity, kterou v daném období řada úvěrových institucí zavedla a další její zavedení plánují v budoucnu.
- V **pojistném sektoru** se ČNB při výkonu dohledu i nadále soustředila na posuzování rizikového profilu a jeho změn u dohlížených pojišťoven, vyhodnocování jejich finanční a solventnostní situace a hodnocení dodržování požadavků na řídicí a kontrolní systém. Zaměřila se na řízení rizik informačních systémů a technologií pojišťoven a na plnění požadavků na regulatorní výkaznictví a uveřejňování informací. V souvislosti s koronavirovou pandemií ČNB detailně sledovala a vyhodnocovala její dopady na pojistný sektor, zejména ve vztahu ke kapitálovým a solventnostním potřebám jednotlivých pojišťoven a jejich možné zranitelnosti vyplývající z jejich obchodního modelu.
- V oblasti **odborné péče a ochrany spotřebitele v pojišťovnictví** ČNB věnovala zvýšenou pozornost tržnímu vývoji, kde dochází k rychlému posunu v oblasti technologických inovací a digitalizace s potenciálními dopady na kvalitu poskytovaných služeb zákazníkům (uzavírání a správa pojistných smluv, likvidace pojistných událostí). To klade zvýšené nároky na řízení a snižování rizik v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele ze strany pojišťoven. Významná část dohledové činnosti byla věnována naplňování regulatorních požadavků v oblasti produktového řízení (tvorbě a distribuci pojistných produktů). ČNB se zaměřila zejména na transparentnost a objektivitu informací o pojistných produktech poskytovaných koncovým zákazníkům. ČNB do své dohledové činnosti rovněž výrazným způsobem promítla četné aktivity zastřešované EIOPA. S tím byla spojena analytická činnost prováděná na základě kvantitativních dat, která jsou nově ve standardizované formě využívána pro účely dohledu odborné péče.
- V sektoru **penzijních společností a fondů** ČNB při výkonu dohledu sledovala dodržování regulatorních požadavků, zejména plnění kapitálové přiměřenosti penzijními společnostmi, včetně hodnocení jejich kapitálové pozice a kapitálového řízení. ČNB rovněž zaměřila zvýšenou pozornost na monitorování

a vyhodnocování dopadů pandemie a vývoje základních úrokových sazeb na kapitálovou situaci, obchodní výsledky a celkovou činnost penzijních společností.

- V segmentu **obchodníků s cennými papíry** se ČNB v rámci výkonu dohledu na dálku věnovala zejména implementaci nové obezřetnostní regulace tohoto sektoru kapitálového trhu (IFR/IFD). ČNB se též soustředila na kontrolu dodržování požadavků vzniklých v souvislosti s implementací evropské směrnice MiFID II do tuzemské legislativy a na oblast poskytování služeb zahraničními obchodníky s cennými papíry. Svou pozornost zaměřila rovněž na přeshraniční poskytování investičních služeb a na spolupráci s ostatními evropskými orgány dohledu v oblasti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.
- Výkon dohledu nad **investičními společnostmi a fondy** se soustředil na oblast oceňování a vykazování finančních nástrojů dle mezinárodních účetních standardů IFRS, a to zejména na téma volby obchodního modelu jakožto základu pro správné oceňování finančních nástrojů.
- V sektoru **směnárníků** se ČNB zaměřila zejména na kontrolu plnění povinností v oblasti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT) a v této souvislosti i povinnosti řádného vedení evidence směnářských obchodů. Zároveň byla provedena aktualizace rizikových profilů směnárníků z hlediska AML/CFT.
- U **nebankovních poskytovatelů platebních služeb** věnovala ČNB pozornost především efektivitě opatření přijatých proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nastavení systému ochrany peněžních prostředků uživatelů platebních služeb a souladu činnosti poskytovatelů platebních služeb s údaji uvedenými v obchodním plánu. V návaznosti na změnu evropské legislativy ČNB rovněž ověřovala plnění informační povinnosti poskytovatelů platebních služeb vůči uživatelům a prověřovala případné překážky bránící poskytování služeb iniciace plateb a informování o platebním účtu.
- V segmentu **poskytovatelů spotřebitelských úvěrů** se kontroly ČNB zaměřily na poskytování spotřebitelských úvěrů zajištěných nemovitostí a na pokračující sledování vývoje žádostí o odklad splátek spotřebitelských úvěrů z důvodu doznívání koronavirové pandemie.
- V sektoru **distributorů finančních produktů** ČNB vedla informační kampaň k nové vykazovací povinnosti zprostředkovatelů finančních služeb. Provedla rovněž tematická šetření zaměřená na kontrolu plnění podmínek odborné způsobilosti u zprostředkovatelů pojištění a na rozsah zprostředkovatelské činnosti (produkci) distributorů. ČNB vydala dva dohledové benchmarky vztahující se k prokazování plnění podmínek odborné způsobilosti distributorů finančních produktů. Dále ČNB uspořádala setkání s profesními asociacemi zprostředkovatelů, na němž prezentovala svá zjištění ve všech oblastech distribuce finančních produktů.
- V oblasti **regulovaných trhů a emisí cenných papírů** ČNB zaznamenala zvýšený zájem o schválení prospektů cenných papírů či jejich dodatků. V rámci běžného výkonu dohledu v daném segmentu dohlížela na plnění informačních povinností emitentů, především v podobě kontroly obsahu uveřejňovaných výročních a pololetních zpráv s tím, že ve vybraných případech se přezkum týkal i správnosti aplikace mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS).
- V rámci výkonu dohledu nad činností **akreditovaných osob** se ČNB zaměřila na plnění požadavků při provádění zkoušek odborné způsobilosti distančním způsobem a na pořádání programů následného vzdělávání k prohlubování odborné způsobilosti pro distribuci pojištění.
- **Další z klíčových oblastí dohledové činnosti ČNB představovala oblast AML/CFT.** V roce 2021 ČNB intenzivně pokračovala v rozšiřování okruhu uplatňovaných dohledových nástrojů v této oblasti, zejména při výkonu dohledu na dálku (podrobněji viz box 3). Soustředila se na uplatňování rizikově orientovaného přístupu, a to jak při rozvrhování kontrolních akcí, tak při určování jejich konkrétního zaměření.

Část A — Dohled nad finančním trhem

I. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2021

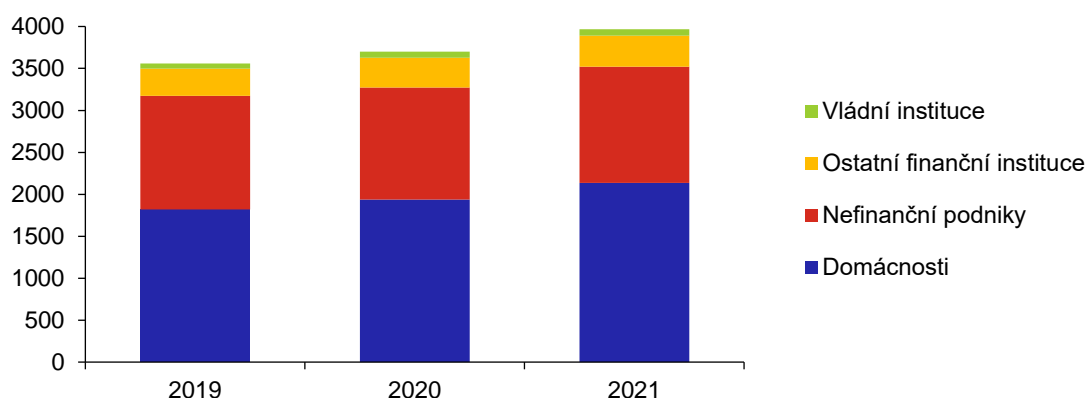
Růst objemu klientských úvěrů bankovního sektoru byl tažen hypotečními úvěry

Bilanční suma bankovního sektoru ke konci roku 2021 činila 8 523,8 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu navýšení o 7 %. Nejvýznamnější aktivní položku z pohledu objemu představovala s podílem přibližně 74 % na bilanční sumě celková naběhlá hodnota úvěrů a pohledávek (očištěná o opravné položky) s hodnotou 6 297,8 mld. Kč.

Objem klientských úvěrů¹ meziročně vzrostl o 265,3 mld. Kč na 3 966,5 mld. Kč. Tento nárůst byl tažen zejména úvěry poskytnutými domácnostem, jejichž objem se navýšil o 10,3 % na 2 135,5 mld. Kč. Navýšení úvěrového agregátu domácností odráželo zejména přetrvávající vysoký zájem o financování vlastnického bydlení. Postupné zvyšování základních úrokových sazeb ze strany ČNB tlumilo vysokou poptávku po tomto typu úvěrů v roce 2021 pouze v omezené míře. Objem úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům meziročně vzrostl o 3,4 % a ke konci roku dosáhl hodnoty 1 384,4 mld. Kč.

Graf A.1 Objemy vybraných klientských úvěrových agregátů

(v mld. Kč, stav ke konci roku)

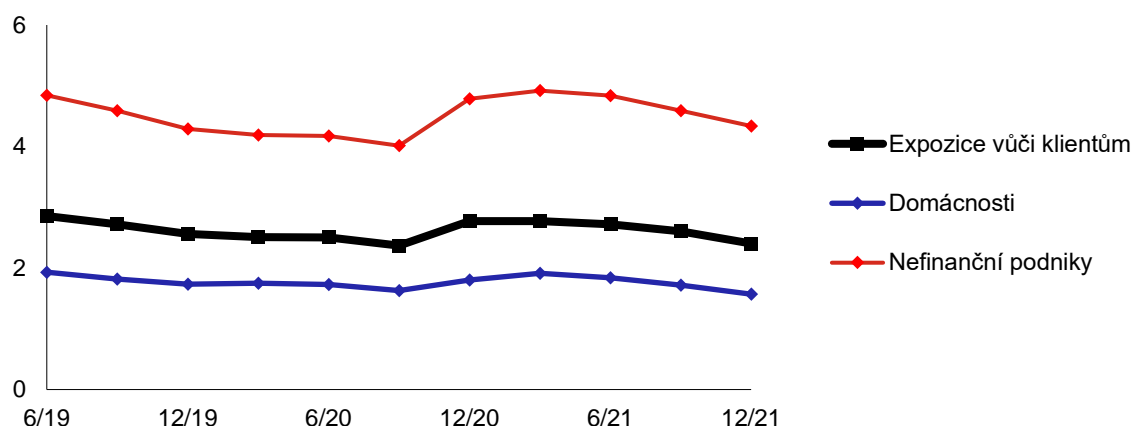
Podíly nevýkonných úvěrů dosahovaly stále relativně nízkých úrovní

Objem nevýkonných klientských úvěrů (v brutto vyjádření, tj. bez započítání opravných položek) meziročně poklesl o 7,3 %, tj. o 7,6 mld. Kč, na hodnotu 97,2 mld. Kč. Po mírném růstu zaznamenaném v prvním čtvrtletí banky v následujících dvou čtvrtletích naopak vykazovaly relativně rovnoměrný pokles objemu tohoto typu úvěrů, zatímco v posledním čtvrtletí zaznamenaly pokles výraznější (o 6 %). Proměnlivá epidemická situace se tak sice částečně projevila v ukazateli poměru nevýkonných expozic, v konečném důsledku však tuto statistiku významnějším způsobem neovlivnila. Ke konci roku dosahoval podíl nevýkonných úvěrů na celkových klientských úvěrech i nadále příznivé hodnoty 2,4 % (meziroční pokles o 0,4 p. b.). Tento podíl přitom meziročně mírně poklesl jak u úvěrů poskytnutých domácnostem (o 0,2 p. b. na 1,6 %), tak i u úvěrů nefinančním podnikům (o 0,5 p. b. na 4,3 %).

¹ Klientské úvěry představují poskytnuté úvěry a pohledávky vůči vládním institucím, domácnostem, nefinančním podnikům a ostatním finančním institucím.

Graf A.2 Nevýkonné úvěry

(v %, z bankovních úvěrových expozic vůči danému sektoru)

Objem vkladů domácností i nefinančních podniků se zvyšoval

Klientské vklady² jako dlouhodobě nejvýznamnější skupina závazků tuzemských bank dosáhly objemu 5 661,1 mld. Kč. To představovalo jejich 6,6% meziroční nárůst, přičemž přibližně stejné tempo růstu vykázaly jak vklady domácností, tak vklady nefinančních podniků. Zatímco celkové závazky bankovního sektoru během roku 2021 vzrostly o 7,2 % na 7 821,6 mld. Kč, agregovaná hodnota vlastního kapitálu se ke konci roku 2021 meziročně zvýšila o 4,8 % na 702,1 mld. Kč.

Tuzemské banky významně navýšily svoji ziskovost

Tuzemský bankovní sektor vykázal celkový zisk po zdanění za rok 2021 ve výši 70,6 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu nárůstu o cca 23 mld. Kč. Podstatný nárůst zisku odrážel relativně nízkou základnu z konce předchozího roku ovlivněnou koronavirovou pandemií. Do meziročního zlepšení výsledku hospodaření se promítlo zejména snížení ztrát ze znehodnocení aktiv (o 25,7 mld. Kč) a zvýšení zisků z poplatků a provizí o 4,0 mld. Kč, tj. o 12,8 %. Správní náklady po loňském poklesu meziročně narostly o 3,2 % na 75,6 mld. Kč. Meziroční navýšení zisku se při nižším růstu bilanční sumy i vlastního kapitálu promítlo do vyšších hodnot ukazatelů ziskovosti. Ukazatel rentability aktiv (RoA) dosáhl výše 0,80 %, což představovalo meziroční nárůst o 0,23 p. b. Ukazatel rentability vlastního kapitálu (RoE) ve stejném období vzrostl o 3,2 p. b. na úroveň 11,4 %.

Likviditní situace bankovního sektoru zůstala velmi dobrá a stabilní

Bankovní sektor setrval v dobré likviditní pozici a agregované ukazatele likvidity potvrzovaly jeho robustnost vůči případným likviditním šokům. Hodnota ukazatele krytí likvidity (LCR) bank ke konci roku 2021 meziročně mírně poklesla o 13,9 p. b. na 183,6 %. Ukazatel podílu celkových klientských vkladů a celkových klientských úvěrů k témuž období činil 142,7 %, což odpovídalo meziročnímu poklesu o 0,8 p. b. Podíl rychle likvidních aktiv na celkové bilanční sumě sektoru zůstal v meziročním srovnání prakticky nezměněn a ke konci roku dosáhl 40,9 %.

Kapitálové poměry domácích bank se mírně snížily

Objem regulatorního kapitálu domácího bankovního sektoru³ meziročně vzrostl o 2 % na hodnotu 643 mld. Kč. Výraznou většinu celkového kapitálu (téměř 97 %) tvořil kvalitní kapitál Tier 1. Celkový kapitálový poměr domácích bank⁴ se meziročně snížil o 0,8 p. b. na 23,5 %, zejména z důvodu nárůstu objemu rizikově vážených expozic z titulu pokračujícího růstu hypotečního portfolia. Pákový poměr vyjádřený jako podíl kapitálu Tier 1 na celkových úvěrech a pohledávkách dosáhl na konci roku 2021 hodnoty 7,3 %, což představovalo meziroční pokles o 0,5 p. b.

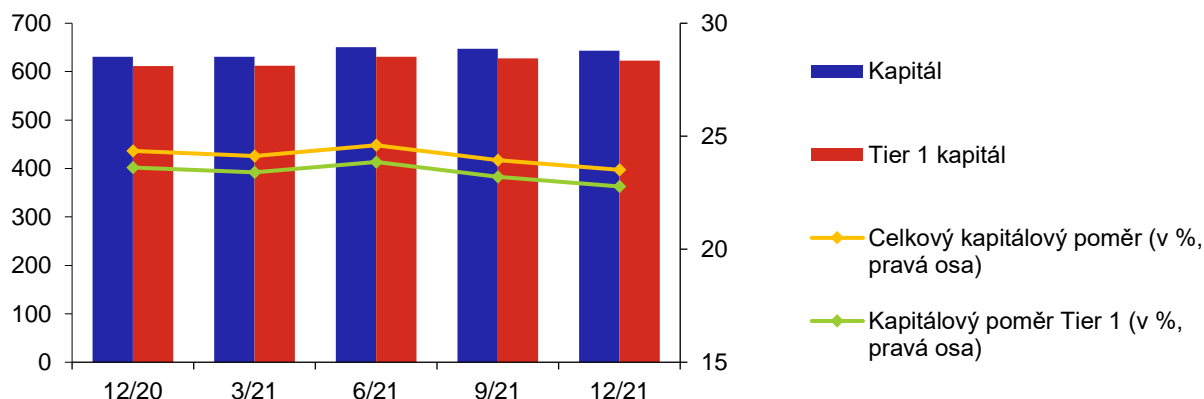
² Klientské vklady představují vklady přijaté od vládních institucí, domácností, nefinančních podniků a ostatních finančních institucí.

³ V tomto případě jsou z českého bankovního sektoru vyloučeny pobočky zahraničních bank působících v tuzemsku, jelikož rizika jejich podnikatelské činnosti jsou kryta regulatorním kapitálem jejich centrály. Vyhodnocení kapitálové přiměřenosti je přítom v působnosti příslušného zahraničního orgánu dohledu.

⁴ Kapitálový poměr je definován jako podíl příslušného kapitálu a celkových rizikových expozic v procentech.

Graf A.3 Kapitál a kapitálové poměry domácího bankovního sektoru

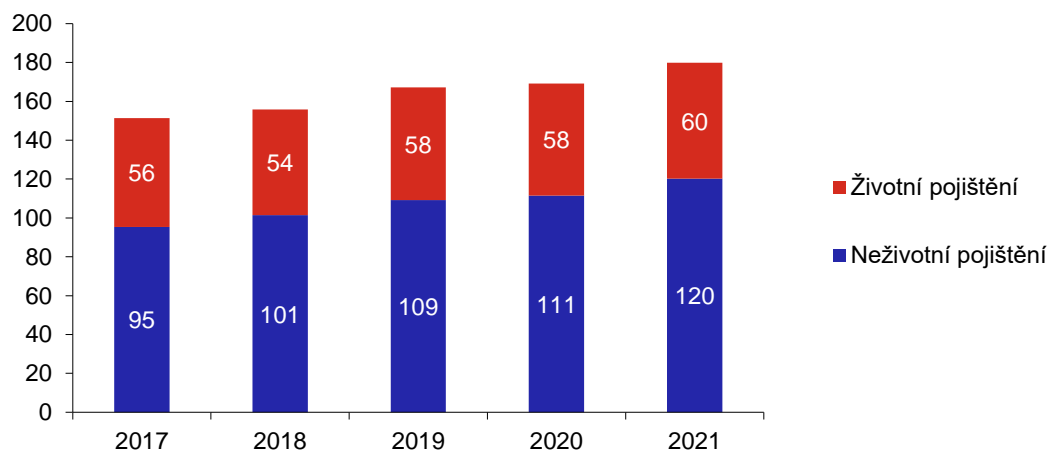
(levá osa v mld. Kč, pravá osa v %)

V pojistném sektoru vzrostlo předepsané pojistné pro životní i neživotní pojištění

Celková hodnota hrubého předepsaného pojistného ke konci roku 2021 dosáhla úrovně 179,9 mld. Kč, tj. o 6,2 % více než v předchozím roce. Zatímco v neživotním pojištění vykázaly pojišťovny nárůst předepsaného pojistného o 7,9 % na 120,3 mld. Kč, v životním pojištění došlo k pomalejšímu nárůstu tohoto ukazatele o 3,2 % na 59,6 mld. Kč. Podíl pojistného z neživotního pojištění na celkovém pojistném mírně vzrostl (o 0,9 p. b.) na 66,9 %.

Graf A.4 Hrubé předepsané pojistné

(zaokrouhлено na mld. Kč, pojistné předepsané tuzemskými pojišťovnami a pobočkami zahraničních pojišťoven)

Úroveň i struktura investic pojišťoven zůstala stabilní

Celková výše investic pojišťoven ke konci roku 2021 dosáhla úrovně 314,3 mld. Kč, což představovalo meziroční nárůst o 1,7 %. Bez výraznějších změn zůstala také struktura investic. Hlavní investiční položku i nadále představovaly investice do dluhových cenných papírů, jejichž podíl na celkových investicích se zvýšil na 76,2 %. Zbýlý podíl investic tvořily zejména akcie a jiné cenné papíry s proměnlivým výnosem (10 %), majetkové účasti v portfoliích tuzemských pojišťoven (8,5 %) a bankovní depozita (2,6 %).

Ziskovost pojistného sektoru podstatně vzrostla

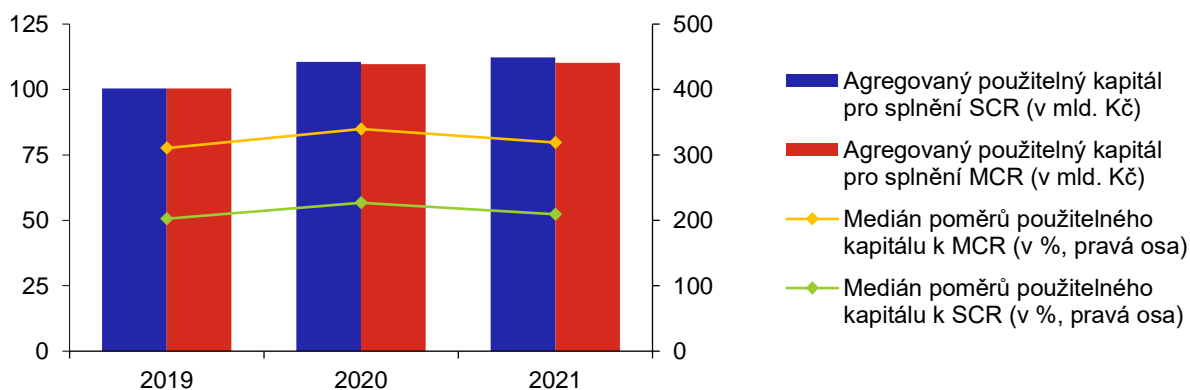
Během roku 2021 se ziskovost tuzemského pojistného sektoru (včetně poboček zahraničních pojišťoven) razantně zvýšila a celkový zisk po zdanění za sledované období činil 27,3 mld. Kč. Tento téměř dvojnásobný meziroční nárůst odrážel mj. zlepšení výsledků technických účtů sektoru. V případě výsledku technického účtu k životnímu pojištění došlo k jeho meziročnímu zvýšení o 74,2 % na 14,5 mld. Kč, výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění meziročně vzrostl o 67,7 % na 15,2 mld. Kč. Zvýšená ziskovost se pozitivně promítla také do vyšších hodnot ukazatelů rentability v pojistném sektoru. Hodnota ukazatele rentability aktiv (RoA) tuzemských pojišťoven meziročně vzrostla o 2,6 p. b. na 5,9 % a hodnota ukazatele rentability vlastního kapitálu (RoE) se meziročně zvýšila o 18,8 p. b. na 36,9 %.

Pojistný sektor si udržoval silnou kapitálovou vybavenost

Tuzemské pojišťovny v průběhu roku 2021 držely své silné kapitálové pozice. Pojistný sektor jako celek s dostatečnou rezervou plnil kapitálové požadavky podle evropského rámce režimu Solventnost II⁵, přičemž žádná z dohlížených tuzemských pojišťoven nevykázala poměr použitelného kapitálu k solventnostnímu kapitálovému požadavku (SCR) nižší než 100 %. Medián poměrů použitelného kapitálu ve vztahu k SCR ke konci roku 2021 meziročně poklesl o 18 p. b. na úroveň 209 %.

Graf A.5 Kapitál a plnění kapitálových požadavků podle Solventnosti II

(levá osa v mld. Kč, pravá osa v %, stav ke konci roku)

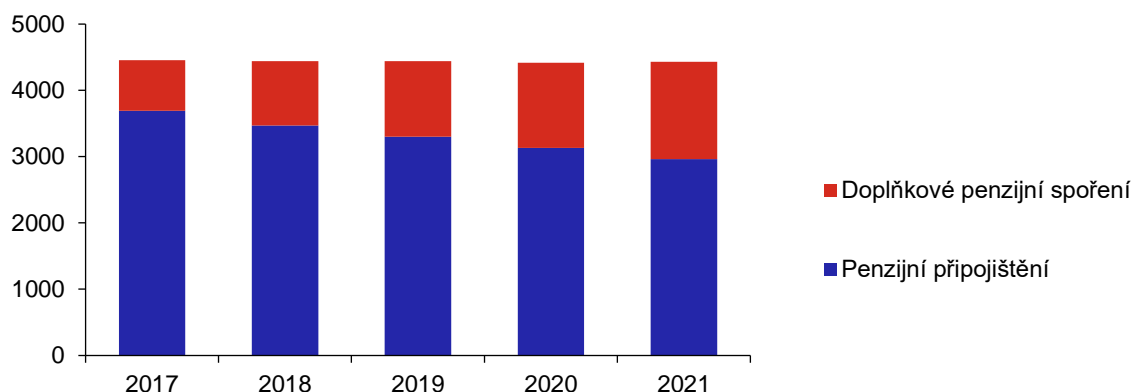
Aktiva fondů III. pilíře se zvýšila zejména díky přílivu nových finančních prostředků

Hodnota aktiv fondů penzijních společností dosáhla ke konci roku 2021 celkem 574,5 mld. Kč, tedy o 6 % více než v předešlém roce. Tento nárůst byl tažen především čistými přijatými prostředky, které v roce 2021 činily 35,1 mld. Kč. Celkový počet účastníků se po poklesu v roce 2020 zvýšil o 14,8 tis. na 4,43 mil. a vrátil se tak zhruba na úroveň roku 2019. V systému penzijního připojištění bylo ke konci roku evidováno o 169 tis. účastníků méně (celkem 2,96 mil.), zatímco v doplňkovém penzijním spoření přibýlo 184 tis. účastníků (celkem 1,47 mil.). Na rozdíl od předchozího roku se čistý zisk penzijních společností v roce 2021 meziročně zvýšil, a to o 8,8 % na 2 mld. Kč. Poměr celkového kapitálu ke stanoveným kapitálovým požadavkům činil 254,9 %, tj. meziročně o 39,0 p. b. více.

⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu.

Graf A.6 Počet účastníků III. penzijního pilíře

(v tis., stav ke konci roku)

Podíl dluhových cenných papírů v portfolích penzijních fondů je nadále dominantní

Ve fondech penzijního připojištění (transformované fondy) bylo ke konci roku 2021 alokováno celkem 82,1 % prostředků účastníků fondů III. penzijního pilíře, tj. o 3,3 p. b. méně než v minulém roce. Investice transformovaných fondů tvořily převážně státní dluhopisy (79,9 %), pohledávky vůči bankám (10,3 %) a ostatní dluhopisy (8,6 %). Prostředky účastnických fondů byly alokovány nejvíce do státních dluhopisů (44,5 %), majetkových cenných papírů (25,9 %), pohledávek vůči bankám (20,1 %) a ostatních dluhopisů (8,4 %). Podíl bankovních vkladů v portfolích penzijních fondů se meziročně snížil o 2 p. b. na 12 % a naopak vzrostl zejména podíl dluhových cenných papírů (na 82 %) a majetkových cenných papírů (na 5 %).

Aktiva investičních fondů rostla mj. díky novým emisím podílových listů

Ke konci roku 2021 obhospodařovaly české investiční společnosti ve svých fondech kolektivního investování aktiva v celkové výši téměř 489 mld. Kč, což znamenalo meziroční nárůst o 16,8 %. Nárůst spravovaných aktiv byl zapříčiněn zejména čistými prodeji podílových listů v celkové výši 53,4 mld. Kč. Čistý zisk tuzemských investičních společností se meziročně zvýšil o 43,6 % a dosáhl tak hodnoty 1,7 mld. Kč. Největší část aktiv fondů kolektivního investování byla investována do smíšených fondů (39,8 %), dluhopisových fondů (22,7 %), akciových fondů (22,5 %) a nemovitostních fondů (14,7 %).

Pražské burzovní indexy zakončily rok 2021 na třináctiletých maximech

Celkový zobchodovaný objem na BCPP⁶ se meziročně zvýšil o 12,1 % na 140,5 mld. Kč, přitom průměrná hodnota denních objemů se vrátila na úroveň z roku 2018. Na trhu Prime bylo zobchodováno 91,7 % z celkového objemu obchodů, zbytek objemu tvořily obchody na trzích Free (4,2 %), Standard (3,7 %) a START (0,4 %). Celková tržní kapitalizace akcií na trhu Prime dosáhla ke konci roku 1 301,2 mld. Kč a její poměr k HDP koncem roku činil 22,8 %. Index PX uzavíral rok 2021 na hodnotě 1 426,0 bodů, a meziročně tak zhodnotil o 38,8 %. Nejvyšší roční hodnoty index dosáhl v závěrečný den roku, což mj. znamenalo dosažení nejvyšší hodnoty indexu od roku 2008. Roční minimum ze dne 29. ledna 2021 pak mělo hodnotu 1017,4 bodů. Meziročně o 5,9 % rovněž narostl celkový zobchodovaný objem na RM-S, a to cca na 4,5 mld. Kč.

⁶ Burza cenných papírů Praha, a. s.

II. VÝVOJ REGULATORNÍHO RÁMCE

II.1 VYBRANÉ REGULATORNÍ ZMĚNY V EU V ROCE 2021

Stejně jako v minulých letech probíhala i v roce 2021 na úrovni EU intenzivní příprava nových předpisů v oblasti regulace finančního trhu, a to zejména směrnic a nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, jakož i prováděcích nařízení Evropské komise (dále Komise). ČNB při projednávání legislativních návrhů úzce spolupracovala s Ministerstvem financí (MF) na formulaci rámcových pozic ČR a instrukcí pro představitele ČR na jednání pracovních skupin Rady EU, kterých se zástupci ČNB ve vybraných případech rovněž účastnili jako pozorovatelé. ČNB dále zajistila zpracování a prezentaci řady neformálních dokumentů k vybraným regulatorním otázkám. V rámci evropských orgánů dohledu (EBA, EIOPA, ESMA) se ČNB účastnila přípravy návrhů odpovědí ESA na veřejné konzultace Komise, technických norem, obecných pokynů, stanovisek a dalších metodických či výkladových materiálů.

Významné legislativní změny v EU v roce 2021

Revize nařízení o prospektu a směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID II) v reakci na pandemii koronaviru

V únoru 2021 byla přijata jak novela nařízení o prospektu (2021/337), tak i novela směrnice o trzích finančních nástrojů (2021/338). Oba předpisy patří k souboru legislativních návrhů, které Komise přijala v reakci na pandemii COVID-19 pod označením „balíček týkající se oživení kapitálových trhů“. Jejich společným cílem je mírnit ekonomické dopady současné krize a podpořit brzké ozdravení účastníků kapitálového trhu. Smyslem cílených změn v nařízení o prospektu je vytvořit jednodušší režim prospektu pro emitenty, konkrétně vytvořit kratší typ prospektu, tzv. unijní prospekt pro obnovu, a zmírnit režim pro oznamování dodatků a nekapitálové emise úvěrových institucí. Možnost využití zjednodušeného režimu končí dne 31. prosince 2022 (schválené prospekty pro obnovu pak budou platné nejpozději do 31. prosince 2023). Novela směrnice MiFID II by měla usnadnit investice do reálné ekonomiky a umožnit rychlou rekapitalizaci evropských společností. Přispět k tomu mají jednak změny pravidel pro investiční služby a jednak úprava režimu pro komoditní deriváty.

Novela nařízení k sekuritizaci

V dubnu 2021 bylo uveřejněno nařízení (EU) 2021/558, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o úpravy rámce pro sekuritizaci na podporu hospodářského oživení v reakci na krizi způsobenou onemocněním COVID-19. Současně bylo uveřejněno nařízení (EU) 2021/557, kterým se mění nařízení (EU) 2017/2402, kterým se stanoví obecný rámec pro sekuritizaci a vytváří se zvláštní rámec pro jednoduchou, transparentní a standardizovanou sekuritizaci, s cílem napomoci oživení po krizi způsobené onemocněním COVID-19. Obě nařízení byla reakcí na pandemickou situaci a jejich cílem je podpořit hospodářské oživení. Předchozí sekuritizační právní rámec nevyužíval svého plného potenciálu a jeho nastavení dostatečně nezohledňovalo specifika spojená se sekuritizací nevykonných expozic. Uvedená nařízení mají tyto nedostatky řešit. Obě nařízení jsou s určitými výjimkami účinná od 9. dubna 2021.

Směrnice o správcích úvěru a obchodnících s úvěry

V listopadu 2021 byla přijata nová směrnice (EU) 2021/2167 o správcích úvěru a obchodnících s úvěry (směrnice NPL). Směrnice vytváří harmonizovaný rámec pro činnost obchodníků s úvěry i správců úvěru ve vztahu k úvěrům poskytnutým úvěrovými institucemi, které nejsou řádně spláceny. Je součástí širší palety opatření představených v Akčním plánu Rady (z roku 2017) pro řešení nevykonných úvěrů v EU, jejichž cílem je snížit velký objem těchto úvěrů v bilancích evropských bank. Správci úvěru budou ke své činnosti, jako je vymáhání plateb, sjednávání změn podmínek smlouvy, vyřizování stížností či informování dlužníka o změnách úroků či poplatků, muset získat povolení, které je bude opravňovat k poskytování v něm uvedených služeb v celé EU (v rámci tzv. jednotného povolení), a zároveň budou podléhat dohledu. Směrnice obsahuje ustanovení, jež mají zajistit, že v důsledku příslušných transakcí není dotčena úroveň ochrany dlužníka. Cílem směrnice je podpořit rozvoj sekundárních trhů pro nevykonné úvěry v Unii odstraněním překážek pro převod úvěrů z banky na obchodníky s úvěry při současném zajištění ochrany práv dlužníků. Transpoziční lhůta pro členské státy vyprší ke konci prosince 2023.

Revize směrnice o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel

V prosinci 2021 vstoupila v platnost směrnice (EU) 2021/2118, kterou se mění směrnice 2009/103/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění. Účelem směrnice je zlepšit ochranu poškozených osob při dopravních nehodách, zejména pak posílit ochranu poškozených při újmě způsobené v důsledku nehody v jiném členském státě v případě platební neschopnosti pojišťovny. Směrnice upravuje novou definici vozidla, dále zavádí standardizaci potvrzení o škodném průběhu a stanoví požadavek, aby pojišťovny akceptovaly při kalkulaci pojistného i potvrzení o škodním průběhu, které vydala pojišťovna z jiného členského státu. Členské státy jsou povinny tuto směrnici transponovat nejpozději 24 měsíců po jejím vstupu v platnost. ČNB se zúčastnila veřejné konzultace MF k využití diskrecí podle této směrnice, jejíž výsledky budou podkladem pro tvorbu nové právní úpravy pojištění odpovědnosti z provozu vozidla v roce 2022.

Vybrané směrnice a nařízení připravované v roce 2021**Revize evropského obezřetnostního rámce CRD/CRR („bankovní balíček 2021“)**

V říjnu 2021 Komise vydala návrh novely směrnice 2013/36/EU a návrh novely nařízení (EU) 575/2013, které jsou souhrnně označovány jako CRD VI a CRR III. Návrhy mají za cíl posílit finanční stabilitu a přitom zachovat plynulé financování ekonomiky v kontextu oživení po koronavirové krizi. Dále dokončí implementaci konceptu Basel III⁷, jehož významným prvkem je redukce vlivu interních modelů při výpočtu obezřetnostních kapitálových požadavků a s tím související zavedení tzv. výstupního prahu⁸. Nad rámec konceptu Basel III návrh Komise odstraňuje například stávající nesoulad mezi úpravou rámce pro krizové řízení a požadavky na kapitál a způsobilé závazky, harmonizuje pravidla pro pobočky bank z třetích zemí a posuzování klíčových osob v instituci, doplňuje pravomoci orgánu dohledu a upravuje požadavky na řízení rizik v oblasti environmentální, sociální a správy a řízení (tzv. ESG rizik). ČNB se ve spolupráci s MF aktivně zapojila do probíhajícího evropského legislativního procesu. ČNB prosazuje plnou, včasnou a konzistentní implementaci Basel III, navíc podporuje, aby výstupní práh byl zaveden na všech úrovních konsolidace.

Revize evropského regulatorního rámce Solventnost II a návrh rámce pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven

V září 2021 Komise zveřejnila návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II), a zároveň návrh směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven. Jde o komplexní revizi regulatorního režimu Solventnost II, která se týká všech jeho tří pilířů, tj. kvantitativních a kvalitativních požadavků, výkaznictví a zveřejňování informací. Deklarovaným záměrem revize je naplnění cílů iniciativ Komise, jako jsou Zelená dohoda pro Evropu nebo unie kapitálových trhů, podpora ekonomického růstu a přezkum oblastí, ke kterým má Komise mandát přímo ve směrnici, což jsou např. opatření týkající se dlouhodobých záruk, kalibrace kapitálových požadavků nebo pravidla pro dohled nad skupinami pojišťoven a zajišťoven. Vedle změn ve směrnici Solventnost II hodlá Komise rovněž provést související úpravy v nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/35, kterým se doplňuje směrnice Solventnost II. Návrh rámce pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven byl předložen jako samostatná směrnice, jejímž cílem je zajistit lepší přípravu dohlážených subjektů a příslušných orgánů dohledu na řešení případných selhání v pojišťovacím sektoru a zmírnění jejich následků. Návrh koncepčně vychází ze směrnice upravující rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků, což je patrné i z jeho členění, přičemž jednotlivé části postupně upravují ozdravné plánování a plánování řešení krize, překážky ve způsobilosti k řešení krize, preventivní opatření a samotné řešení krize včetně jeho podmínek, nástrojů a pravomocí. Dále jsou upraveny například případy řešení krizí přeshraničně působících skupin, vztahy se třetími zeměmi či sankce. ČNB v průběhu jednání pracovních skupin Komise a Rady EU podporovala zachování současných principů směrnice Solventnost II. Zejména usilovala o to, aby primárním cílem rámce zůstala ochrana pojistníků a oprávněných osob a aby změny nezpůsobily neodůvodněné rozvolňování obezřetnostních pravidel.

⁷ Basilejský výbor pro bankovní dohled uveřejnil v prosinci 2017 revidovaný standard „Basel III: Finalising post-crisis reforms“. Dokument představuje poslední etapu konceptu Basel III, který byl postupně publikován a implementován po finanční krizi v letech 2008–2009.

⁸ Výstupní práh (output floor) představuje limit pro dosaženou úsporu na kapitálovém požadavku při aplikaci interních modelů pro jeho výpočet.

Legislativní balíček opatření v rámci projektu unie kapitálových trhů (CMU)

V souvislosti s plněním Akčního plánu Komise k CMU byl v listopadu 2021 předložen návrh novely nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFIR), jež si klade za cíl především zjednodušení a další harmonizaci transparentnosti obchodování na kapitálovém trhu v EU. V rámci balíčku opatření vycházejících z Akčního plánu CMU je rovněž předložen návrh nařízení o jednotném evropském přístupovém místě (ESAP) pro vykazování finančních i nefinančních informací, novely směrnice 2011/61/EU o správcích alternativních investičních fondů (AIFMD) a směrnice 2009/65/ES o koordinaci předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů. Revize AIFMD má vést k prohloubení harmonizace právního rámce pro fondy, které poskytují úvěry obchodním společnostem, vytvoření jednotného rámce pro nástroje řízení likvidity, vyšší harmonizaci pravidel pro outsourcing, revizi dohledového výkaznictví a omezenému uvolnění přeshraničních služeb depozitářů. Vzhledem k pomalému rozvoji evropských fondů dlouhodobých investic (ELTIF) navrhuje Komise pozměnit nařízení ELTIF tak, aby tyto fondy byly atraktivnější a dostupnější i pro neprofesionální investory

Návrh nařízení o evropských zelených dluhopisech (EuGBS)

Komise dne 6. července 2021 uveřejnila balíček pro oblast udržitelného financování, jehož součástí je i návrh nařízení o evropských zelených dluhopisech. Návrh nařízení upravuje podmínky pro vydávání tzv. evropských zelených dluhopisů a stanovuje požadavky pro emitenty dluhopisů, kteří chtějí používat označení „evropský zelený dluhopis“ (European Green Bond) nebo „EuGB“ pro své environmentálně udržitelné dluhopisy nabízené investorům v Evropské unii. Peněžní prostředky získané z evropských zelených dluhopisů by měly být použity na financování hospodářských činností, které mají trvalý pozitivní dopad na životní prostředí, tj. splňují požadavky nařízení (EU) 2020/852 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic (tzv. nařízení o taxonomii). Soulad evropských zelených dluhopisů s návrhem nařízení budou kontrolovat externí posuzovatelé registrovaní u orgánu ESMA. Emitentem evropských zelených dluhopisů může být jakákoli právnická osoba.

Legislativní balíček revidující předcházení praní špinavých peněz a financování terorismu (AML/CFT)

Nový balíček směřuje k mnohem vyšší míře unifikace regulace v oblasti AML/CFT a je tvořen návrhy jedné směrnice a tří nařízení. Úprava povinností v oblasti soukromého sektoru bude nově ve velké míře regulována prostřednictvím jednotného nařízení. V oblasti dohledu je hlavní změnou navrhované zřízení unijního orgánu pro boj proti praní peněz a financování terorismu, který má mít i přímé dohledové pravomoci vůči vybraným povinným osobám. Další navržená změna povede k rozšíření informačních povinností vztahujících se k převodům peněžních prostředků i na transakce s kryptoaktivy.

Návrh nařízení o digitální provozní odolnosti finančního sektoru

V minulém roce ČNB aktivně připomínkovala pozice MF v rámci vyjednávání v Radě EU o návrhu nařízení o digitální provozní odolnosti finančního sektoru (DORA). Toto nařízení sjednocuje požadavky na zabezpečení finančních institucí před kybernetickými incidenty, zavádí hlášení kybernetických incidentů finančními institucemi nebo stanovuje povinné testování odolnosti interních systémů finančních institucí vůči kybernetickým útokům. Návrh nařízení dále zakládá dohledové pravomoci evropských orgánů dohledu (EBA, EIOPA, ESMA) pro kritické poskytovatele ICT služeb pro finanční instituce.

Návrh nařízení o trzích s kryptoaktivy

V roce 2021 pokračovalo také projednávání návrhu nařízení o trzích s kryptoaktivy (MiCA). Nařízení stanovuje pravidla pro poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy a pro vydavatele kryptoaktiv, týkající se mj. jejich právní formy, zveřejňování informací, systému řízení a správy či kapitálových požadavků. Také v tomto případě se ČNB formou připomínek aktivně podílela na přípravě instrukcí MF pro jednání v Radě EU.

Návrh nařízení – aktu o umělé inteligenci

V minulém roce Komise zveřejnila návrh nařízení, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (AIA). AIA mj. stanovuje pravidla pro systémy využívající umělou inteligenci a kategorizuje je do několika skupin. Systémy AI, které představují vysoké riziko pro zdraví a bezpečnost nebo pro základní práva fyzických osob, mají být na evropském trhu povoleny pod podmínkou, že budou splňovat určité závazné požadavky a že bude ex ante provedeno posouzení shody. Pro finanční trh je relevantní skutečnost, že do

kategorie vysoce rizikových AI systémů návrh nařízení řadí automatizované systémy pro posuzování úvěruschopnosti fyzických osob a v průběhu vyjednávání do ní byly doplněny i AI systémy pojišťoven.

II.2 VYBRANÉ REGULATORNÍ ZMĚNY V ČR V ROCE 2021

ČNB se v roce 2021 účastnila úprav legislativy, která tvoří regulatorní rámec pro finanční trh v České republice, přičemž tyto úpravy vycházely primárně z implementace legislativy Evropské unie. ČNB v legislativní oblasti spolupracovala s MF a dalšími orgány státní správy na přípravě nových zákonů. Sama pak na základě zákonného zmocnění vydávala vyhlášky a dále pak výkladová a metodická stanoviska k aplikaci regulatorních požadavků na subjekty finančního trhu. V této kapitole jsou zmíněny nejvýznamnější změny legislativy v oblasti regulace finančního trhu schválené či připravované v uplynulém roce.

Významné legislativní změny v ČR v roce 2021

Novela zákona o ČNB

V roce 2021 byla s účinností k 1. srpnu 2021 jako zákon č. 219/2021 Sb. schválena novela zákona o České národní bance. Novela rozšiřuje nástroje měnové politiky a také okruh subjektů, s nimiž může ČNB uzavírat obchody na volném trhu. Tím je zajištěna dostatečná operativní flexibilita, jakou běžně disponují ostatní centrální banky, také pro ČNB. Novela dále rozšiřuje pravomoci ČNB v oblasti makroobezřetnostní politiky související i s ochranou sektoru domácností před nadměrnou zadlužeností plynoucí z úvěrů spojených s nemovitostmi. ČNB tak má možnost stanovit závazně horní hranici u jednoho až tří úvěrových ukazatelů, které se týkají spotřebitelských úvěrů zajištěných obytnou nemovitostí. Doplnění této kompetence pro ČNB již dříve České republice doporučily také Mezinárodní měnový fond a Evropská rada pro systémová rizika.

Novela zákona o ozdravných postupech a řešení krize

V roce 2021 byla jako zákon č. 298/2021 Sb. schválena novela zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, která nabyla účinnosti 14. srpna 2021. Zákon byl přijat v souvislosti s novelou evropské směrnice (EU) 2019/879 upravující rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí (BRRD II), která byla uveřejněna v Úředním věstníku EU v červnu 2019. Cílem novely zákona je především posílení režimu pro řešení krizí bank, a to zejména prostřednictvím implementace mezinárodního standardu pro kapitál a závazky, které jsou použitelné při řešení krize bank (tzv. standard TLAC).

Novela zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech

V roce 2021 byla s účinností od 1. října 2021 jako zákon č. 353/2021 Sb. schválena novela zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech. Tato novela implementovala směrnici (EU) 2019/878 (CRD V). Hlavním cílem nové právní úpravy bylo omezit rizika a posílit odolnost bankovního sektoru. Mezi nejdůležitější změny patří změny v pravidlech pro výpočet kapitálového požadavku na úrovni pilíře 2, změny v úpravě kapitálových rezerv, zavedení povinnosti ustavit tzv. zprostředkující ovládající osobu pro velké skupiny mimo EU, jejichž součástí jsou alespoň dvě dceřiné instituce usazené v EU, změny v oblasti regulace finančních holdingových osob a smíšených finančních holdingových osob, na které jsou nově přeneseny některé obezřetnostní požadavky na konsolidovaném základě, či změny v úpravě odměňování zaměřené především na zohlednění principu proporcionality.

Zákon o prověřování zahraničních investic

Nový zákon č. 34/2021 Sb., o prověřování zahraničních investic, umožňuje Ministerstvu průmyslu a obchodu oslovit ČNB se žádostí o stanovisko k posuzované zahraniční investici. Rovněž je umožněno učinit výjimku z povinného prověřování zahraniční investice v případě, že je nutná k řešení krize či odvrácení úpadku finanční instituce, o čemž rozhoduje ČNB. Zákon nabyl účinnosti 1. července 2021.

Zákon o evidenci skutečných majitelů

Byl přijat zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, který nabyl účinnosti 1. června 2021. Zákon primárně transponuje unijní směrnici (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a jeho cílem je zvýšit organizační a personální transparentnost právnických osob.

Novela nařízení vlády o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování (NVIT)

V listopadu 2021 byla schválena novela nařízení vlády č. 243/2013 Sb., o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování, která snížila likviditní rezervu u fondu nemovitostí z 20 % na 10 % hodnoty jeho majetku, což odpovídá právním řádům západní Evropy. Dále pro speciální fondy investující do fondů kvalifikovaných investorů doplnila pravidlo pro přijímání úvěrů pro fondy kvalifikovaných investorů, do nichž speciální fond investuje. Rovněž byl například zrušen limit na nemovitosti oceněné porovnávacím způsobem a byla zrušena povinnost, aby účetní závěrka nemovitostní společnosti, do které investuje fond nemovitostí, byla schvalována auditorem.

Významné legislativní předpisy ČR připravované v roce 2021**Zákon o panevropském osobním penzijním produktu**

V průběhu roku 2021 pokračoval proces schvalování návrhu zákona o panevropském osobním penzijním produktu, jehož cílem je adaptace českého právního řádu na nařízení (EU) 2019/1238 o panevropském osobním penzijním produktu (PEPP). Připravovaný zákon upravuje oblasti nezbytné pro fungování nařízení v praxi, zejména působnost ČNB a přestupky, dále využití některých diskrečních oprávnění a některá práva a povinnosti poskytovatelů, distributorů a účastníků panevropského osobního penzijního produktu. Návrh zákona byl předložen Poslanecké sněmovně již v uplynulém volebním období, ale jeho projednávání nebylo dokončeno, byl tedy znovu předložen do legislativního procesu. K tomuto zákonu ČNB také připravovala prováděcí vyhlášku.

Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti finančního trhu zejména v souvislosti s implementací předpisů Evropské unie týkajících se unie kapitálových trhů

V průběhu roku 2021 rovněž nedošlo v Poslanecké sněmovně k projednání zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti finančního trhu zejména v souvislosti s implementací předpisů Evropské unie týkajících se unie kapitálových trhů. Součástí tohoto zákona je řada předpisů, mj. novela zákona o dluhopisech a novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Návrh zákona byl opětovně předložen Poslanecké sněmovně a jeho projednání a účinnost se očekávají v první polovině roku 2022.

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem kapitálového trhu

Dalším předpisem, jenž nebyl v roce 2021 v předchozím volebním období Poslanecké sněmovny projednán, je návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem kapitálového trhu, jehož součástí byla novela zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. Návrh novely obsahuje například zavedení rizikovějšího, tzv. alternativního účastnického fondu. Další navržené změny zahrnovaly úpravu pravidel pro dluhopisy, zejména povinnost uvést v emisních podmínkách dluhopisů bez prospektu dodatečné údaje o emitentovi, zavedení úpravy podřízených dluhopisů respektující možnost vytvořit více stupňů podřízenosti, zavedení možnosti vytvářet podfondy u komanditní společnosti na investiční listy a u akciové společnosti, která je uzavřeným investičním fondem, rozšíření působnosti burzovních rozhodčích soudů na všechny spory, které může řešit rozhodce, či zavedení povinnosti exekutorů využívat formát XML také při komunikaci s nebankovními finančními institucemi.

Novela zákona o platebním styku

V roce 2021 se ČNB aktivně účastnila obnovených příprav novely zákona o platebním styku. Novela byla přeložena již v roce 2020 v předchozím volebním období Poslanecké sněmovně, nicméně nebyla projednána ani v prvním čtení. Návrh má zejména adaptovat novou evropskou nařízení (EU) 2019/518 o přeshraničních platbách v Unii (CBPR2). Pro potřeby CBPR2 návrh zákona stanoví příslušné orgány dohledu (ČNB pro subjekty finančního trhu včetně provozovatelů nebankovních bankomatů a Česká obchodní inspekce pro obchodníky) a přestupky za jeho porušení. Návrh rovněž odstraňuje některé nedostatky zjištěné v praxi (zejména upravuje transpozici směrnice PSD II u odpovědnosti za neautorizované transakce bez silného ověření a lépe specifikuje podmínky pro přístup nebankovních poskytovatelů platebních služeb k bankovním účtům). Novela dále zpřísňuje požadavky na udělení povolení k činnosti poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Schválení novely a její účinnost se očekávají v průběhu roku 2022.

Novela zákona o ochraně spotřebitele a občanského zákoníku

ČNB se v rámci meziresortního připomínkového řízení účastnila přípravy návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Návrh do českého právního řádu transponuje směrnici (EU) 2019/2161, kterou se mění směrnice 93/13/EHS, 98/6/ES, 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů Unie na ochranu spotřebitele. Návrh zákona mj. rozšiřuje v zákoně o ochraně spotřebitele dohledovou působnost ČNB. Navrhuje se dozor ČNB u osob podléhajících jejímu dohledu nad dodržováním zákazu zneužívajících ujednání ve spotřebitelských smlouvách, jejichž obsah neměl spotřebitel možnost ovlivnit, neboť byly sepsány předem (typicky formulářové smlouvy). Legislativní proces v Parlamentu ČR bude zahájen v roce 2022. Transpoziční lhůta uplyne 28. května 2022.

Příprava zákona o úvěrových institucích

MF zahájilo v roce 2021 práce na přípravě nového předpisu, který by měl v budoucnu nahradit zákon o bankách a zákon o spořitelních a úvěrních družstvech. Na expertní úrovni probíhaly konzultace k vybraným otázkám i s Českou národní bankou.

II.3 VYBRANÉ VYHLÁŠKY, ÚŘEDNÍ A JINÁ SDĚLENÍ ČNB V OBLASTI DOHLEDU

ČNB uveřejnila na svých internetových stránkách jí vydané vyhlášky, úřední sdělení a řadu výkladových stanovisek, která obvykle mají formu odpovědí na často kladené otázky (FAQ), dohledových benchmarků a dalších sdělení v oblasti dohledu. Níže uvádíme výběr nejvýznamnějších regulatorních dokumentů vydaných ČNB v roce 2021.⁹

Vyhláška č. 209/2021 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů likvidátora banky a spořitelního a úvěrního družstva

Vyhláška vydaná na základě nových zmocňovacích ustanovení v zákoně o bankách a zákoně o spořitelních a úvěrních družstvech upravuje způsob stanovení náhrady hotových výdajů a odměny likvidátora banky či družstevní záložny, jejich maximální výši hrazenou státem a způsob výplaty. Hlavními principy a cíli vyhlášky jsou transparentnost a jednoduchost způsobu výpočtu odměny a rovněž zajištění motivace pro likvidátory k výkonu této funkce. Vyhláška je účinná od 27. května 2021.

Vyhláška č. 235/2021 Sb., kterou se mění vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Novela vyhlášky byla přijata primárně v reakci na novelu zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Změny ve vyhlášce současně reagují na některá doporučení a zjištění z pátého kola hodnocení České republiky výborem Rady Evropy MONEYVAL a rovněž reflektují dohledové zkušenosti získané v průběhu dosavadní aplikace vyhlášky. Novela vyhlášky například doplňuje některé faktory zohledňované povinnou osobou při sestavování a vyhodnocování rizikového profilu klienta. Vyhláška nabyla účinnosti 1. července 2021.

Vyhláška č. 399/2021 Sb., o úvěrových ukazatelích

Vyhláška reagovala na zákon č. 219/2021 Sb., podle něhož má ČNB pravomoc stanovit hranice tří úvěrových ukazatelů (LTV, DTI, DSTI) týkajících se spotřebitelských úvěrů zajištěných obytnou nemovitostí. Upravuje způsob a pravidla výpočtu úvěrových ukazatelů včetně vymezení jednotlivých položek, které jsou součástí výpočtu. Vyhláška nabyla účinnosti 1. ledna 2022.

Úřední sdělení ČNB ke způsobu výpočtu rizikových vah pro účely stanovení příspěvků do Fondu pojištění vkladů (č. 3/2021 Věst. ČNB)

Dne 31. března 2021 uveřejnila ČNB úřední sdělení, kterým se upravují pravidla pro výpočet rizikových vah. Toto úřední sdělení novelizuje úřední sdělení ČNB č. 7/2018 Věst. ČNB a ruší úřední sdělení č. 5/2019 Věst. ČNB a č. 14/2020 Věst. ČNB.

⁹ Obsáhlejší přehled vybraných výkladových a obdobných dokumentů je uveden v části B, kapitole IX. Regulatorní aktivity ČNB v roce 2021. Všechny dokumenty jsou dostupné na internetových stránkách ČNB.

Úřední sdělení ČNB – Doporučení k řízení rizik spojených s poskytováním spotřebitelských úvěrů zajištěných obytnou nemovitostí (č. 13/2021 Věst. ČNB)

S cílem posílit účinnost regulace spojené se spotřebitelskými úvěry zajištěnými obytnou nemovitostí uveřejnila ČNB dne 10. prosince 2021 sadu kvalitativních a kvantitativních doporučení, která jsou určena pro osoby oprávněné poskytovat spotřebitelský úvěr. Doporučení se vztahují k ukazatelům LTV, DTI, DSTI.

Dohledové sdělení č. 1/2021 k zajišťování vhodnosti osob v sektorech úvěrových institucí, pojišťoven, zajišťoven a penzijních společností

S ohledem na různou míru podrobnosti právní a jiné úpravy pro jednotlivé sektory v oblasti zajišťování vhodnosti osob ČNB tímto dohledovým sdělením, uveřejněným 9. dubna 2021, transparentně informovala o svých očekáváních a přístupu při výkonu dohledu nad nastavením a fungováním řídicího a kontrolního systému poskytovatelů finančních služeb v sektorech úvěrových institucí, pojišťoven, zajišťoven a penzijních společností. Zejména vyjasnila svá očekávání ve věci zajišťování vhodnosti dotčených osob v těchto sektorech, a to konkrétně členů řídicího, kontrolního a jiného orgánu, výborů vedoucího orgánu a osob v klíčových funkcích.

Dohledové sdělení č. 2/2021 k možnosti používat výjimku ze silného ověření klienta (SCA) v případech zabezpečených platebních procesů a protokolů společností

Dne 3. května 2021 ČNB zveřejnila na svých internetových stránkách dohledové sdělení, které vzniklo jako reakce na požadavky poskytovatelů platebních služeb, kteří měli zájem o využívání výjimky ze silného ověření uživatele pro aplikace či řešení pro své korporátní klienty (např. aplikace Multicash, Databanking atd.). Využívání výjimky dle čl. 17 nařízení (EU) 2018/389¹⁰ je vázáno na skutečnost, že ČNB prověří, že procesy nebo protokoly používané pro daná korporátní řešení zaručují úroveň bezpečnosti, které jsou přinejmenším rovnocenné úrovni bezpečnosti stanovené směrnicí PSD II. Za účelem zachování konzistentního přístupu a naplnění principu otevřené komunikace s účastníky trhu došlo ke standardizaci požadavků, které jsou v rámci výjimky posuzovány, a to prostřednictvím „Informace k prokázání splnění požadavků pro výjimku dle čl. 17 RTS SCA“. Šablona uvedeného dokumentu je rovněž součástí dohledového sdělení.

Dohledový benchmark č. 1/2021 k procesu likvidace pojistných událostí a výši pojistného plnění při pronájmu náhradního vozidla

Tento dohledový benchmark ze dne 27. ledna 2021 vymezuje očekávání ČNB ohledně interních pravidel a procesů upravujících šetření nároků a poskytování pojistného plnění poškozeným za pronájem náhradního vozidla. ČNB v něm současně sdělila svá očekávání ohledně monitoringu vývoje legislativy a judikatury soudů v této oblasti a náležitého promítnutí jejich dopadu do interní metodiky pojišťovny. ČNB rovněž zdůraznila povinnost pojišťovny zajistit řádné a včasné informování poškozených o podmínkách úhrady nákladů za pronájem náhradního vozidla.

Dohledový benchmark č. 2/2021 – K výjimce z povinnosti získat všeobecné znalosti

ČNB tímto dohledovým benchmarkem, uveřejněným dne 4. června 2021, sdělila svá dohledová očekávání týkající se prokazování splnění podmínek pro aplikaci výjimky z povinnosti získat všeobecné znalosti potvrzené odpovídajícím dokladem (maturitní vysvědčení či doklad o dosažení vyššího vzdělání) u osob, které v minulosti vykonávaly relevantní praxi na finančním trhu. Dohledový benchmark vymezil okruh osob, kterých se výjimka týká, kritéria rozhodná pro aplikaci této výjimky (relevance odborné praxe a doba jejího trvání) a odpovídající doklady k jejich prokazování.

Dohledový benchmark č. 3/2021 – K programům následného vzdělávání pro distribuci pojištění nebo zajištění a k podmínkám odborné způsobilosti a jejich prokazování

ČNB tímto dohledovým benchmarkem, uveřejněným dne 10. prosince 2021, vymezila svá dohledová očekávání ohledně nového požadavku na prohlubování odborných znalostí a dovedností v oblasti distribuce pojištění nebo zajištění, který má být zajištěn prostřednictvím každoročního absolvování programů následného vzdělávání v minimálním rozsahu 15 hodin u osob, které pro tuto činnost získaly akreditaci ze strany ČNB.

¹⁰ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/389 ze dne 27. listopadu 2017, kterým se doplňuje směrnice (EU) 2015/2366, pokud jde o regulační technické normy týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace.

Dohledový benchmark je určen jak distributorům pojištění nebo zajištění, tak akreditovaným osobám, které programy následného vzdělávání pořádají.

Výkladové stanovisko ČNB k institutu bankovního tajemství

Dne 1. listopadu 2021 uveřejnila ČNB výkladové stanovisko k bankovnímu tajemství. Stanovisko se věnuje některým aspektům, které byly v návaznosti na dotazy bank a dalších tazatelů identifikovány jako potenciálně problematické. Jde zejména o otázku rozsahu informací, které jsou chráněny bankovním tajemstvím, či otázku, na jaké vztahy a osoby bankovní tajemství dopadá. Stanovisko se rovněž zabývá případy, kdy může banka sdělit údaje chráněné bankovním tajemstvím třetí osobě, dále jednotlivými zákonnými průlomy do bankovního tajemství a také procesními aspekty žádostí orgánů veřejné moci o informace chráněné bankovním tajemstvím.

Upozornění pro veřejnost – silné ověření uživatele u plateb kartou na internetu

Dne 4. ledna 2021 zveřejnila ČNB upozornění pro veřejnost týkající se používání silného ověření uživatele u karetních transakcí na internetu. V upozornění popisuje, co je silné ověření, v jakých případech má být aplikováno a jaké prvky silného ověření budou využívány. Současně veřejnost informuje, že od počátku roku je stanovena povinnost používání silného ověření při provádění karetních transakcí na internetu, přičemž konkrétní metoda silného ověření je vždy na rozhodnutí vydavatele platební karty klienta, na kterého je možné se v případě potíží obracet.

III. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM

Dohled vykonávaný Českou národní bankou je založen na vpředhledícím systému vyhodnocování rizikového profilu a míry systémové významnosti dohlížených institucí.¹¹ Tento systém identifikuje podstatná rizika jejich činnosti a kvantifikuje jejich dopad. Podchycuje též systémová rizika jednání účastníků finančního trhu. Na základě výstupů tohoto systému nastavuje ČNB intenzitu svého dohledu vůči jednotlivým oblastem finančního trhu i vůči konkrétním institucím. Při výkonu dohledu ČNB posuzuje dodržování povinností uložených právními předpisy v oblasti obezřetnosti, odborné péče a AML/CFT. ČNB vykonává dohled nad všemi těmito oblastmi při zohlednění jejich vzájemné provázanosti.¹²

ČNB uplatňuje své pravomoci v oblasti dohledu prostřednictvím dohledu na dálku a kontrol na místě. Formu výkonu dohledu volí vždy s ohledem na její efektivnost v konkrétním případě. Činnost dohledu systematicky plánuje a vykonává v souladu s interními postupy zabezpečujícími její vnitřní konzistentnost.

Při své činnosti v oblasti dohledu vychází ČNB ze široké informační základny, která zahrnuje veřejně dostupné i důvěrné informace. Získané informace jsou předmětem pravidelného i mimořádného (tematického) vyhodnocování, které se opírá o analytické nástroje vyvinuté ČNB. Specifickým analytickým nástrojem dohledu jsou pravidelné dohledové zátěžové testy bank a pojišťoven nebo systém monitoringu transakcí na finančním trhu. Relevantní zjištění dohledu jsou následně předmětem komunikace s dohlíženými subjekty, jejíž konkrétní forma závisí na obsahu zjištění. Případné přijetí nápravných opatření následně ČNB v přiměřené době ověřuje.

Ve své sankční činnosti ČNB postupuje v jednotlivých sektorech nejenom podle příslušného sektorového zákona, nýbrž i podle dalších zákonů upravujících činnost konkrétních dohlížených subjektů. Např. banka tedy může být sankcionována nejen podle zákona o bankách, nýbrž i podle AML zákona¹³. Pokud jde o jmenování konkrétních subjektů dotčených rozhodnutími ČNB, má podle některých zákonů ČNB povinnost uveřejňovat svá pravomocná rozhodnutí, zatímco dle jiných zveřejnění naopak není možné. Tím je ovlivněna míra konkretizace sankčních rozhodnutí v následujícím textu. V odůvodněných případech mohou být vedená sankční správní řízení také zastavena, např. při vyhodnocení daného porušení jako nemateriálního či z procesních důvodů. Níže uvedená rozhodnutí o udělených pokutách nabyta právní moci v roce 2021.

III.1 DOHLED NAD ÚVĚROVÝMI INSTITUCEMI

ČNB ke konci roku 2021 vykonávala dohled nad 23 tuzemskými bankami (včetně pěti stavebních spořitelien). Dohlížela též na sedm družstevních záložen poté, co členská schůze Československého úvěrního družstva v průběhu roku rozhodla o jeho zrušení s likvidací. ČNB rovněž v omezeném rozsahu dohlížela na 20 poboček bank ze zemí EU, resp. EHP, tj. o dvě pobočky méně než v předchozím roce. Činnost v ČR ukončily pobočky Poštové banky, a.s., a PRIVAT BANK der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich Aktiengesellschaft. V ČR nadále působily dvě pobočky bank ze třetí země, konkrétně z Čínské lidové republiky.

ČNB vydala souhlas s fúzí Raiffeisenbank a.s. a Equa bank a.s., přičemž druhá z uvedených bank v důsledku tohoto rozhodnutí k 1. lednu 2022 zanikla. V průběhu roku probíhala dílčí správní řízení týkající se projektu akvizice Moneta Money Bank skupinou PPF, při nichž ČNB vydala souhlasy k nabytí kvalifikované účasti (až na 30 %). Celý akviziční proces má však více kroků a v roce 2021 nebyl dokončen.

Situace v sektoru úvěrových institucí byla i v roce 2021 nadále ovlivňována pokračující pandemií koronaviru. Při výkonu dohledu na dálku i na místě nad úvěrovými institucemi se ČNB soustředila zejména na vývoj kvality úvěrových portfolií, udržování dostatečnosti kapitálu a opravných položek ke krytí případných ztrát, změny v úvěrových standardech a v přístupu k riziku či ziskovost a životaschopnost obchodních modelů jednotlivých institucí.

¹¹ Seznamy všech regulovaných a registrovaných dohlížených subjektů ČNB uveřejňuje na svých webových stránkách (www.cnb.cz > Dohled a regulace > Seznamy a evidence).

¹² Další relevantní informace ve vztahu k výkonu dohledu jsou prezentovány na webových stránkách ČNB (www.cnb.cz > Dohled a regulace).

¹³ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

BOX 1: Dohled nad adekvátností tvorby opravných položek a úrovní rizikových vah stanovených interními modely

Součástí výkonu dohledu nad finančním trhem je i **posuzování adekvátnosti kvantitativních nástrojů** (zejména interních modelů), které úvěrové instituce používají pro **určení výše rizikově vážených aktiv** (v bankách se schváleným přístupem k výpočtu rizikově vážených aktiv pro úvěrové riziko založeným na interních modelech – tzv. IRB přístup), **stanovování opravných položek (OP)** a **modelování budoucího vývoje úvěrových rizik**. Tyto oblasti jsou a budou předmětem detailního zájmu a vyhodnocování ze strany dohledu ČNB, protože výstupy kvantitativních nástrojů mohou být zejména v dobách ekonomického poklesu zatíženy velkou mírou nejistoty.

Přetrvávající pandemická situace a zhoršující se ekonomický vývoj, zejména pak zvyšující se inflace, která způsobuje nárůst nákladů podnikového sektoru i cen základních potřeb pro domácnosti, způsobují řadu významných nejistot a zvyšují pravděpodobnost materializace úvěrových rizik. ČNB proto dohláženým institucím i auditorským firmám sdělila některá svá **očekávání týkající se určení výše opravných položek a rezerv k úvěrovým expozicím**. Vzhledem k faktu, že mezinárodní účetní standard IFRS 9 pro výpočet OP požaduje, aby ve stanovení výše OP hrály významnou roli makroekonomické predikce, měl by systém pro výpočet výše opravných položek a rezerv zajišťovat adekvátní reakci na zhoršení prognózy makroekonomického vývoje. S ohledem na významné nejistoty by bankami použité prognózy měly zahrnovat i značně pesimistický scénář, který by měl být ve výpočtu zohledněn příslušnou vahou. Významný negativní šok v hodnotách inflace a dalších relevantních makroekonomických veličin by měl vést k nárůstu hodnot pravděpodobností selhání v modelech použitých pro odhad očekávaných úvěrových ztrát. Pro vyhodnocení zvýšení úvěrového rizika na individuální úrovni by dále měly být brány v úvahu všechny přiměřené a doložitelné informace včetně informací o výhledu, které nejsou obsaženy v makroekonomických scénářích. V případech, kde instituce nemá dostatek informací pro individuální posouzení, by měla posuzovat míru znehodnocení na portfoliovém základě s uvážením všech relevantních informací. V případě limitací systému výpočtu opravných položek ČNB předpokládá, že management institucí zajistí použití dočasných úprav ve výši opravných položek a rezerv, například prostřednictvím expertních odhadů (tzv. management overlay).

Přestože si sektor úvěrových institucí dlouhodobě udržuje vysokou odolnost vůči nepříznivému vývoji, docházelo v posledních letech k poklesu průměrných rizikových vah expozic u bank, které používají k jejich stanovení IRB přístup. Dále je v posledních letech v některých segmentech mezi jednotlivými bankami pozorovatelná poměrně vysoká heterogenita ve výši rizikových vah. Interní modely by přitom měly zajistit přesné a konzistentní kvantitativní odhady rizikových parametrů. Pokles průměrných rizikových vah na pohledávkách bez selhání, zejména v objemově největších segmentech, jako jsou úvěry domácnostem zajištěné nemovitostmi a úvěry nefinančním podnikům, který není podložen fundamenty, může vést k nedostatečnému kapitálovému krytí neočekávaných ztrát. Za účelem minimalizace výše zmíněných rizik ČNB v rámci výkonu dohledu požaduje od úvěrových institucí zajištění zejména dostatečné robustnosti odhadů pravděpodobnosti selhání tak, aby respektovaly vývoj pozorovaných hodnot v průběhu celého ekonomického cyklu a nepřiměřeně nezohledňovaly vývoj pozorovaných měř selhání v ekonomicky příznivých obdobích nebo vlivem zkreslení dat. Obdobně ČNB požaduje náležitou robustnost odhadů ztrátovosti úvěrů tak, aby odpovídaly peněžním tokům v průběhu nepříznivého ekonomického vývoje. Za tímto účelem musí instituce zajistit, aby data používaná při vývoji modelů a uplatňování modelovaných rizikových parametrů splňovala přísné požadavky na přesnost, úplnost a vhodnost, včetně stability v čase.

Při výkonu dohledu ČNB rovněž považuje za zásadní validaci interních modelů včetně analýzy reprezentativnosti dat, analýzy schopnosti předpovědi modelu a posouzení adekvátnosti výše rizikových vah ke krytí podstupovaných rizik v jednotlivých segmentech s ohledem na aktuální vývoj a možné změny vstupních parametrů.

V případě, že ČNB při své dohledové činnosti zjistí nedostatečnou tvorbu opravných položek anebo nízkou úroveň rizikových vah či jejich neodůvodněný pokles u jednotlivých kategorií expozic, požaduje, aby úvěrové instituce přijaly opatření vedoucí k dosažení odpovídajícího ohodnocení rizika a tím k udržení vysoké odolnosti sektoru úvěrových institucí před nepříznivým vývojem.

V roce 2021 došlo v procesu přezkumu a vyhodnocení (SREP) k opuštění předchozího, tzv. pragmatického přístupu, který byl uplatněn v roce 2020 z důvodu vypuknutí pandemie, a k návratu ke standardním postupům. V jejich rámci byly více akcentovány aktuální rizikové faktory související zejména s vývojem ekonomiky během pandemie a probíhajícími strukturálními změnami. Větší pozornost byla např. věnována možnému zhoršení kvality úvěrového portfolia z důvodu zvyšujících se úrokových sazeb u klientských úvěrů. V rámci hodnocení úrokového rizika byla také zohledňována potenciálně nižší spolehlivost depozitních modelů bank, neboť během pandemie došlo k významnému nárůstu klientských vkladů, u kterých je obtížnější predikovat jejich stabilitu, resp. chování klientů po odeznění pandemie. ČNB se dále průběžně zabývala také posuzováním vývoje rizikovosti nově poskytovaných hypotečních úvěrů, a to s ohledem na jejich pokračující významný růst

v portfoliích bank v roce 2021. Ve svých sděleních úvěrovým institucím, asociacím a Komoře auditorů ČNB komunikovala svá očekávání týkající se jednak způsobu určování rizikových vah expozic za použití interních modelů a jednak přístupu institucí k určování výše opravných položek a rezerv k úvěrovým expozicím. V souvislosti s dočasným omezením výplat dividend, které bylo zavedeno za účelem udržení kapitálového vybavení a stability tuzemského bankovního sektoru z důvodu významné nejistoty v období po vypuknutí pandemie na počátku roku 2020, se ČNB v září 2021 vyjádřila k záměrům bank na výplatu dividend ze zisků za roky 2019 a 2020, jejichž výše byla omezena limity stanovenými ČNB v březnu 2021. V září 2021 ČNB současně informovala, že výše dividend v dalším období již nebude plošně omezována a že návrhy na rozdělení zisku budou posuzovány standardním dohledovým procesem. Vzhledem k pokračující pandemii však byly banky opětovně vyzvány, aby k distribuci zisků přistupovaly i nadále konzervativně s cílem udržet bezpečnou úroveň svého kapitálového vybavení.

U úvěrových institucí se ČNB při výkonu dohledu zaměřila též na informační bezpečnost platebních systémů a nových elektronických finančních služeb, které jsou ve finančním sektoru nasazovány v souvislosti s digitální transformací. V roce 2021 pokračoval trend zvyšování odolnosti institucí a jejich informačních systémů proti kybernetickým útokům a podvodům, které se projeví novými technikami mířícími na klienty bank. Spolu s prověřováním kybernetické odolnosti bylo klíčovou součástí kontrolní činnosti na místě také posuzování akceschopnosti pohotovostních plánů pro havarijní situace a úroveň řízení outsourcingu v IT službách.

BOX 2: Aktuální vývoj IS/IT rizik – z pohledu institucí a z pohledu klientů

V roce 2021 **finanční instituce při řízení rizik informačních technologií** využívaly zkušeností nabytých v roce 2020 v důsledku změn způsobených koronavirovou pandemií. Obecně byl zaznamenán počet incidentů v IT systémech vyšší oproti minulosti, nicméně dominantně se jednalo o incidenty s nízkou mírou závažnosti. Jako nejvyšší rizika spojená s informačními technologiemi byly v roce 2021 hodnoceny riziko narušení integrity dat a riziko spojené se zabezpečením IT systémů. Hodnocení rizik vzalo v úvahu zjištěné vážné technologické zranitelnosti nebo vyšší hrozbu kybernetických útoků z důvodu zhoršení mezinárodní politické situace.

Kybernetická rizika silně ovlivňují reputaci finančních institucí nebo finančních skupin, čehož jsou si jednotlivé instituce velmi dobře vědomy. ČNB se v roce 2021 zaměřila kromě systémově významných institucí i na menší subjekty na finančním trhu. V této souvislosti byly prováděny kontroly na místě se zaměřením na kybernetickou bezpečnost a ochranu proti pokročilým kybernetickým hrozbám. Vedle tradičního silného důrazu dohledu na bankovní sektor proběhlo i v pojišťovacím sektoru hodnocení úrovně IT rizik pro střední a menší pojišťovny, které navázalo na pilotní hodnocení segmentu velkých pojišťoven provedené v předchozím roce.

Při kontrolách na místě byly v roce 2021 v souvislosti s kybernetickými hrozbami prověřovány procesy pro zmírnění dopadu kybernetického incidentu na finanční instituce. Oblast pohotovostního plánování je obecně na velmi dobré úrovni, pouze v některých případech byl zjištěn prostor pro zlepšení v procesech reakce na kybernetický incident. Kontroly v IT oblasti dále kladly důraz na zabezpečení činností třetích stran a dodavatelů IT služeb, a to jak v rámci outsourcingu, tak i mimo něj. Zásadním předpokladem kvalitního řízení kybernetických rizik v každé instituci je dostatek kvalitních personálních kapacit, což je však v současné době pro některé instituce obtížnější naplnit, především v oblasti kybernetické bezpečnosti. To vede např. i k tomu, že zakoupené technické prostředky pro zajištění bezpečnosti nebyvají plně využity.

ČNB zaznamenala v roce 2021 **výrazný nárůst podvodné činnosti mířící z internetu na klienty finančních institucí**. Došlo ke zdokonalení podvodných technik sociálního inženýrství, kde hlavně phishingové kampaně (podvodná elektronická komunikace) a vishingové kampaně (podvodné telefonáty) byly přizpůsobeny prostředí českého finančního sektoru. Podvodníci přitom zneužívali jméno renomovaných subjektů včetně ČNB. Proto ČNB vydala upozornění pro klienty bank na podvodné telefonáty snažící se vylákat přihlašovací údaje do elektronického bankovníctví nebo údaje o platební kartě. S rostoucí digitalizací finančních služeb riziko těchto podvodů narůstá, a proto ČNB věnuje velkou pozornost opatřením, která finanční instituce mohou provádět, aby uvedená rizika zmírnily.

Nicméně sebelepší ochranná opatření přijatá na straně bank se mohou mjet účinkem, pokud oklamáný uživatel pachateli sám otevírá cestu. **Klienti finančních institucí by proto měli věnovat dostatečnou pozornost bezpečnosti svých finančních prostředků a mít potřebné povědomí o rizicích spojených s využíváním elektronického bankovníctví.** Jedná se zejména o ochranu přístupových údajů a pečlivou kontrolu notifikačních zpráv. Klienti by v této souvislosti měli být vnímaví ke všem podezřelým a nestandardním okolnostem. Neměli by jednat ukvapeně pod časovým tlakem a především by neměli nikomu sdělovat své přístupové ani další citlivé údaje. V případě jakýchkoliv

pochybností by také neměli vést nebo pokračovat v komunikaci s možným útočníkem a měli by se obrátit na svou banku či jinou finanční instituci standardním domluveným způsobem.

V oblasti dohledu odborné péče se u úvěrových institucí ČNB v roce 2021 komplexně věnovala tématům plnění informačních povinností vůči klientům, plnění povinností spojených s vedením platebních účtů, dodržování povinností v oblasti ochrany spotřebitele a řízení rizik v relevantních oblastech a souvisejícímu nastavení postupů ve vnitřních předpisech. Konkrétně provedla řadu tematických šetření, kterými systematicky prověřovala (i) oblast bankovní identity, (ii) řízení právních rizik, soudních sporů a řízení před finančním arbitrem, (iii) zásady a postupy odměňování v souvislosti s prodejem a poskytováním retailových bankovních produktů a služeb, (iv) nastavení postupů při nakládání s platebními účty obchodních společností, (v) oblast chráněného platebního účtu při výkonu rozhodnutí, (vi) silné ověření klienta při platbách kartou, (vii) odpovědnost za neautorizované platební transakce při nepoužití silného ověření klienta, (viii) přehled o úplatě, jednotné označení služeb, poplatky za platby SEPA a informace o směně měn a (ix) vyřizování reklamací a stížností. V rámci šetření byla zjištěna řada nedostatků, přičemž ČNB většinou usilovala o jejich dobrovolnou nápravu, jejíž realizaci institucemi posléze aktivně monitorovala. Ve většině případů dotčené subjekty adekvátní opatření k nápravě přijaly. Některé z případů však ČNB nadále prověřuje. ČNB se i v nadcházejícím období soustředí na plnění stávajících či nových regulatorních požadavků v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele.

Nedílnou součástí výkonu dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi byl též dohled nad výkonem činnosti bank při poskytování služeb depozitáře investičních a penzijních fondů, což představuje nezastupitelný prvek ochrany investora na kapitálovém trhu. ČNB proto soustavně monitorovala dodržování povinností depozitářů vyplývajících z národní i evropské legislativy. V oblasti poskytování investičních služeb se ČNB cíleně věnovala problematice plnění povinností vůči zákazníkům, zejména posuzování potřeb a cílů zákazníků při tvorbě, distribuci a propagaci investičních produktů. V rámci ochrany integrity finančního trhu pokračovalo u vybraných bank prověřování přiměřenosti opatření pro prevenci a odhalování zneužívání trhu. V souvislosti se změnami v systému referenčních úrokových sazeb na finančním trhu ČNB ověřila připravenost bankovních produktů na tyto změny. V návaznosti na nabytí účinnosti požadavků nařízení v oblasti udržitelných financí¹⁴ ČNB provedla základní monitoring připravenosti úvěrových institucí na zveřejňování relevantních informací o zohlednění aspektů udržitelnosti v jejich činnosti. ČNB se bude v nadcházejícím období nadále věnovat oblasti řízení a propagace produktů. Vedle toho se dohledová činnost zaměří na informování zákazníků o nákladech a plnění informačních povinností souvisejících s udržitelným financováním.

Jednou z klíčových oblastí, které ČNB věnovala vysokou pozornost, zůstala i v roce 2021 oblast AML/CFT. ČNB pokračovala v rozšiřování okruhu informací, kterými o dohlížených institucích disponuje, a v posilování prováděných analýz rizik. Robustní okruh informací zohledňovaný při posuzování rizikovitosti jednotlivých dohlížených institucí je rovněž základním východiskem pro následné určení odpovídajících dohledových postupů. Zejména se jednalo o tematické směřování kontrol na místě se zaměřením na AML/CFT, u nichž byl kladen důraz na oblasti, které u konkrétní dohlížené instituce představují vyšší riziko. Na identifikovaná rizika navazovaly i doplňující nástroje dohledu na dálku. U některých bank tak bylo např. nově uloženo prověření postupů v oblasti AML/CFT ze strany externího auditora či se odehrála neformální bilaterální jednání se zástupci příslušných útvarů některých bank. Značná pozornost byla věnována prohlubování a zefektivnění posouzení účinnosti a efektivnosti AML/CFT v kontextu přesahů do oblasti řídicího a kontrolního systému. V rámci výkonu kontrolní činnosti na místě byla hodnocena efektivnost systému preventivních opatření uplatňovaných úvěrovými institucemi jak v jejich celku z pohledu řídicího a kontrolního systému, tak i v oblastech, které byly vyhodnoceny jako rizikově senzitivní (především transakční monitoring, korespondenční bankovníctví, obchodní financování a provádění mezinárodních sankcí a skupinové řízení). ČNB i v roce 2021 pokračovala v úzké spolupráci s Finančním analytickým úřadem (FAÚ), včetně vzájemné výměny dohledových informací a společných kontrol na místě.

¹⁴ Nařízení (EU) č. 2019/2088 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb (dále jen „nařízení SFDR“) a nařízení (EU) č. 2020/852 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic („nařízení o taxonomii“).

BOX 3: Aktuální vývoj rizik a dohledových nástrojů v oblasti AML/CFT

Jednou z klíčových oblastí, kterým se dohled ČNB věnuje, je prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT). **Předcházení zneužití finančních institucí k trestné činnosti je zásadní pro udržení integrity i stability finančního systému.** Finanční instituce čelí jak vnitrostátním, tak mezinárodním hrozbám, kterými jsou snahy o přesun a skrytí původu prostředků pocházejících z trestné činnosti či přesun majetku s cílem podpořit osoby podílející se na extremistické a teroristické činnosti. Sekundárně pak dochází i ke zneužívání klientů těchto institucí, kteří mnohdy této činnosti i nevědomě napomáhají.¹⁵ ČNB společně s dalšími relevantními veřejnými institucemi, zejména FAÚ, tato rizika monitoruje a svou dohledovou činností podporuje jednotlivé finanční instituce v jejich nezastupitelné roli při předcházení zneužití finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (ML/FT). Společně se snahou veřejných institucí mají na boji s finanční kriminalitou zásadní podíl právě samotné finanční instituce a některé jiné vybrané subjekty, které aplikují preventivní opatření, jejichž cílem je zabránit ilegálním aktivitám, případně je odhalit. Boj proti finanční kriminalitě by měl být klíčovým tématem pro finanční instituci ve všech jejích procesech a na všech úrovních její struktury. ČNB oceňuje odpovědný přístup finančního sektoru v této oblasti a jeho dlouhodobě rostoucí úsilí o naplnění těchto povinností.

ČNB stejně jako FAÚ a další veřejné instituce průběžně vyhodnocuje aktuální rizika a jejich vývoj (mj. např. v rámci Národního hodnocení ML/FT rizik) a následně tomu přizpůsobuje i svou činnost. Kromě řady nových rizik stále přetrvává **schéma společností bez řádné ekonomické činnosti a bez vazby na ČR**, které mohou být využity k neopodstatněným převodům finančních prostředků. I nadále je v tomto ohledu nejučinnější prevencí důsledné zjišťování smyslu a účelu obchodního vztahu a původu peněžních prostředků ze strany finančních institucí. Tyto informace musí být zjištěny bez jakýchkoliv pochybností a důsledně podloženy relevantními dokumenty. V opačném případě finanční instituce nesmí do obchodního vztahu vstoupit či v něm pokračovat. Takto získané informace jsou pro finanční instituce totiž nenahraditelné i pro následný průběžný monitoring chování a transakcí klienta. ČNB v rámci své dohledové činnosti ověřuje, zda finanční instituce tyto povinnosti plní.

Aby ČNB byla schopna reagovat na všechna výše uvedená rizika, průběžně rozvíjí **celostní přístup k dohledu v oblasti AML/CFT** a portfolio svých nástrojů. Například v oblasti dohledu na dálku dochází k zajištění kontinuálního kontaktu s dohlíženými subjekty v oblasti AML/CFT, v jehož rámci se diskutují relevantní témata. Dále je rozšiřován okruh uplatňovaných softwarových a analytických nástrojů, jejichž hlavním smyslem je kvalitní sběr a analýza dat. Právě kvalitní nástroje pro sběr a analýzu dat umožnily další rozšíření a rozvoj plošných šetření, která jsou prováděna ve všech nejdůležitějších sektorech finančního trhu. Tato strukturovaná šetření pokrývají vždy celý relevantní sektor finančního trhu a jejich smyslem je zhodnocení rizikovosti daného sektoru včetně stanovení rizikového profilu každé instituce. Takto získané informace jsou následně systematicky zohledňovány při plánování kontrolní činnosti tak, aby docházelo k co nejefektivnějšímu využívání disponibilních dohledových kapacit. V rámci dohledové činnosti je tedy značný důraz kladen především na porozumění jednotlivým sektorům a institucím (a jejich znalost), jež představují důležitá vodítka pro zaměření dohledu na konkrétní sektory, oblasti a instituce. Zároveň dohled ČNB oblast AML/CFT vnímá a posuzuje v kontextu celé instituce a jejího řídicího a kontrolního systému.

ČNB zaznamenala v roce 2021 výrazný **nárůst podvodné činnosti mířící z internetu na klienty finančních institucí.** S rostoucí digitalizací finančních služeb riziko těchto podvodů narůstá, a proto ČNB věnuje velkou pozornost zmírňujícím opatřením, která finanční instituce mohou provádět. I z tohoto důvodu spolupracují AML/CFT specialisté dohledu ČNB s kolegy z dalších relevantních oblastí dohledu nad finančním trhem a k úzké spolupráci dochází rovněž na evropské a mezinárodní úrovni. Zde byla v posledních letech významně posílena intenzita přeshraniční výměny informací a spolupráce, mj. v rámci nově ustavených tzv. AML dohledových kolegií. AML kolegia doplňují již delší dobu fungující tzv. obezřetnostní kolegia a jejich zřízení ilustruje význam, jaký EU – zejména vzhledem k nadnárodnímu charakteru boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu – oblasti AML/CFT aktuálně přikládá. V praxi se jedná o mnohostrannou spolupráci, která probíhá na základě uzavřených dohod zejména formou jednání příslušných národních dohledových orgánů týkajících se vždy konkrétní finanční skupiny. Cílem AML kolegií je podpora dalšího rozvoje a zvyšování odolnosti jednotlivých entit a celých skupin vůči stále narůstajícím ML/FT rizikům. Jednání těchto kolegií se ČNB aktivně účastní jak v roli hostitelského, tak i domovského orgánu dohledu, který pak příslušné AML kolegium řídí a koordinuje. Kromě toho ČNB dále rozvíjí spolupráci s celou řadou dalších zahraničních dohledových orgánů a mezinárodních organizací působících na poli AML/CFT, a to zejména v oblasti dohledové spolupráce, výměny informací, vzdělávacích aktivit či hodnocení vybraných zemí a orgánů dohledu.

V roce 2021 přijala ČNB celkem 858 podání veřejnosti směřujících na činnost úvěrových institucí, z nichž 662 se týkalo poskytování platebních, investičních, vkladových služeb a směnárenské činnosti a 196 podání

¹⁵ Viz blíže v blogu ČNB k této problematice: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Zneuzeni-identity-klientu-financnich-instituci-a-souvisejici-podvodne-jednani-z-pohledu-prani-spinavych-penez-ci-financovani-terorismu/

směřovalo na poskytování spotřebitelského úvěru. Nejvíce podání veřejnosti směřovalo na komunikaci úvěrových institucí s klienty a na vyřizování stížností a reklamací klientů úvěrovými institucemi. Důvody častých podání v této oblasti lze spatřovat v tom, že podatelé nesouhlasí s vyřízením své stížnosti příslušnou úvěrovou institucí. V oblasti investičních služeb v roce 2021 ČNB přijala 52 podání veřejnosti, která se týkala provádění pokynů zákazníků a poskytování neúplných nebo nepravdivých informací zákazníkům před obstaráním obchodu s investičním nástrojem.

V roce 2021 zahájila ČNB v oblasti úvěrových institucí 15 nových sankčních řízení. Právní moci nabylo 12 rozhodnutí, z toho byla ve dvou případech uložena pokuta, v sedmi případech bylo uloženo opatření k nápravě a ve třech případech bylo řízení zastaveno. Nejvyšší pokuty, uložené podle zákona o bankách, byly ve shodné výši 3 mil. Kč uloženy společností UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., za porušení zákona v oblasti poskytování investičních služeb a směnárenské činnosti, a společnosti PARTAPP Corp. s.r.o. za neoprávněný výkon činnosti tzv. „černé banky“. Dále ČNB zahájila další tři řízení s úvěrovými institucemi podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. V roce 2021 nabylo právní moci tři rozhodnutí o uložení pokuty podle tohoto zákona. Nejvyšší uložená pokuta dle AML zákona byla ve výši 5 mil. Kč za pochybení jednak v oblasti monitorování klientských transakcí a jednak za nepřiměřeně dlouhé lhůty prošetřování podezřelých transakcí. Celková výše pokut uložených v sektoru úvěrových institucí v roce 2021 činila 15,2 mil. Kč.

III.2 DOHLED NAD POJIŠŤOVNAMI

Ke konci roku 2021 vykonávala ČNB dohled nad 23 tuzemskými pojišťovnami¹⁶ a jednou zajišťovnou. V omezeném rozsahu též dohlížela na činnost 18 poboček zahraničních pojišťoven, z nichž všechny měly sídlo v některé z členských zemí EHP (nově zahájila činnost pobočka maltské pojišťovny Fortegra Europe Insurance Company Limited a pojišťovna YOUPLUS Životní pojišťovna, pobočka pro Českou republiku, naopak zanikla Youplus Insurance International AG, pobočka pro Českou republiku), a dále na přeshraniční nabízení pojištění spotřebitelům na území České republiky zahraničními pojišťovnami na základě svobody dočasně poskytovat služby.

Mezi nejvýznamnější řízení v sektoru pojišťoven patřilo schválení přeshraniční fúze zanikajících tuzemských pojišťoven AXA pojišťovna, a.s., AXA životní pojišťovna, a.s., a slovenské UNIQA poisťovňa, a.s., do nástupnické UNIQA pojišťovna, a.s., a dále vydání souhlasu k nabytí kvalifikované účasti na ERGO pojišťovně a.s. ze strany německé skupiny S.V.Holding AG a souhlasu k nabytí kvalifikované účasti na Pillow pojišťovně a.s. subjekty ze skupiny RSJ.

V rámci procesu přezkumu a kontroly pojišťoven (tzv. SRP¹⁷) se ČNB v roce 2021 zaměřila na analýzy rizikového profilu pojišťoven, monitorování jejich finanční situace a výkonnosti, vyhodnocování kapitálové a solventnostní pozice a dodržování pravidel odborné péče a ochrany spotřebitele. Dalším klíčovým prvkem SRP bylo posuzování nastavení a kvality řídicího a kontrolního systému pojišťoven, a to s důrazem na robustní nastavení systému řízení rizik a kapitálového řízení. Mezi standardní dohledové nástroje rovněž patřila analýza zpráv, ve kterých pojišťovny předkládaly ČNB svá vlastní posouzení rizik a kapitálu (tzv. ORSA¹⁸).

V reakci na pokračující pandemii koronaviru věnovala ČNB nadále zvýšenou pozornost a kapacity problematice kapitálové pozice pojišťoven a jejího řízení, intenzivnějšímu sledování vývoje na finančních trzích a vyhodnocování dopadů na aktiva spravovaná dohlíženými pojišťovnami. Mimořádné vykazovací povinnosti vůči ČNB implementované již v roce 2020 byly v průběhu roku 2021 kontinuálně aktualizovány a doplňovány způsobem reflektujícím vývoj pandemie a rizika související s jejími dopady. Zvýšená pozornost byla věnována pojistným odvětvím, která jsou pandemií více dotčena.

¹⁶ Mezi pojišťovny pro účely tohoto textu zahrnujeme i Českou kancelář pojistitelů a Exportní a garanční pojišťovací společnost, které jsou dohlíženy ve vymezeném rozsahu.

¹⁷ Supervisory Review Process, přezkum orgánem dohledu podle čl. 36 směrnice Solventnost II.

¹⁸ Jedná se o vlastní posouzení rizik a kapitálu (Own Risk and Solvency Assessment), které pojišťovny a zajišťovny musí provádět v rámci druhého pilíře Solventnosti II.

ČNB průběžně sledovala také organizační změny v pojišťovnách a vyhodnocovala jejich dopad do řídicího a kontrolního systému. Dále ČNB vyhodnocovala nastavení rozsahu a povahu externě zajišťovaných činností, resp. outsourcingu (včetně případů vnitroskupinového outsourcingu). Přitom kladla důraz zejména na zachování strategického rozhodování v pojišťovně, schopnost zabezpečit kontinuitu provozování pojišťovací činnosti a kontrolu kvality poskytovaných služeb. ČNB se dlouhodobě věnuje monitorování rizik souvisejících s kvalitou řízení souladu aktiv a závazků v pojišťovnách. I v roce 2021 pokračovala ve vyhodnocování rizika informačních systémů a informačních technologií u pojišťoven. Posuzována byla zejména IT infrastruktura, úroveň kybernetické bezpečnosti a celková kvalita řídicího a kontrolního systému v této oblasti.

ČNB v roce 2021 pokračovala v dohledových aktivitách v oblasti řízení postačitelnosti pojistného produktu povinného ručení. Předmětem analýz byly i informace týkající se naplňování požadavků na účinný systém řízení postačitelnosti pojistného, který má zajistit trvalou splnitelnost závazků plynoucích z tohoto druhu pojištění. Výsledky analýz se staly klíčovým vstupem pro plánování a realizaci relevantních dohledových kroků, a to jak ve vztahu k jednotlivým pojišťovnám, tak i na úrovni daného pojistného segmentu. Z hlediska interních systémů řízení postačitelnosti pojistného dochází k postupným úpravám a zefektivnění vnitřních řídicích a kontrolních procesů pojišťoven a pojišťovny reagují na dohledová zjištění a uložená opatření k nápravě. Za zásadní v této oblasti považuje ČNB zejména období po stabilizaci aktuální situace způsobené pandemií, zejména pak odpovídající reflektování veškerých relevantních skutečností v cenotvorbě povinného ručení. Sledování dalšího vývoje situace tak bude pro ČNB jednou z dohledových priorit také v dalším období.

S cílem snížit pravděpodobnost výskytu pochybení systémové povahy v dílčích činnostech pojišťoven prováděla ČNB šetření na dálku a kontrolu na místě v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele. I v uplynulém roce se do dohledové činnosti významnou měrou promítly důsledky koronavirové pandemie. Stávající pandemie urychlila zavádění nových technologií do jednotlivých činností pojišťoven, zejména pak do oblasti distančního sjednávání pojištění, elektronického upisování a likvidace pojistných událostí, a umožnila rychle a účinně přejít do režimu vzdálené komunikace se zákazníky. Ačkoliv implementace nových technologických inovací, včetně využívání umělé inteligence při komunikaci se zákazníky, je na straně jedné žádoucí a zvyšuje efektivitu jednotlivých činností, na straně druhé klade zvýšené nároky na řízení a zmírňování rizik v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele. Rychlost, s jakou se zákazníci přizpůsobují přesunu do on-line prostředí, se u jednotlivých pojišťoven různí, přičemž jako jeden z významných faktorů lze vnímat míru důvěry zákazníků v zabezpečení jejich osobních dat. Další prohlubování a rozšiřování digitalizace a automatizace, pokud by nezohlednily část zákazníků s nižší důvěrou či schopnostmi ve využití těchto technologií, s sebou nese zejména riziko jejich vyčlenění z možnosti sjednat určité typy pojištění.

Pandemie se též odrazila v produktových nabídkách jednotlivých pojišťoven. Zhruba polovina pojišťoven upravila zejména v rozsahu pojistného krytí celkem 180 pojistných produktů. Omezení spojená s cestováním do zahraničí se projevila v nárůstu uplatňovaných nároků na pojistná plnění z pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře a nároků na vrácení zaplaceného pojistného za cestovní pojištění v souvislosti s neuplatněným vouchérem vydaným dle zákona č. 185/2020 Sb.¹⁹ ČNB v rámci dohledové činnosti reagovala na nové regulatorní požadavky a změny v právní úpravě. Na národní úrovni byla přijata novela, kterou došlo k monopolizaci trhu se zdravotním pojištěním cizinců ve prospěch jedné určené pojišťovny – Pojišťovny VZP, a.s.²⁰ Z pohledu odborné péče a ochrany spotřebitele tato legislativní změna přinesla riziko negativních důsledků v oblasti kvality služeb poskytovaných pojišťovnami, které tento druh pojištění předtím nabízely.

ČNB ve své činnosti reflektovala i události, ke kterým došlo v uplynulém roce, s potenciálním významným nepříznivým dopadem do sféry zákazníků pojišťoven. ČNB takto například provedla tematické šetření reagující na přírodní kalamitu (tornádo), které dne 24. června 2021 zasáhlo Jihomoravský kraj. Z pohledu odborné péče pojišťovny prokázaly dobrou připravenost na řešení většího počtu škodních událostí v relativně krátkém čase

¹⁹ Zákon č. 185/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 na odvětví cestovního ruchu, který umožnil pořadatelům zájezdů za stanovených podmínek místo vrácení peněz za neuskutečněný zájezd vystavit poukaz nejméně v hodnotě veškerých plateb uhrazených zákazníkem nebo v jeho prospěch za zájezd.

²⁰ Dne 23. července 2021 nabyl platnosti zákon č. 274/2021 Sb., kterým se s účinností od 2. srpna 2021 mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Přijatou novelou se mj. upravují podmínky soukromého zdravotního pojištění cizinců žádajících o vízum k pobytu nad 90 dnů nebo o prodloužení doby pobytu, a to mj. o ustanovení zavádějící garanci poskytnutí komplexní zdravotní péče a ustanovení omezující okruh potenciálních pojišťovatelů pouze na Pojišťovnu VZP, a.s.

tak, aby bylo zajištěno brzké plnění pojištěným. Vzhledem k hrozícímu budoucímu nárůstu přírodních kalami z důvodu změn klimatických podmínek nicméně nelze vyloučit zdražení zajištění v některých pojistných odvětvích, což by se negativně mohlo odrazit v dostupnosti pojištění pro některé skupiny zákazníků.

V návaznosti na dohledové poznatky byla provedena šetření k odhalení systémových nedostatků v činnostech jednotlivých pojišťoven, které by mohly mít negativní dopad na větší počet zákazníků. ČNB se zabývala (i) nastavenými pravidly a procesy zajišťujícími naplňování informačních povinností při změně výše pojistného a při sjednávání cestovního pojištění on-line, pojištění osobních věcí ke kartě a pojištění onkologických onemocněním telefonicky, (ii) řádným doručováním upomínek pojistníkům skupinového pojištění, (iii) souladem produktové nabídky s vydaným povolením k provozování pojišťovací činnosti, (iv) řádným vedením vnitřních systémů likvidace škodních událostí v návaznosti na předávání dat České kanceláři pojistitelů, (v) náležitou kontrolou inkasních společností při vymáhání pohledávek z povinného a havarijního pojištění či (vi) náležitým řízením střetu zájmů v oblasti distribuce většinovým vlastníkem pojišťovny. Za účelem zajištění srovnatelné ochrany spotřebitelů ČNB pokračuje v monitoringu distribuce pojištění prostřednictvím pojistníků, kteří nabízejí možnost jiným osobám stát se pojištěnými (tzv. flotilové pojištění) prostřednictvím specifické vykazovací povinnosti pro pojišťovny, jež využívají tento distribuční kanál. Důležitou oblastí pro ČNB rovněž zůstává monitoring vývoje relevantní soudní rozhodovací praxe a způsobu řízení právního rizika v pojišťovnách v rámci nastavení řídicího a kontrolního systému, a to včetně reflexe vývoje platné judikatury s dopady do oblasti soukromého práva.

Na evropské úrovni nabyla účinnosti nařízení požadující zohledňování aspektů udržitelnosti v činnosti finančních institucí, včetně pojišťoven, ukládající požadavky na plnění informačních povinností.²¹ V tomto ohledu ČNB přistoupila k monitoringu stavu připravenosti jednotlivých pojišťoven na zveřejňování informací o tom, zda jejich investice směřují ke společensky odpovědnému investování, resp. zda ve své činnosti zohledňují faktory společenské odpovědnosti a udržitelného růstu. Tyto informace by měly koncovým zákazníkům umožnit kvalifikovaně posoudit dopady dané investiční příležitosti z hlediska její udržitelnosti.

Předmětem dohledového zájmu rovněž byla přeshraniční činnost tuzemských²² pojišťoven a také činnost zahraničních pojišťoven, které působí na území České republiky na základě svobody dočasně poskytovat služby, a to z pohledu naplňování regulačních požadavků platných na území ČR a zajištění transparentnosti a dostupnosti pojišťoven pro koncového zákazníka. ČNB eviduje trendy spočívající ve změnách koncernových struktur (např. transformaci pojišťoven v členských státech na pobočky), hledání nových trhů v podobě nárůstu přeshraničního poskytování pojištění a snižování nákladů prostřednictvím zajišťování jednotlivých činností externími subjekty (outsourcing).

V oblasti dohledu nad pojišťovnami přijala ČNB v roce 2021 celkem 452 podání veřejnosti. Dlouhodobě mají významné zastoupení podání veřejnosti týkající se pojistných produktů povinného ručení (38 %). Nezanedbatelnou část dále tvořila podání směřující na jednání pojišťoven v rámci pojistných produktů životního pojištění (12 %) a dále pojištění majetku (8 %) a havarijního pojištění (7 %). Na rozdíl od předchozích let byla významně zastoupena i podání týkající se pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře (6 %). Nedostatky zjištěné, příp. indikované na podkladě podání veřejnosti se týkaly nejvíce oblasti postupu při likvidaci pojistných událostí. Dále byly zastoupeny zejména nedostatky týkající se správy pojištění, ukončování pojištění, sjednávání pojištění a provizí, poplatků a pojistného.

V roce 2021 bylo v oblasti dohledu nad pojišťovnami zahájeno sedm nových sankčních řízení a právní moci nabylo pět rozhodnutí. V jednom případě bylo pojišťovně uloženo předložení ozdravného plánu a ve čtyřech případech byla uložena pokuta. Příslušná sektorová legislativa neumožňuje zveřejnit konkrétní sankční rozhodnutí, nicméně lze uvést, že šlo o sankce za porušení v oblasti odborné péče, v jednom případě o postačitelost pojistných sazeb pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a v dalším případě o plnění solventnostního kapitálového požadavku. Nejvyšší uložená pokuta byla ve výši 1,5 mil. Kč.

²¹ Nařízení SFDR a nařízení o taxonomii, viz také poznámka pod čarou č. 14.

²² Změna právní formy působení na území Slovenska u vybraných pojišťoven (přeměna na pobočku) a převzetí tamních pojistných kmenů.

Celková výše pokut uložených v sektoru pojišťoven činila 3,9 mil. Kč.

III.3 DOHLED NAD PENZIJNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

Ke konci roku 2021 vykonávala ČNB dohled nad devíti penzijními společnostmi. Počet dohlížených účastnických fondů vzrostl na 34 poté, co ČNB udělila společnosti Rentea penzijní společnost, a.s., v květnu 2021 povolení k vytvoření tří nových účastnických fondů. Počet osmi transformovaných fondů zůstal nezměněn.

ČNB zaměřila v roce 2021 při výkonu dohledu svoji pozornost na kapitálovou přiměřenost penzijních společností a posuzování jejich systému řízení kapitálu, a to zejména v kontextu rostoucích úrokových sazeb, které mají negativní dopad na hodnotu oceňovacích rozdílů z cenných papírů, a dále v kontextu dopadů implementace účetního standardu IFRS 9. V případě transformovaných fondů se ČNB při výkonu dohledu soustředila zejména na plnění požadavku, aby hodnota majetku těchto fondů vždy pokrývala jejich závazky, což je relevantní především s ohledem na postupné zvyšování úrokových sazeb.

V souvislosti s pandemií koronaviru věnovala ČNB zvýšené kapacity dohledu na monitoring a vyhodnocování dopadů pandemie na kapitálovou situaci, obchodní výsledky a celkovou činnost penzijních společností. Vedle toho sledovala i vývoj na finančních trzích a vyhodnocovala dopady na aktiva spravovaná dohlíženými subjekty.

ČNB rovněž posuzovala dodržování pravidel při správě majetku obhospodařovaných fondů a správnost účtování úplaty penzijních společností za účetní období. Dále se ČNB věnovala problematice nápravy zjištění, která vzešla z výsledků dohledových šetření provedených k tématu kapitálového řízení.

V roce 2021 obdržela ČNB v oblasti penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření celkem 27 podání veřejnosti. Převážná část podání se shodně jako v předchozích letech týkala určení jednotlivých dávek, případně způsobu a termínu jejich výplaty. V jednom případě bylo shledáno méně závažné pochybení v souvislosti se zpracováním žádostí několika účastníků a informováním účastníků o zařazených peněžních prostředcích. U penzijních společností bylo provedeno tematické šetření zaměřené na oblast reklamací klientů v roce 2020, z něhož vyplynula indikace oblastí, které ČNB v nadcházejícím období souhrnně prověří.

V roce 2021 bylo zahájeno jedno sankční řízení podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Pravomocným rozhodnutím v něm byla uložena pokuta ve výši 250 tis. Kč společnosti Allianz kontakt, s.r.o., za pořádání odborných zkoušek zaměřených na prokázání odborné způsobilosti bez povolení ČNB.

III.4 DOHLED NAD OBCHODNÍKY S CENNÝMI PAPIŘY

ČNB ke konci roku 2021 evidovala 41 subjektů s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry, z nichž bylo 16 bankovních a 25 nebankovních. ČNB nově udělila povolení nebankovním společnostem MTX Capital Services a.s. a Fondée s.r.o. Na konci roku v ČR působilo 34 poboček obchodníků s cennými papíry.

ČNB se věnovala zejména implementaci obezřetnostní regulace pro nebankovní obchodníky s cennými papíry upravené unijním rámcem IFD/IFR. Požadavky nové obezřetnostní regulace jsou uzpůsobeny různým rizikovým profilům obchodníků s cennými papíry a jejich modelům podnikání, přičemž k významným změnám došlo zejména v přístupu k výpočtu kapitálových požadavků. V této souvislosti byl pro obchodníky s cennými papíry zaveden nový vykazovací rámec a první sběr dat ČNB provedla k 30. září 2021. ČNB identifikovala obezřetnostní skupiny podle regulace IFD/IFR a v případě několika skupin povolila využití skupinového kapitálového testu, v němž mateřská společnost drží dostatek kapitálových nástrojů k pokrytí účetních hodnot svých účastí.

ČNB stejně jako v předchozích letech pokračovala v kontrole dodržování požadavků směrnice MiFID II, které byly do české legislativy implementovány v roce 2018. ČNB se zúčastnila společného dohledového šetření národních dohledových orgánů v oblasti dodržování pravidel pro vytváření a nabízení investičních nástrojů, které organizoval evropský orgán dohledu ESMA. Šetřením byly zjištěny zejména nedostatky v komunikaci mezi distributory a tvůrci produktů týkající se cílových trhů. Kontrola úrovně implementace pravidel

vyplývající z MiFID II a jejich konvergence v rámci EU bude pokračovat i v následujícím období, stejně jako spolupráce s ESMA při dalším společném dohledovém šetření, které se bude věnovat poobchodnímu informování zákazníků o nákladech a poplatcích.

Za důležitou oblast ČNB považuje přeshraniční poskytování investičních služeb tuzemskými obchodníky s cennými papíry. Ve spolupráci s ESMA se ČNB v roce 2021 zúčastnila dalšího šetření v této oblasti, které navázalo na šetření provedené v roce 2020. K přeshraničnímu poskytování investičních služeb je v ČR oprávněno 14 nebankovních obchodníků s cennými papíry. Šetření, v jehož rámci byla nově snížena hranice pro poskytování investičních služeb malého rozsahu, ukázalo, že pouze šest nebankovních obchodníků s cennými papíry poskytuje investiční služby ve větším rozsahu (nad 50 zákazníků). V následujícím období plánuje ČNB svou pozornost věnovanou této oblasti dále zvýšit.

S ohledem na přetrvávající problémy s činností zahraničních subjektů, které tuzemským zákazníkům poskytují investiční služby zejména k vysoce rizikovým investičním nástrojům, pokračovala spolupráce s jejich domovskými orgány dohledu. Situaci ilustrují počty podání veřejnosti, které se týkají zahraničních subjektů či jejich poboček a vázaných zástupců v ČR. Tato podání si nadále udržovala vysoký 71% podíl na všech podáních (76) směřovaných do sektoru nebankovních obchodníků s cennými papíry. Kontrolní činnost ČNB se v roce 2021 opět zaměřila zejména na oblast poskytování služeb zahraničními obchodníky s cennými papíry. Přestože se již při kontrolách nevyskytují zásadní zjištění v tak velkém rozsahu jako v uplynulých letech, nelze daný stav považovat za plně uspokojivý. Lepších výsledků kontrol je dosaženo spíše lepší formální úpravou vnitřních předpisů a procesů ve společnostech, nikoli větším respektováním zkušeností a finančních možností neprofesionálních zákazníků. Stále tak přetrvávají nedostatky při komunikaci se zákazníky, nesprávné informování o podstatě obchodování a rizikových vlastnostech nabízených finančních nástrojů a chybná klasifikace zákazníků do kategorií podle jejich rizikového profilu.

ČNB se dále podílela na kontrolách v rámci mezinárodní spolupráce, iniciovaných a metodicky řízených ESMA. Byly zjišťovány a v agregované formě reportovány nedostatky v oblasti řízení produktů. Za charakteristické nedostatky lze označit nabízení a distribuci investičních nástrojů zařazených do nepřipustných cílových trhů zákazníků, nedostatečné ověřování skutečného stavu znalostí a zkušeností zákazníků, nabízení investičních nástrojů (potenciálním) zákazníkům ještě před jejich zařazením do cílového trhu a nedostatečné provádění kreditní analýzy u nabízených korporátních dluhopisů.

Také v případě nebankovních obchodníků s cennými papíry zahrnovala dohledová činnost ČNB v průběhu roku 2021 účast nebo přímo organizaci kolegií v oblasti předcházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz nebo financování terorismu (AML/CFT).²³

V roce 2021 bylo v sektoru obchodníků s cennými papíry zahájeno pět sankčních řízení podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu a další dvě řízení podle AML zákona. Právní moci nabyla čtyři rozhodnutí o udělení pokuty podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Nejvyšší z nich byla uložena společnosti Notesco Limited ve výši 6 mil. Kč za poskytování investičních služeb bez povolení ČNB. Dále v tomto sektoru nabyla právní moci dvě rozhodnutí podle AML zákona, kde nejvyšší uložená pokuta činila 150 tis. Kč. Celková výše uložených pokut v sektoru obchodníků s cennými papíry byla 6 650 tis. Kč.

III.5 DOHLED NAD INVESTIČNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

ČNB ke konci roku 2021 evidovala 41 investičních společností, tři pobočky zahraniční investiční společnosti (nově byla zapsána společnost NN Investment Partners B.V., Czech Branch), jednoho hlavního administrátora, devět depozitářů, 213 investičních fondů s právní osobností (z toho 30 samosprávných investičních fondů) a 253 podílových fondů. ČNB udělila povolení k činnosti těmto čtyřem novým investičním společnostem: EnCor Asset Management, investiční společnost, a.s., Allegro investiční společnost, a.s.²⁴, DEKINVEST investiční společnost, a.s., a CREDITAS investiční společnost, a.s. Činnost byla povolena také samosprávným investičním fondům Trigea nemovitostní fond, SICAV, a.s., a FINEMATIC SICAV, a.s.

²³ V případě nebankovních obchodníků s cennými papíry působila ČNB jako organizátor AML kolegia v jednom případě, v dalších jako účastník. Blíže k činnosti AML kolegií viz box 3 a též kapitola IV. Mezinárodní spolupráce.

²⁴ Ode dne 29. prosince 2021 obchodní firma Quant Asset Management, a.s.

Oprávnění pro výkon činnosti depozitáře investičních fondů v roce 2021 získaly Conseq Investment Management a.s., ATLANTIK finanční trhy, a.s., a Raiffeisenbank a.s.

Počet subjektů provádějících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním podle § 15 ZISIF zapsaných v seznamu vedeném ČNB se v průběhu roku 2021 zvýšil o 136. Ke konci roku 2021 tak bylo ČNB registrováno celkem 340 těchto malých správců alternativních investičních fondů, jejichž činnost nevyžaduje povolení a nepodléhá dohledu ČNB.²⁵

V průběhu roku 2021 ČNB participovala na společném šetření ESMA zaměřeném na oblast poplatků a nákladů u kolektivního investování. Cílem šetření bylo na vybraném vzorku správců standardních fondů (UCITS) ověřit, zda nejsou investorům prostřednictvím poplatků účtovány nepřiměřené nebo neopodstatněné náklady. Z šetření ČNB vyplynulo, že míra dodržování příslušné evropské legislativy je v ČR na vysoké úrovni. Šetření dále potvrdilo i silný a pozitivní vliv konkurenčního prostředí v této oblasti.

Začátkem roku 2021 vstoupila v platnost vybraná ustanovení vyhlášky č. 501/2002 Sb.²⁶, která pro oblast investičních společností a fondů zavedla nově povinnost postupu účetních jednotek podle mezinárodních účetních standardů (IFRS) pro účely vykazování finančních nástrojů, jejich oceňování a uvádění informací o nich v příloze účetní závěrky. Jelikož základem pro správné oceňování finančních nástrojů je volba vhodného obchodního modelu účetní jednotky podle IFRS, bylo na toto téma v roce 2021 provedeno dohledové šetření. Na jeho základě byly zjištěny velké rozdíly v pojetí obchodního modelu napříč trhem a v případě některých správců i absence základních parametrů potřebných pro volbu obchodního modelu. V návaznosti na provedené šetření ČNB oslovila trh dopisem, ve kterém shrnula základní principy a požadavky na stanovení obchodního modelu. Tyto principy rovněž osvětlila v rámci prezentace pro AKAT ČR²⁷, která se uskutečnila na podzim 2021. V roce 2022 se ČNB zaměří přímo na oceňování finančních nástrojů v portfoliích jednotlivých fondů.

V roce 2021 provedla ČNB kontroly zaměřené na významné správce z pohledu objemu spravovaného majetku a dále na menší správce, kteří již přesáhli rozhodný limit a byli v procesu schvalování žádostí o oprávnění limit přesáhnout. V případě etablovaných subjektů fondového investování byly zjištěny zejména nedostatky při delegování činností, nízká časová dotace výkonu klíčových pozic nebo nevhodně stanovené vstupní parametry při oceňování finančních nástrojů. U menších správců se naproti tomu projevovaly závažné nedostatky plynoucí z dosavadních měkkých regulatorních požadavků, zejména pak nižší úroveň kvality vnitřních předpisů, nevyhovující personální zajištění a odbornost osob vykonávajících regulované činnosti (vedoucí mnohdy až k výkonu neslučitelných funkcí), absence postupů pro ekonomickou analýzu výhodnosti obchodu a pro „best execution“, chyby v oceňovacích modelech či chyby při stanovení reálné hodnoty aktiv v souladu s mezinárodními účetními standardy IFRS 13.

V oblasti investičních společností a investičních fondů ČNB v roce 2021 zahájila celkem 21 sankčních řízení a právní moci nabylo 20 rozhodnutí. Ve třech případech byla uložena pokuta, ve 13 případech bylo rozhodnuto o uložení pokuty a výmazu ze seznamu osob vykonávajících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním. Ve třech případech bylo řízení zastaveno. V jednom případě – u společnosti SOLIDEUS, investiční fond s proměnným základním kapitálem, a.s. – bylo odňato povolení k činnosti samosprávného investičního fondu. Nejvyšší pokuty (ve výši 100 tis. Kč) byly uloženy panu Juraji Krúpovi za výkon činnosti bez předchozího souhlasu ČNB a společností J.O. Investment s.r.o. za opakované porušení informační povinnosti. Společnost byla současně vymazána ze seznamu osob vykonávajících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 900 tis. Kč.

²⁵ Registrace v tomto seznamu nepředstavuje podnikatelské oprávnění a neopravňuje ke shromažďování peněžních prostředků od veřejnosti. ČNB není dle zákona oprávněna zkoumat pravdivost nebo přesnost informací obsažených v žádosti o zápis do seznamu a nepřezkoumává ani splnění předpokladů pro zápis do seznamu.

²⁶ Vyhláška č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi.

²⁷ Asociace pro kapitálový trh České republiky.

III.6 EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Mezi hlavní schvalovací činnosti ČNB v této oblasti patřilo i v roce 2021 zejména schvalování prospektů cenných papírů, dále pak vydávání souhlasů u nabídek převzetí a vytěsnění a vedení licenčních správních řízení v oblasti tržní infrastruktury. Dohledové aktivity se zaměřovaly především na činnost subjektů tržní infrastruktury, ve vztahu k emitentům cenných papírů pak na plnění informační povinnosti (přezkum obsahu výročních a pololetních zpráv všech dohlížených emitentů a detailní přezkum aplikace mezinárodních účetních standardů IFRS v účetních závěrkách vybraných emitentů) a plnění povinností při veřejné nabídce cenných papírů.

Ke konci roku 2021 byly k obchodování na evropském regulovaném trhu přijaty cenné papíry 111 společností²⁸ (oproti 107 ke konci roku 2020), z nichž 78 podléhalo při plnění informačních povinností plně dohledu ČNB.²⁹ V průběhu roku 2021 byly k obchodování na regulovaný trh nově přijaty cenné papíry 16 emitentů (v 11 případech se jednalo o dluhopisy a v pěti případech o akcie). Naopak cenné papíry 13 emitentů byly z obchodování vyřazeny (v pěti případech se jednalo o akcie vyřazené na základě rozhodnutí emitenta či organizátora regulovaného trhu a v osmi případech o dluhopisy vyřazené po jejich řádném či předčasném splacení).

Počet dohlížených subjektů v oblasti tržní infrastruktury se v roce 2021 nezměnil. Nadále zde působily tři obchodní systémy v rolích organizátorů regulovaných trhů, provozovatelů mnohostranných obchodních systémů a organizovaného obchodního systému (Burza cenných papírů Praha, a.s.³⁰, RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s. a 42 Financial Services, a.s.), dva provozovatele vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání (Centrální depozitář cenných papírů, a.s., a ČNB jako provozovatel Systému krátkodobých dluhopisů), jeden centrální depozitář (Centrální depozitář cenných papírů a.s.) a jeden administrátor referenčních hodnot, konkrétně mezibankovní úrokové sazby Prague Interbank Offered Rate – PRIBOR (Czech Financial Benchmark Facility, s.r.o.).

ČNB standardně prováděla kontrolu výročních a pololetních zpráv všech více než 70 emitentů a detailní kontrolu aplikace mezinárodních účetních standardů IFRS ve vybraných účetních závěrkách. Nedostatky zjištěné v informačních povinnostech emitentů dohlížené subjekty po upozornění ČNB následně odstranily. V roce 2021 byla aplikována změna formátu výročních zpráv (přechod na jednotný elektronický formát pro podávání zpráv – ESEF) a došlo ke změně způsobu jejich zasílání ČNB prostřednictvím systému SDAT. S novým formátem výročních zpráv nebyly zaznamenány významnější problémy.

V roce 2021 bylo vydáno 93 (oproti 84 v roce 2020) správních rozhodnutí o schválení dokumentů (prospektů cenných papírů a jejich dodatků) v souvislosti s emisemi cenných papírů, přičemž se jednalo zejména o prospekty dluhopisů emitentů z oblasti realitních developerských projektů. Tento údaj zahrnuje také čtyři prospekty akcií pro účely jejich veřejné nabídky (z toho ve dvou případech šlo o veřejnou nabídku s využitím systému START – Veřejná nabídka provozovaného Burzou cenných papírů Praha). Mimo správní řízení bylo přezkoumáno značné množství návrhů prospektů a dalších dokumentů souvisejících s veřejnou nabídkou (konečné podmínky, propagační sdělení související s veřejnou nabídkou).

Během roku ČNB prováděla dohled nad dodržováním právních předpisů v oblasti veřejné nabídky. Konkrétně se jednalo o nápravy několika chybných propagačních sdělení při veřejné nabídce cenných papírů na základě schválených prospektů a prověření 17 případů podezření na veřejnou nabídku cenných papírů (dluhopisů) bez platného schváleného prospektu.

²⁸ Daný údaj zahrnuje všechny emitenty (domácí i zahraniční), jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR, emitenty se sídlem v ČR, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v jiném členském státě EU, a také emitenty se sídlem mimo ČR, avšak s cennými papíry přijatými k obchodování na regulovaném trhu v ČR.

²⁹ Ve zbývajících případech se jednalo o emitenty, jejichž domovským orgánem dohledu byl dohledový orgán jiného členského státu EU (devět), případně emitenty, jejichž domovským orgánem dohledu byla ČNB, avšak požívali některou z výjimek z informační povinnosti (celkem 27).

³⁰ Burza cenných papírů Praha působí na základě registrace z roku 2020 rovněž jako administrátor indexů používaných jako referenční hodnoty pro BCPP (indexy PX).

ČNB vedla v roce 2021 jedno řízení, v němž udělila předchozí souhlas společnosti PPF Telco B. V. s vytěsněním drobných akcionářů emitenta O2 Czech Republic, a.s.

V oblasti tržní infrastruktury byly v roce 2021 schváleny dvě změny pravidel vypořádacího systému Centrálního depozitáře cenných papírů, a.s. (CDCP), mj. v souvislosti s aplikací tzv. disciplíny při vypořádání účinné od února 2022. Proběhl také pravidelný přezkum a vyhodnocení souladu činnosti CDCP s nařízením CSDR. Dále byla s Burzou cenných papírů Praha, a.s., vedena dvě řízení ve věci pozastavení výjimek z povinnosti tržní transparency podle nařízení MiFIR a byly posuzovány změny pravidel obchodování. Dva zahraniční centrální depozitáři (lucemburský Clearstream Banking a nizozemský Euroclear Nederland) v roce 2021 notifikovali ČNB záměr poskytovat služby zaknihování a evidence pro tuzemské cenné papíry včetně akciových nástrojů.

ČNB rovněž posoudila 24 oznámení záměru nefinančních skupin využít osvobození z povinnosti reportingu do registru obchodních údajů podle čl. 9 odst. 1 nařízení EMIR a jednu žádost o udělení osvobození od povinnosti poskytovat tzv. počáteční marži podle čl. 11 EMIR (ČSOB). Kvartálně byly vyhodnoceny údaje o tzv. internalizovaném vypořádání (tj. vypořádání přímo u obchodníků mimo vypořádací systém) a byla odeslána příslušná zpráva do ESMA.

V roce 2021 bylo v oblasti emitentů a regulovaných trhů zahájeno celkem šest sankčních řízení a právní moci nabylo osm rozhodnutí, v nichž byla uložena pokuta. Šlo o pokuty za porušení veřejné nabídky, neoznámení hlasovacích práv, za manažerské obchody a za manipulaci s trhem. Nejvyšší pokuta 500 tis. Kč byla uložena společnosti UNIPRO SPE01 SE za veřejnou nabídku dluhopisů bez prospektu. Celková výše pokut v této oblasti činila 1 345 tis. Kč.

III.7 DOHLED NAD POSKYTOVATELI PLATEBNÍCH SLUŽEB A VYDAVATELI ELEKTRONICKÝCH PENĚŽ

ČNB na konci roku 2021 evidovala 21 platebních institucí, 12 usazených zahraničních platebních institucí (čtyři usazené prostřednictvím pobočky a osm prostřednictvím pověřeného zástupce), dvě instituce elektronických peněz, čtyři usazené zahraniční instituce elektronických peněz (jednu prostřednictvím pobočky a tři prostřednictvím pověřeného zástupce) a tři správce informací o platebním účtu. Byla udělena dvě nová povolení k činnosti platební instituce (ZNPay a.s. a Direct Fidoo Payments s.r.o.).

V sektoru platebních služeb, v němž byly v předchozích dvou letech kapacity ČNB přetíženy velkým počtem málo kvalitních žádostí o povolení k činnosti, se v roce 2021 podařilo dosáhnout stabilizace. Nárůst nových žádostí o povolení k poskytování platebních služeb ve srovnání s předchozím rokem mírně zpomalil. Celkem bylo v roce 2021 podáno 17 žádostí, z toho čtyři žádosti o povolení platební instituce, sedm žádostí o povolení nebo změnu povolení poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a šest žádostí o povolení vydavatele elektronických peněz malého rozsahu. Stabilizace se kromě zvýšeného úsilí při posuzování žádostí dosáhlo i zamítáním nekvalitních žádostí a zastavováním řízení v případech neúplných žádostí. Tento přístup k žádostem v sektoru platebního styku na druhé straně vedl k nárůstu počtu rozkladů podaných proti vydaným prvoinstančním rozhodnutím či usnesením ČNB.

I v roce 2021 se výkon dohledu na dálku zaměřoval na monitoring způsobu ochrany peněžních prostředků svěřených uživateli platebních služeb k provedení platební transakce, při němž poskytovatelé platebních služeb mají povinnost ukládat tyto prostředky na účty u bank nebo družstevních záložen. Vzhledem k tomu, že ochrana peněžních prostředků je jednou z podmínek udělení povolení k činnosti, je ČNB oprávněna povolení odejmout v případě, že poskytovatel uvedenou povinnost neplní. ČNB v průběhu roku 2021 také vyhodnocovala plnění kapitálových požadavků ze strany platebních institucí a institucí elektronických peněz a dodržování omezení výše objemu provedených platebních transakcí ze strany poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. V návaznosti na změnu evropské legislativy, která zavedla nové požadavky na informování o poplatcích za konverzi měny v souvislosti s úhradami, které jsou iniciovány prostřednictvím internetu, ČNB rovněž prověřovala plnění informační povinnosti ve formě sdělování transakčních poplatků a poplatků za konverzi měny. Další šetření ČNB se zabývala identifikací a odstraňováním případných překážek vyskytujících se ať už úmyslně, či neúmyslně na straně poskytovatelů platebních služeb, kteří vedou platební účty přístupné prostřednictvím internetu, při

přístupu klientů, kteří využívají služby třetích stran, tj. služby nepřímého dání platebního příkazu a služby informování o platebním účtu.

BOX 4: Transparentnější platební transakce se směnou měn

V roce 2021 se ČNB stejně jako v roce předchozím zabývala transparentností u plateb zahrnujících směnu měn. **Nařízení (EU) 2021/1230 o přeshraničních platbách v Unii vyžaduje, aby poplatky za přeshraniční platby v eurech byly stejné jako poplatky za odpovídající tuzemské platby v korunách.** Např. neprioritní úhrada z ČR do zemí Evropské unie v eurech zadaná prostřednictvím internetového bankovníctví tak musí být zpoplatněna stejně jako neprioritní tuzemská platba v korunách zadaná stejným způsobem. Pravidlo se vztahuje i na výběry z bankomatů. V tomto případě musí být poplatek za výběr hotovosti v eurech z bankomatu v Evropské unii stejný jako poplatek za výběr korun z bankomatu jiné banky v ČR, než je banka uživatele.

Evropské nařízení dále stanoví informační povinnosti v případě směny měn u úhrad (plateb mezi účty) zadaných prostřednictvím internetového bankovníctví či mobilní aplikace. V tomto případě musí poskytovatel platebních služeb před zadáním transakce s konverzí jasně, srozumitelně a neutrálně (např. stejně velkým písmem jako ostatní informace) informovat uživatele o všech poplatcích spojených se směnou měn i provedením platby. Poskytovatel sdělí uživateli celkovou částku, kterou mu odepíše z jeho účtu (v měně tohoto účtu), včetně uvedení jednotlivých poplatků, které zahrnují i kurzovou marži poskytovatele.

Nařízení rovněž stanoví povinnost transparentně informovat o výši poplatků u karetních transakcí, pokud je plátcovi nabízena služba dynamické konverze měny (dynamic currency conversion – DCC) při výběru hotovosti z bankomatu nebo při platbě prostřednictvím karetního terminálu či v e-shopu. Její využití připadá v úvahu zejména při platbách a výběrech v zahraničí. Směna je v tomto případě provedena zpravidla méně výhodným kurzem, než jaký nabízí vydavatel karty. Při nabídnutí služby DCC musí být plátce informován o celkových poplatcích spojených s jejím využitím vyjádřených formou procentní přírůstky oproti středovému kurzu ECB pro daný měnový pár. Plátce díky tomu může snadno porovnat výhodnost nabídky s kurzem, který mu nabízí jeho vydavatel platební karty. Ten musí na svých internetových stránkách uvádět vedle směnného kurzu pro karetní transakce rovněž odchytku tohoto kurzu od středového kurzu ECB. Dále musí poskytovatel DCC informovat plátce o celkové částce, která má být v případě využití DCC odepsána z jeho účtu, a o celkové částce, která má být připsána na účet příjemce. Plátce musí být při nabídce DCC rovněž neutrálně informován o možnosti uhradit platbu v měně používané příjemcem, kdy se použije směnný kurz vydavatele platební karty plátce. Nové povinnosti by měly umožnit uživatelům platebních karet lépe posoudit výhodnost směny měn, je-li jim nabídnuta služba DCC.

Kontroly na místě se zaměřovaly primárně na implementaci a efektivitu opatření přijatých proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, na nastavení systému ochrany peněžních prostředků uživatelů platebních služeb a soulad činnosti poskytovatelů platebních služeb s údaji uvedenými v obchodním plánu. ČNB zejména ověřovala, zda poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu podnikající na základě výjimky ze směrnice PSD II skutečně poskytují platební služby pouze v rámci ČR, jak stanovuje příslušná výjimka ze směrnice. Ze získaných výsledků je patrná snaha některých subjektů zastírat v obchodním plánu předkládaném v rámci žádosti o povolení k činnosti skutečný záměr poskytovat platební služby zahraničním klientele, a nikoliv tuzemským občanům nebo firmám, a snaha využít tuzemské povolení k činnosti pro své obchodní aktivity, aniž by měly jakoukoli vazbu na český trh. Kontroly na místě dále identifikovaly opakující se zásadní nedostatky v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Ty spočívají jednak v pouze formální úpravě procesů, činností a kontrol ve vnitřních předpisech bez návaznosti na skutečnou činnost dotčeného subjektu, a jednak v samotné aplikaci nastavených procesů v praxi.

V souvislosti s implementací obecných pokynů ESA k AML kolegiím³¹ byla provedena aktualizace rizikových profilů poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz. ČNB zároveň dokončila mapování subjektů, nad nimiž v dané oblasti vykonává dohled, a vyhodnotila, pro které dohlížené subjekty musí zřídit AML kolegia, resp. u kterých subjektů se bude účastnit zahraničních AML kolegií.³² V příštím období se ČNB v rámci dohledové činnosti zaměří – vedle monitoringu činnosti rizikových subjektů a plnění povinností v oblasti

³¹ Obecné pokyny ze dne 16. prosince 2019 ke spolupráci a výměně informací pro účely směrnice (EU) č. 2015/849 mezi příslušnými orgány dohlížejícími úvěrové a finanční instituce (JC/2019/81).

³² ČNB zřídila v oblasti nebankovních poskytovatelů platebních služeb jedno AML kolegium a zorganizovala jeho první setkání a zúčastnila se 3 zahraničních AML kolegií zřizovaných v tomto segmentu finančního trhu. Blíže k činnosti AML kolegií viz box 3 a kapitola IV. Mezinárodní spolupráce.

AML/CFT ze strany poskytovatelů platebních služeb – také na způsob a formu implementace požadavků na řízení rizik v oblasti informačních a komunikačních technologií a bezpečnosti vyplývajících z novely vyhlášky o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu.

Podle zákona o platebním styku zahájila ČNB v roce 2021 celkem 15 sankčních řízení a právní moci nabylo celkem 25 rozhodnutí. V osmi případech bylo odňato povolení k činnosti, ve čtyřech případech bylo odňato povolení k činnosti a současně byla uložena pokuta, v dalších třech případech byla uložena pouze pokuta a konečně v deseti případech bylo řízení zastaveno. Povolení byla odnímána převážně pro nečinnost držitelů povolení, při prokázaném zahájení činnosti byla sankční řízení zastavována. Nejvyšší uložená pokuta ve výši 1,9 mil. Kč byla uložena společnosti ORANGETRUST s.r.o. za porušení vícero povinností společně s odnětím povolení k činnosti vydavatele elektronických peněz malého rozsahu. Celková výše pokut uložených v této oblasti činila 3 750 tis. Kč.

III.8 DOHLED NAD POSKYTOVATELI SPOTŘEBITELSKÉHO ÚVĚRU

Poskytování spotřebitelských úvěrů se věnuje většina úvěrových institucí a nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů. ČNB ke konci roku 2021 vykonávala dohled nad 107 poskytovateli spotřebitelských úvěrů (83 nebankovními poskytovateli a 24 úvěrovými institucemi). V roce 2021 získaly nově oprávnění k poskytování spotřebitelských úvěrů dvě společnosti – CFG Credit a.s. a QWERT trade s.r.o. (od 1. února 2022 DURO credit, s.r.o.). Činnost v roce 2021 ukončily společnost CFG SE, Money Store s.r.o., P&P Loan s.r.o. a Československé úvěrní družstvo. Během roku došlo ke sloučení společnosti Benxy s.r.o. s Air Bank a.s. a společnosti Wüstenrot hypoteční banka a.s. s MONETA Money Bank, a.s.

V roce 2021 pokračovalo sledování postupu poskytovatelů spotřebitelských úvěrů při vypořádávání žádostí o odklad splátek v souvislosti s dopady koronavirové pandemie. Za sledované období bylo přijato celkem 406 031 žádostí o odklad splátek, což znamenalo pokračování klesajícího trendu (470 106 v roce 2020). Sumarizační výkazy byly v rámci nastavené spolupráce pravidelně zasílány k využití MF.

V roce 2021 byly zahájeny kontroly poskytovatelů spotřebitelských úvěrů s oprávněním poskytovat spotřebitelské úvěry zajištěné nemovitostí. V tomto segmentu působí celkem 30 nebankovních poskytovatelů. Kontroly se stejně jako u ostatních segmentů poskytovatelů zaměřují na zjištění, zda jsou dodržovány postupy v oblasti posuzování úvěruschopnosti žadatele o spotřebitelský úvěr, a na kontrolu pravidel a postupů pro přijetí a ocenění předmětu zajištění spotřebitelského úvěru na bydlení, zvláště pak zda nedochází k tzv. přezajištění u neúčelových hypotečních úvěrů.

V souvislosti s výkonem dohledové činnosti v oblasti poskytovatelů spotřebitelských úvěrů zahájila ČNB v roce 2021 dohledové šetření zaměřené na kontrolu, jak poskytovatelé spotřebitelských úvěrů ověřují a evidují požadavky na odbornou způsobilost svých spolupracovníků. Do šetření bylo zahrnuto 77 dohlížených společností a týkalo se celkem 5 370 osob, z toho 520 pracovníků dohlížených společností a 4 850 pracovníků jejich obchodních partnerů. U 42 dohlížených společností ČNB v roce 2021 dokončila kontrolu relevantní dokumentace prokazující odbornou způsobilost pracovníků bez shledání zásadních nedostatků.³³

V roce 2021 ČNB podle zákona o spotřebitelském úvěru zahájila deset nových sankčních řízení (devět s nebankovními poskytovateli spotřebitelského úvěru a jedno s akreditovanou osobou dle zákona o spotřebitelském úvěru) a právní moci nabylo pět rozhodnutí. Ve čtyřech případech byla uložena pokuta, v jednom případě pak byla uložena pokuta a současně řízení v části zastaveno. Nejvyšší pokuta byla uložena ve výši 3 mil. Kč společnosti Creamfinance Czech, s.r.o., za poskytování spotřebitelských úvěrů osobami bez odborné způsobilosti a za neposouzení schopnosti spotřebitelů splácet. Neposuzování nebo nesprávné posuzování úvěruschopnosti představovalo obecně nejzávažnější přestupek poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. Celková výše pokut uložených v tomto sektoru činila 5 150 tis. Kč.

³³ Svá dohledová očekávání týkající se výjimky z povinnosti získat všeobecné znalosti sdělila ČNB v dohledovém benchmarku č. 2/2021 (blíže viz kap. II.3).

BOX 5: Dohled nad dodržováním povinností stanovených zákonem o spotřebitelském úvěru

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, výrazným způsobem změnil podmínky pro podnikání v oblasti spotřebitelského úvěrování. Nová pravidla přinesla mj. zlepšení postavení spotřebitele (např. zavedením možnosti předčasného splacení úvěru a povinného posuzování úvěruschopnosti či omezením sankcí za prodlení se splácením úvěru) a zavedla dohled ČNB nad všemi poskytovateli a zprostředkovateli spotřebitelského úvěru. V oblasti dohledu nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem provedla ČNB u poskytovatelů spotřebitelských úvěrů od okamžiku faktického počátku výkonu dohledu nad nimi (tj. konce roku 2018) do konce roku 2021 celkem 37 kontrol.

V souladu s rizikově orientovaným přístupem dohledu ČNB jako **nejvíce rizikové identifikovala krátkodobé spotřebitelské úvěry**, tzv. mikropůjčky (někdy označované jako „půjčky do výplaty“), uzavírané s lhůtou splatnosti zpravidla do 30 dnů s možností jejího prodloužení. Charakteristikami tohoto úvěru jsou jeho krátkodobost a také vysoká nákladovost. První půjčka je často nabízena bezúročně, avšak velká část spotřebitelů neuhradí celou výši jistiny včas a požádá o prodloužení splatnosti půjčky (prolongaci). Toto prodloužení či odložení splatnosti je pak realizováno za vysoký poplatek, často dokonce také dochází ke zpětnému úročení vypůjčené jistiny. Další riziko tohoto typu úvěru pak představuje skutečnost, že plnění dlužníka je dle smlouvy zpravidla započítáváno nejdříve na poplatky a úroky s úvěrem spojené a až nakonec na vlastní jistinu dluhu. Tímto postupem se dlužník často dostává do kolotoče prodloužování smluvního vztahu a do dluhové spirály.

ČNB proto provedla kontroly u všech poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, kteří se věnují poskytování tzv. mikropůjček. Nedostatky shledala především v oblasti řádného posuzování úvěruschopnosti a také při poskytování informací o poplatcích spojených jak s prolongací splatnosti spotřebitelského úvěru, tak s vymáháním pohledávek v případě prodlení spotřebitele.

Do konce roku 2021 uložila ČNB v rámci výkonu dohledu v tomto segmentu trhu pravomocně celkem 64 pokut v celkové výši 20,6 mil. Kč. Rovněž odhala jedné akreditované osobě povolení pro provádění odborných zkoušek. Další správní řízení stále probíhají.

III.9 DOHLED NAD DISTRIBUTORY FINANČNÍCH PRODUKTŮ

ČNB v uplynulém roce souhrnně aktualizovala zkuškové sady otázek k ověřování odbornosti osob podílejících se na distribuci finančních produktů, a to ve všech třech oblastech (pojištění, investic a spotřebitelských úvěrů). Při ověřování odbornosti jsou tyto zkuškové sady využívány tzv. akreditovanými osobami, což jsou osoby s povolením ČNB zkoušet poskytovatele nebo zprostředkovatele finančních služeb. K 31. prosinci 2021 bylo těchto osob 78, přičemž některé z nich mají oprávnění až pro čtyři sektory³⁴. Nejvíce odborných zkoušek složili v roce 2021 distributoři za oblast pojištění. Nejvyšší úspěšnost testů byla v oblasti spotřebitelských úvěrů (viz tabulka A.1).

Tab. A.1 Počet odborných zkoušek vykonaných v roce 2021 a jejich úspěšnost

Sektor / zákonná úprava	Testů celkem	Z toho úspěšných	Úspěšnost
Zákon o spotřebitelském úvěru	11 071	7 794	70,4 %
Zákon o podnikání na kapitálovém trhu	9 336	5 654	60,6 %
Zákon o distribuci pojištění a zajištění	40 557	24 842	61,3 %

Dne 29. prosince 2021 skončilo období pro prodloužení oprávnění k činnosti zprostředkovatelů. Obnovovací poplatky zavedené sektorovými zákony a zákonem o správních poplatcích nadále sehrávají pozitivní roli a vedly k dalšímu zúžení příslušných seznamů o ty zprostředkovatele, kteří nevykonávají nebo nadále nechtějí vykonávat činnost. Počet subjektů zaniklých z důvodu nezaplacení správního poplatku za prodloužení oprávnění byl nicméně ve sledovaném období relativně nízký (viz níže tabulka A.2). Největší podíl takto zaniklých subjektů vykazuje kategorie samostatných zprostředkovatelů podle zákona o spotřebitelském úvěru (6,2 %). Na správních poplatcích bylo zaplaceno celkem 33 375 tis. Kč.

³⁴ V sektoru doplňkového penzijního spoření vytvářejí zkuškovou sadu jednotlivé akreditované osoby.

Tab. A.2 Zánik zprostředkovatelů finančních produktů z důvodu nezaplacení správního poplatku za prodloužení oprávnění

	Počet subjektů k 1. 10. 2021 podléhajících prodloužení	Počet subjektů zaniklých pro nezaplacení poplatku	Podíl takto zaniklých subjektů (v %)
Zprostředkovatelé dle zákona o distribuci pojištění a zajištění	26 649	576	2,2
v tom:			
Samostatní zprostředkovatelé	804	10	1,2
Vázaní zástupci	22 614	468	2,1
Doplňkoví pojišťovací zprostředkovatelé	3 231	98	3,0
Zprostředkovatelé dle zákona o podnikání na kapitálovém trhu	10 886	542	5,0
v tom:			
Investiční zprostředkovatelé	151	7	4,6
Vázaní zástupci	10 735	535	5,0
Zprostředkovatelé dle zákona o spotřebitelském úvěru	17 508	674	3,8
v tom:			
Samostatní zprostředkovatelé	289	18	6,2
Vázaní zástupci	15 135	577	3,8
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	2 084	79	3,8
Zprostředkovatelé dle zákona o doplňkovém penzijním spoření	10 668	343	3,2
v tom:			
Samostatní zprostředkovatelé	101	2	2,0
Vázaní zástupci	10 567	341	3,2

ČNB se při výkonu dohledu zaměřila především na dodržování zákonných požadavků na distribuci finančních produktů vyplývajících jednotlivým kategoriím zprostředkovatelů finančních služeb z příslušných sektorových zákonů a evropské legislativy a dále na činnost akreditovaných osob. ČNB provedla tematická šetření zaměřená například na kontrolu plnění podmínek odborné způsobilosti u zprostředkovatelů pojištění, řádné uvádění vazeb zprostředkovatelů doplňkového penzijního spoření v registru, produkci distributorů a posuzování přiměřenosti a vhodnosti investičními zprostředkovateli. V rámci kontrolních aktivit se ČNB zaměřila na komplexní posouzení činnosti distributorů finančních produktů včetně pravidel AML a u akreditovaných osob na oblast distančního výkonu odborných zkoušek a následné vzdělávání.

V oblasti distribuce pojištění byly nejčastěji identifikovány nedostatky týkající se dodržování pravidel jednání se zákazníky, a to především nedostatky při plnění povinnosti poskytnout zákazníkovi doporučení a v případech poskytování rady pak neplnění povinnosti získat od zákazníka veškeré informace potřebné pro provedení analýzy. Dále ČNB objevila nedostatky v záznamech z jednání, ze kterých nebylo možné rekonstruovat proces jednání se zákazníkem. Nedostatky byly také zjištěny při plnění informačních povinností vůči zákazníkovi, především při poskytování předmluvních informací o pojišťovacím zprostředkovateli. Rovněž byly ve značné míře identifikovány nedostatky týkající se vnitřní kontroly a informací uváděných na internetových stránkách.

V oblasti zprostředkování spotřebitelského úvěru byly zjištěny nedostatky spočívající mj. v používání klamavých či zavádějících informací, a to jak v rámci individuální komunikace se spotřebiteli, tak i v rámci webových prezentací dohlážených subjektů. ČNB se dále setkala s doporučeními navyšování hypoték za účelem investování „uvolněných“ peněžních prostředků, a to bez řádného vysvětlení souvisejících rizik.

V oblasti zprostředkování investic se rovněž objevovaly nedostatky týkající se dodržování pravidel jednání se zákazníky, např. nedostatečné získání informací o zákazníkovi nebo naopak nedostatečné informování zákazníka o rizicích spojených s investicí. V rámci kontrol na místě ČNB ve vyšší míře identifikovala také

nedostatky v informování zákazníků před poskytnutím investiční služby o výši přijímané pobídky a nedostatky v nastavení řídicího a kontrolního systému. Dále zjistila nedostatky spočívající v užívání klamavých názvů investičních zprostředkovatelů, které vyvolávají dojem, že jsou oprávněni poskytovat investiční služby, které s ohledem na rozsah svého oprávnění poskytovat nemohou. ČNB rovněž identifikovala poskytování investičních služeb ve spojení se subjekty, s nimiž investiční zprostředkovatelé nejsou oprávněni spolupracovat, či poskytování investičních služeb, které poskytovat nemohou.

V oblasti distribuce doplňkového penzijního spoření se projeví nedostatky v nastavení pravidel pro tuto činnost, zejména ve vztahu k oznamování změn údajů, které se zapisují do registru (např. vazby na spolupracující penzijní společnosti), a dále neplnění povinnosti zaznamenat důvody, na kterých samostatný zprostředkovatel založil svá doporučení pro výběr strategie spoření.

ČNB věnovala svou pozornost též dohledu nad akreditovanými osobami a ověřovala, zda akreditované osoby postupují v souladu s dohledovým benchmarkem č. 2/2020 pro konání odborných zkoušek distančním způsobem. Nejčastějšími nedostatky identifikovanými při kontrolách akreditovaných osob byly neoznamování změn po udělení akreditace a nedodržování postupů podle zkouškového řádu při konání odborné zkoušky.³⁵

ČNB se dále intenzivně věnovala přípravě na nový reporting stanovený vyhláškou č. 518/2020 Sb., o předkládání informací zprostředkovateli finančních služeb České národní bance, která nabyla účinnosti 1. ledna 2021 s tím, že první data za rok 2021 budou předkládána do konce března následujícího roku. ČNB v průběhu celého roku vedla informační kampaň za účelem metodického vedení distributorů finančních produktů, a to jak adresně oslovováním všech více než tisíce zprostředkovatelů finančních služeb, tak prostřednictvím internetových stránek ČNB, kde zveřejnila soubor častých dotazů a odpovědí na ně a podrobnou metodiku k výkazu, resp. manuál k jeho vyplňování.

Dále ČNB uspořádala setkání s profesními asociacemi zprostředkovatelů, při němž prezentovala aktuální poznatky z výkonu dohledu na dálku i kontrol na místě, a to v jednotlivých dohlížených oblastech (pojišťovnictví, investice, spotřebitelské úvěry, doplňkové penzijní spoření), včetně problematiky AML/CFT a oznamování změn (tzv. postlicenční činnost).

V budoucím období se ČNB v rámci svých dohledových a kontrolních aktivit i nadále zaměří na plnění zákonných požadavků ze strany distributorů finančních produktů, a to jak z hlediska plnění podmínek pro výkon jejich činnosti včetně odborné způsobilosti a důvěryhodnosti, tak z hlediska plnění povinností při jednání se zákazníky. ČNB se také zaměří na plnění nové vykazovací povinnosti zprostředkovatelů finančních služeb.

Podle zákona o distribuci pojištění a zajištění bylo v roce 2021 zahájeno dvanáct sankčních řízení s pojišťovacími zprostředkovateli a právní moci nabylo deset rozhodnutí. Ve všech deseti případech byla uložena pokuta. Nejvyšší pokuta 600 tis. Kč byla uložena společnosti Broker Trust, a.s., za nedostatky v oblasti informování klientů a kontrole svých vázaných zástupců. Celková výše pokut dle tohoto zákona činila 2 120 tis. Kč.

Podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu bylo v roce 2021 zahájeno v oblasti distribuce celkem deset sankčních řízení a právní moci nabylo 14 rozhodnutí. Ve všech případech byla uložena pokuta. Nejvyšší pokuta ve výši 500 tis. Kč byla uložena společnosti SMS finance, a.s., za nedostatky v oblasti pobídek a systému vnitřní kontroly, a společnosti Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., za neuchovávání dokumentů, nedostatečný výkon vnitřní kontroly a za další pochybení. Celková výše uložených pokut činila 2,8 mil. Kč.

Se zprostředkovateli spotřebitelského úvěru ČNB v roce 2021 zahájila celkem pět sankčních řízení a právní moci nabylo tři rozhodnutí. Ve všech třech případech byla uložena pokuta. Nejvyšší uložená pokuta činila 1 mil. Kč a byla uložena panu Petru Bartákoví za neoprávněné zprostředkovávání spotřebitelského úvěru. V roce 2021 byla celková výše uložených pokut v tomto sektoru distribuce téměř 1,1 mil. Kč.

³⁵ Svá dohledová očekávání k pořádání programů následného vzdělávání pro distribuci pojištění nebo zajištění vymezila ČNB v dohledovém benchmarku č. 3/2021 (blíže viz kap. II.3).

III.10 DOHLED NAD SMĚNÁRNÍKY

ČNB ke konci roku 2021 registrovala 863 směnárníků, přitom oprávnění k poskytování směnářenských služeb získalo 19 směnárníků, zatímco evidovaný roční úbytek činil 38 směnárníků.

Výkon dohledu v sektoru směnárníků se stejně jako v předchozím roce zaměřoval především na kontrolu plnění povinností v oblasti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Z hlediska AML/CFT byla provedena aktualizace rizikových profilů směnárníků tak, aby bylo možné se v rámci výkonu dohledu efektivně zaměřovat primárně na rizikové subjekty. Prověřováno bylo rovněž vedení evidencí směnářenských obchodů a uchovávání souvisejících podkladů a informací. V rámci činnosti v oblasti fiktivních nákupů (tzv. mystery shoppingu) ČNB zjišťovala, zda subjekty provádí identifikaci zákazníků a nedochází k obcházení této povinnosti formou účelového rozdělování směňované částky na několik menších.

Součástí výkonu dohledu bylo i vyřizování přijatých podání veřejnosti, zejména stížností upozorňujících na možné porušování právních předpisů směnárníky. V roce 2021 došlo k dalšímu významnému poklesu přijatých stížností, přičemž většina z nich poukazovala na nevýhodné směnné kurzy, neplnění informační povinnosti ve vztahu k zákazníkům a nedodržování opatření v oblasti AML/CFT. Pokles počtu stížností lze přičítat zejména pokračující pandemii a s tím souvisejícímu omezení cestovního ruchu, tj. významnému úbytku turistů ze zahraničí, a dalšímu poklesu počtu směnárníků v České republice.

Pro porušení zákona o směnářenské činnosti bylo v roce 2021 zahájeno celkem šest sankčních řízení. ČNB pravomocně rozhodla v sedmi případech a ve všech byla uložena pokuta. Nejvyšší pokuta ve výši 400 tis. Kč byla uložena společnosti Terms Advertisement s.r.o. za provozování směnářenské činnosti bez povolení. Dále ČNB zahájila v roce 2021 jedno sankční řízení s provozovatelem směnárny podle AML zákona. Podle tohoto zákona nabylo právní moci v tomto sektoru jedno rozhodnutí o uložení pokuty ve výši 600 tis. Kč za neprovádění identifikace klientů při hotovostních transakcích převyšujících limit 1 000 EUR. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 1 395 tis. Kč.

III.11 DOHLED V OBLASTI OBĚHU BANKOVEK A MINCÍ

Podle zákona o oběhu bankovek a mincí bylo v roce 2021 zahájeno jedno sankční řízení. Právní moci nabyly tři rozhodnutí. Ve dvou případech byla uložena pokuta a v jednom případě bylo odňato pověření k pořádání odborných kurzů o rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání a pozměňování. Nejvyšší pokuta ve výši 200 tis. Kč byla uložena společnosti Raiffeisenbank a.s. za nevyměnění běžně poškozených bankovek za bankovky vhodné pro další oběh. Dále nabylo právní moci jedno rozhodnutí, kterým byla dle zákona o ČNB uložena pokuta ve výši 50 tis. Kč za neoprávněné použití slova mince. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 350 tis. Kč.

III.12 PŘESHraniČNÍ POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB

Ve všech sektorech finančního trhu mohou být v EU/EHP finanční služby nebo fondy nabízeny nejen na základě práva usazení, ale i v rámci volného pohybu služeb, tj. přeshraničně bez založení pobočky. Aby zahraniční poskytovatel finančních služeb mohl tímto způsobem své služby poskytovat v ČR, musí dodržet postup dle příslušné evropské úpravy, tj. prostřednictvím svého orgánu dohledu v domovském členském státě musí tzv. notifikovat přeshraniční poskytování do ČR českému dohledovému orgánu, tedy ČNB. Tuzemští poskytovatelé finančních služeb mohou stejně tak využívat jednotnou licenci a působit v režimu volného pohybu služeb v ostatních zemích EU/EHP. Počty vybraných subjektů notifikovaných do ČR podle jednotlivých typů subjektů jsou uvedeny v tabulce B.17.

IV. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

ČNB je jako integrovaný orgán dohledu nad finančním trhem členem Evropského systému dohledu nad finančním trhem (ESFS) a aktivně se podílí na jeho činnosti. Tento systém, který byl vytvořen v roce 2010 v reakci na finanční krizi v letech 2008–2009, kombinuje mikrobezpečnostní a makrobezpečnostní výkon dohledu a jeho cílem je zajistit konzistentní a koherentní finanční dohled v EU. ESFS zahrnuje Evropskou radu pro systémová rizika (ESRB) a evropské orgány dohledu pro bankovníctví (EBA), pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA) a cenné papíry a trhy (ESMA). Vedle působení v ESFS se ČNB aktivně zapojuje rovněž do činnosti mezinárodních organizací pro regulaci a dohled, což jí umožňuje ovlivňovat tvorbu celosvětových standardů a podílet se na určení osvědčených postupů v této oblasti. Na této mezinárodní úrovni je ČNB členem Mezinárodního sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS), Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru (IOPS) a Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO). Nedílnou součástí dohledové činnosti ČNB je také bilaterální spolupráce se zahraničními orgány dohledu nad jednotlivými sektory finančního trhu a vzájemná výměna informací a zkušeností.

Spolupráce v rámci kolegií orgánů dohledu

V roce 2021 působila ČNB v osmi kolegiích orgánů dohledu nad evropskými bankovními skupinami, přičemž v jednom případě plnila roli konsolidujícího orgánu dohledu. Jednání kolegií byla v roce 2021 zaměřena zejména na vyhodnocení kapitálového vybavení a rizikového profilu dohlížených subjektů. V rámci těchto hodnocení byla pozornost i nadále věnována zejména oblasti kategorizace pohledávek a tvorby opravných položek v souvislosti s pokračující pandemií a jejími ekonomickými dopady. Nedílnou součástí práce kolegií bylo rovněž posuzování ozdravných plánů jednotlivých bankovních skupin.

ČNB se v roce 2021 rovněž zapojila do činnosti deseti kolegií orgánů dohledu nad evropskými pojišťovacími skupinami, jejichž činnost se zaměřovala zejména na skupinové interní modely, plnění požadavků směrnice Solventnost II (především kapitálových požadavků s ohledem mj. na dopady pandemie) a hodnocení rizik dohlížených pojišťoven. V rámci některých kolegií orgánů dohledu byla do programu zařazována i problematika týkající se odborné péče a ochrany spotřebitele. Mezi projednávaná témata patřilo např. hodnocení nastavení jednotných pravidel produktového řízení implementovaných v rámci skupin, včetně posuzování přínosu nově zaváděných pojistných produktů pro zákazníky, identifikování a hodnocení hlavních rizik v oblasti odborné péče nebo skupinové interní modely.

ČNB se v roce 2021 dále podílela na aktivitách nově zřizovaných kolegií orgánů dohledu v oblasti AML/CFT k vybraným mezinárodním finančním skupinám, přičemž ve třech případech ČNB jakožto domovský orgán dohledu tato kolegia organizovala.³⁶ Kolegia jsou ustavována v situaci, kdy úvěrová nebo finanční instituce, která poskytuje své služby přeshraničně, podléhá v oblasti AML/CFT dohledu alespoň tří dohledových orgánů v EU. Dohledový orgán členské země EU, kde se nachází mateřská společnost, pak svolává AML kolegium, jehož se účastní dohledové orgány ze zemí EU, kde působí pobočky této instituce.

Evropský orgán pro bankovníctví (EBA)

Vrcholným orgánem EBA je rada orgánů dohledu (Rada). V roce 2021 byla ČNB prostřednictvím svých zástupců aktivně zapojena do činnosti Rady, všech sedmi stálých výborů a většiny pracovních skupin EBA.

Mezi hlavní priority práce EBA v roce 2021 patřily aktivity spojené s implementací balíčku opatření souvisejících se snižováním rizik v bankovním sektoru EU a standardů Basel III. ČNB tento mezinárodní koncept obezpečnostní bankovní regulace dlouhodobě podporuje. Svůj přístup deklarovala mj. společně s dalšími 24 orgány dohledu a centrálními bankami členských států EU připojením se ke společnému dopisu adresovanému vysokým představitelům Evropské komise pro oblast finančních služeb, finanční stabilitu a unii kapitálových trhů ze dne 7. září 2021. Signatáři v něm zdůrazňují potřebu úplné, včasné a konzistentní implementace všech standardů Basel III a upozorňují, že případné rozmělnění konceptu není v zájmu Evropy.

³⁶ Blíže o vzniku a fungování těchto kolegií viz box 3.

Specificky se zdůrazňuje podpora pro odpovídající výstupní práh a nový standardizovaný přístup k úvěrovému riziku a apeluje se na minimalizaci odchylek v EU, včetně přehodnocení těch již existujících.

Zástupci ČNB se aktivně podíleli na přípravě řady výstupů EBA zejména v souvislosti s mandáty obsaženými v legislativě CRD/CRR a BRRD a také s implementací nového obezřetnostního rámce IFD/IFR pro investiční podniky.

V návaznosti na dopady koronavirové pandemie diskutoval EBA mj. o obezřetnostních požadavcích pro úvěrové instituce. ČNB se při těchto jednáních v souladu se svými dlouhodobými postoji stavěla proti neodůvodněnému rozvolňování obezřetnostních požadavků. Členka Rady jmenovaná ČNB odmítla návrhy EBA na méně obezřetné stanovení expozice v selhání, jež byly odůvodněny cílem zmírnit dopady pandemie, neboť navržené rozvolnění regulatorních požadavků by mohlo mít procyklický efekt, vytvářelo by nebezpečný precedent do budoucna a negativně by ovlivnilo možnosti institucí i orgánů dohledu identifikovat a řídit budoucí rizika.

Při prosazování svých stanovisek v EBA spolupracovala ČNB rovněž s ostatními orgány dohledu EU. Členka Rady jmenovaná ČNB iniciovala zaslání společného dopisu čtyř členů Rady předsedovi EBA ve věci návrhu regulační technické normy EBA k rozvíjejícím se trhům a rozvinutým ekonomikám, jehož hlavní součástí je seznam ekonomik, které jsou považovány za rozvinuté v souvislosti se stanovováním kapitálového požadavku k tržnímu riziku. EBA původně převzal basilejský přístup, podle něhož jsou z evropských zemí za rozvinuté ekonomiky považovány pouze země eurozóny a západoevropské země mimo eurozónu. ČNB se ve spolupráci s partnerskými orgány dohledu podařilo dosáhnout toho, že na seznam rozvinutých ekonomik byly zařazeny všechny země EU ze střední a východní Evropy včetně ČR.

V oblasti sbližování dohledových praktik napříč národními orgány dohledu v EU se ČNB účastnila dvou srovnávacích hodnocení (peer review) postupů orgánů dohledu, která byla zaměřena na hodnocení aplikace společných obecných pokynů ESA k obezřetnému nabývání kvalifikovaných účastí na finančním trhu³⁷ a hodnocení aplikace obecných pokynů EBA k řízení nevykonných expozic a expozic s úlevou³⁸.

Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA)

Vrcholným orgánem EIOPA je rada orgánů dohledu (Rada). V roce 2021 byla ČNB prostřednictvím svých zástupců aktivně zapojena do činnosti Rady, správní rady, dvou řídicích výborů a dalších pracovních skupin EIOPA.

K významným aktivitám EIOPA patřila v roce 2021 zejména příprava regulatorních výstupů týkajících se rámce Solventnost II, udržitelných financí, penzí, institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a další evropské legislativy (např. směrnice o distribuci pojištění nebo nařízení PRIIP). Zástupci ČNB se nadále aktivně podíleli zejména na činnostech souvisejících s revizí rámce Solventnost II, metodikou pro konstrukci bezrizikových výnosových křivek či ochranou spotřebitele.

V roce 2021 zintenzivnil EIOPA aktivity v oblasti udržitelnosti, mj. v souvislosti s očekáváním podstatného zvýšení výskytu pojistných událostí v dlouhodobějším horizontu v důsledku dopadů klimatických změn. V tomto ohledu se zabýval rizikem zhoršení dostupnosti pojistného krytí, resp. příslušných pojistných produktů z důvodu nutného navýšování pojistného a snížení celkové úrovně krytí rizik. Za klíčový nástroj k udržení dostupnosti daných pojistných produktů dle EIOPA může být považováno přijetí adekvátních adaptačních opatření, jejichž cílem by mělo být uzpůsobení produktů neživotního pojištění tak, aby v dostatečné míře zohledňovaly dopady změny klimatu. V daném kontextu EIOPA vypracoval sadu dokumentů pojednávajících o opisování neživotních rizik a jejich adekvátním ocenění.

Členka Rady jmenovaná ČNB podpořila návrh EIOPA na strategické priority EU v oblasti dohledu, které zároveň zohledňují dopady koronavirové pandemie na pojistný trh EU. U těchto dohledových priorit (udržitelnost obchodních modelů pojišťoven a zajišťoven, adekvátnost designu produktů a dohled nad

³⁷ V závěrečné hodnotící zprávě EBA se ČNB umístila velmi dobře: v šesti z celkem osmi posuzovaných kritérií ČNB plní požadavky v plné míře a ve dvou případech částečně.

³⁸ Toto hodnocení zatím nebylo ukončeno.

produktem a jeho řízení³⁹) se EIOPA v roce 2021 věnoval monitoringu jejich implementace a vyhodnocení získaných poznatků jednotlivými národními orgány dohledu. ČNB prezentovala své dohledové postupy v oblastech s vazbou na celounijní dohledové priority v rámci bilaterální telekonference, která proběhla v září 2021. EIOPA ocenil přístup ČNB a otevřený dialog.

V roce 2021 bylo zahájeno srovnávací cvičení zaměřené na outsourcing rozhodujících nebo významných funkcí a činností pojišťoven a zajišťoven. Dále se rovněž uskutečnil následný přezkum toho, jak národní orgány dohledu implementovaly závěry srovnávacího hodnocení pro oblast osob zastávajících klíčové funkce, které EIOPA zveřejnil v roce 2018. ČNB doporučení EIOPA implementovala a upravila své dohledové postupy v oblasti kombinace klíčových funkcí a také v oblasti kombinace držitele klíčové funkce a člena správního, řídicího nebo dozorového orgánu.

Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA)

Vrcholným orgánem ESMA je rada orgánů dohledu (Rada). V roce 2021 byla ČNB prostřednictvím svých zástupců aktivně zapojena do činnosti Rady, správní rady, 13 stálých výborů a pracovních skupin ESMA.

V oblasti vytváření jednotného souboru pravidel se ESMA zaměřil na vyhodnocení fungování MiFID II / MiFIR v rámci Komisí prováděného přezkumu této směrnice a nařízení, přípravu regulačního rámce pro ústřední protistrany ze třetích zemí, revizi regulačních technických norem v návaznosti na přezkum nařízení EMIR a změny vyplývající z novely EMIR Refit. Zástupci ČNB se aktivně podíleli především na přípravě návrhů k revizi MiFID II / MiFIR.

V roce 2021 ESMA pokračoval v aktivitách souvisejících s vytvářením unie kapitálových trhů (CMU), které vyplynuly z akčního plánu Komise pro tuto oblast zveřejněného v září 2020. Součástí vytváření CMU je mj. vznik tzv. evropského společného přístupového místa (European Single Access Point, ESAP) k finančním a nefinančním informacím podniků. Toto přístupové místo by mělo být zdarma dostupné veřejnosti. V souvislosti s přípravou vyjádření ESMA v rámci veřejné konzultace Komise ve věci vzniku ESAP člen Rady jmenovaný ČNB doporučil další diskusi o variantách řešení správy a řízení projektu (např. vznik speciální agentury pro ESAP), a to zejména s ohledem na značné finanční dopady projektu do rozpočtu ESMA a národních orgánů dohledu, zejména v oblasti IT.

V oblasti sblížování dohledových praktik pokračoval ESMA v implementaci pravomocí a úkolů vymezených novelizovaným nařízením o zřízení ESMA. Člen Rady jmenovaný ČNB podpořil návrh ESMA ponechat na období 2021 až 2023 v platnosti stávající strategické společné priority EU v oblasti dohledu, tj. identifikaci a řešení problémů v oblasti nákladů a výkonnosti retailových investičních produktů s cílem zvýšit transparentnost a zamezit neodůvodněným rozdílům v nákladovosti produktů a dále zajištění kvality dat s cílem zamezit zneužívání trhu či identifikovat systémová rizika nebo rizika protistran v jednotlivých jurisdikcích.

V rámci projednávání návrhu odpovědi ESMA na konzultaci Komise ve věci sblížování dohledových praktik a vytváření jednotného souboru pravidel člen Rady jmenovaný ČNB podpořil většinu návrhů ESMA, mj. posílení právního základu pro sdílení dohledových a sankčních informací mezi národními orgány dohledu navzájem a mezi národními orgány dohledu a ESMA či zefektivnění procesu tvorby a schvalování souborů dotazů a odpovědí účastníků trhu.

V roce 2021 se ČNB účastnila srovnávacího hodnocení zaměřeného na spolupráci domovského a hostitelských orgánů dohledu při přeshraničním poskytování služeb investičními společnostmi. ČNB obdržela od hodnotícího výboru ESMA pozitivní hodnocení, zejména co se týče postupů ČNB v oblasti

³⁹ V rámci této druhé dohledové priority EIOPA rozpracoval principy testování nákladové efektivity produktů investičního životního pojištění a zaměřil se na problematiku výluk a předcházení nedostupnosti pojistného krytí pro spotřebitele.

spolupráce s ostatními orgány dohledu a postupů při vyřizování notifikací obdržených od domovských orgánů dohledu.

Společný výbor evropských orgánů dohledu nad finančním trhem

Hlavním cílem tohoto výboru je spolupráce EBA, EIOPA a ESMA při zajištění konzistentnosti aktivit přesahujících jednotlivé sektory finančního trhu. V roce 2021 se společný výbor zaměřil na problematiku ochrany drobných investorů, udržitelných financí, finančních inovací a kybernetické bezpečnosti. Zástupci ČNB se poskytnutím technických připomínek aktivně podíleli na přípravě většiny společných dokumentů ESA. Za jednu z nejdůležitějších oblastí společné činnosti evropských orgánů ČNB považuje přezkum nařízení o strukturovaných retailových investičních produktech a pojistných produktech s investiční složkou (nařízení PRIIP), jehož cílem je zajistit, aby drobní investoři mohli plně využívat výhod kapitálových trhů v prostředí koherentních pravidel napříč sektory finančního trhu. Důležitou oblast zájmu ESA v loňském roce dále představovaly udržitelné finance. ESA v této souvislosti předložily Komisi dva balíčky regulačních technických norem, které upravují zveřejňování informací o udržitelnosti v odvětví finančních služeb. Členové Rad jmenovaní ČNB při jejich přípravě mj. upozorňovali na absenci spolehlivých podkladových dat pro plnění informačních povinností ze strany dohlážených subjektů.

Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS)

Hlavní činností IAIS v uplynulém roce bylo především pokračování úsilí o zdokonalování rizikově orientovaného globálního pojišťovacího kapitálového standardu (ICS) s cílem vytvořit společný přístup orgánů dohledu k problematice solventnosti mezinárodně aktivních pojišťovacích skupin, zlepšit sbližování dohledové praxe v oblasti skupinových kapitálových standardů a docílit konečného přijetí ICS v roce 2024. Druhým rokem pokračovala implementace nového rámce pro posuzování a zmírňování dopadů systémového rizika na podporu finanční stability v globálním pojišťovnictví. IAIS rovněž podporovalo členy při implementaci standardů či při řešení rizik a příležitostí vyplývajících z klíčových trendů (klimatická rizika a udržitelnost, oblast nedostatečné ochrany proti pandemiím, zvýšení provozní odolnosti pojistitelů, reakce na digitální inovace či kybernetická rizika). ČNB ve sledovaném období přispěla do každoročního rozsáhlého monitorovacího cvičení zaměřeného na sledování klíčových rizik, trendů a změn v globálním pojišťovacím sektoru z hlediska systémového rizika.

Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru (IOPS)

Nejvyšší prioritu měly v roce 2021 aktivity IOPS v reakci na pandemii, které zahrnovaly sběr informací a výměnu zkušeností jednotlivých jurisdikcí. Dále pokračovaly projekty zaměřené na zvýšení kybernetické bezpečnosti a na využití digitalizace při dohledu nad soukromým penzijním sektorem. Nově byly zahájeny projekty zaměřené na rizikově orientovaný dohled, sběr dat a na implementaci pokynů dohledu IOPS pro integraci ESG faktorů do řízení rizik a investic penzijních fondů. ČNB se aktivně zapojila do probíhajících projektů, zejména poskytnutím vstupů k projektům týkajícím se rizikově orientovaného dohledu, zmapování přístupů a zkušeností v oblasti ochrany spotřebitele finančních služeb v období pandemie nebo implementace ESG faktorů, či do posouzení návrhů v oblasti sběru dat pro dohled nad penzijními fondy.

Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO)

ČNB se aktivně zapojila do činnosti IOSCO, jejíž aktivity se v roce 2021 zaměřily zejména na posílení finanční stability v oblasti fondů peněžního trhu, řízení likvidity u otevřených podílových fondů a podnikových dluhopisů v portfoliích. Dále se IOSCO věnovala oblasti udržitelných financí, pravidlům jednání obchodníků s cennými papíry vůči retailovým zákazníkům, kybernetické bezpečnosti, kryptoaktivům, pasivnímu investování prostřednictvím burzovně obchodovaných fondů či fragmentaci derivátového trhu.

Část B — Statistická část

*Část B Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem doplňuje část A zejména o statistické informace a údaje, které rozšiřují přehled o výkonu dohledu ČNB v roce 2021. Jako primární zdroj dat pro vybrané údaje o sektorech byla použita data z výkazů, které jsou součástí vykazovací povinnosti ekonomických subjektů, jejichž aktivity jsou předmětem dohledové činnosti ČNB.
Data jsou aktualizována k 30. dubnu 2022.*

I. ÚVĚROVÉ INSTITUCE

Tab. B.1 Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Úvěrové instituce celkem	56	0	4	52
z toho:				
Banky ⁱ⁾	24	0	1	23
Pobočky zahraničních bank z EU/EH	22	0	2	20
Pobočky zahraničních bank z třetích zemí	2	0	0	2
Družstevní záložny	8	0	1	7
Registrovaná zastoupení zahraničních bankⁱⁱ⁾	10	0	0	10

i) Z toho pět stavebních spořitelen.

ii) Registrace zastoupení zahraniční banky podle § 39 zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB, neopravňuje podnikat v sektoru bankovníctví v ČR, ale pouze propagovat služby svých centrál na tomto území.

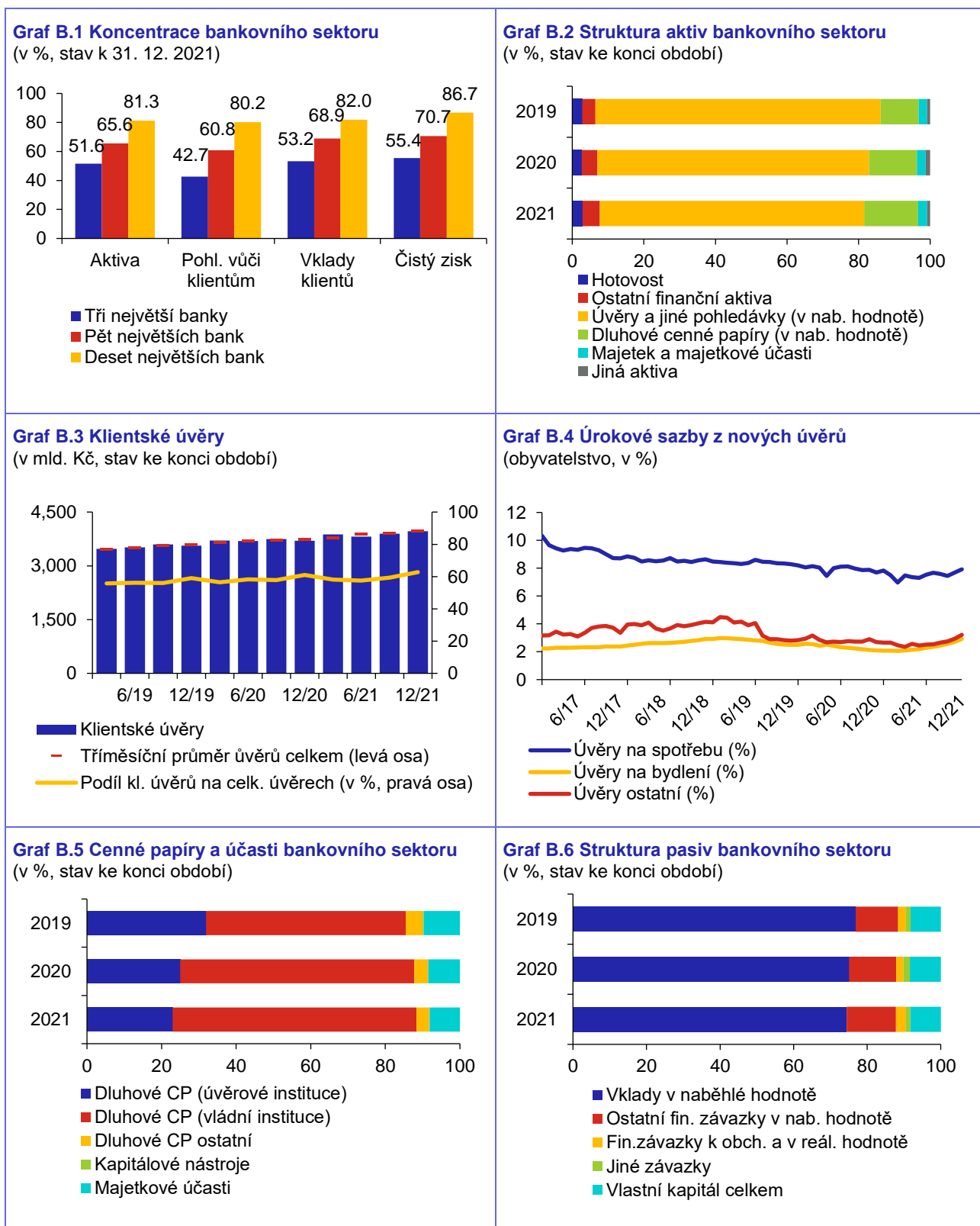
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru

	2019	2020	2021
Bilanční suma a její struktura			
Celková aktiva (v mld. Kč)	7 563,0	7 967,8	8 523,8
z toho:			
Klientské úvěry	3 560,6	3 701,0	3 966,5
Cenné papíry a účasti celkem	1 061,4	1 382,1	1 600,4
Závazky celkem	6 941,1	7 297,7	7 821,6
z toho:			
Klientské vklady (v naběhlé hodnotě)	4 870,4	5 309,5	5 661,1
Podíl klientských vkladů na klientských úvěrech (v %)	136,8	143,5	142,7
Vlastní kapitál	621,9	670,1	702,1
Likvidita			
Rychle likvidní aktiva celkem (v mld. Kč)	3 069,9	3 269,7	3 486,1
Rychle likvidní aktiva / aktiva (v %)	40,6	41,0	40,9
Ukazatel krytí likvidity (tzv. LCR; v %)	184,9	197,5	183,6
Kvalita aktiv			
Nevýkonné klientské expozice (v mld. Kč)	92,9	104,8	97,2
Podíl nevýkonných klientských expozic na celkových klientských expozicích (v %)	2,6	2,8	2,4
Míra krytí nevýkonných úvěrových expozic opravnými položkami (v %)	55,0	48,9	50,4

Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru (pokračování)

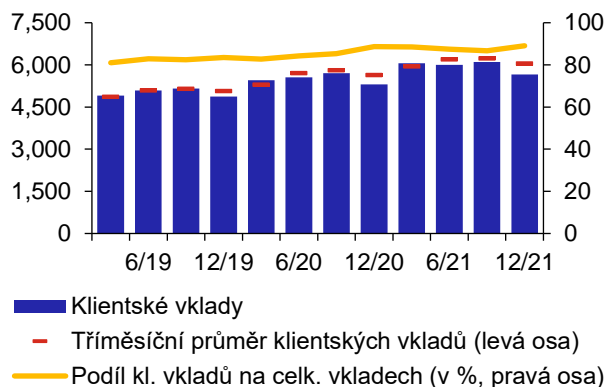
	2019	2020	2021
Hospodářské výsledky a ziskovost			
Zisk sektoru po zdanění (v mld. Kč)	91,1	47,5	70,6
Zisk z finanční činnosti (v mld. Kč)	198,5	177,6	180,2
Správní náklady (v mld. Kč)	77,7	73,3	75,6
Poměr nákladů k příjmům (CIR; v %)	44,6	47,8	48,4
Čistá úroková marže (v %)	1,94	1,60	1,53
RoE (v %)	18,12	8,23	11,37
RoA (v %)	1,16	0,57	0,8
Kapitálová vybavenost			
Regulační kapitál celkem (v mld. Kč)	539,9	630,7	643,0
v tom:			
Tier 1	527,2	611,8	622,9
Tier 2	12,7	18,9	20,2
Celkový kapitálový poměr (v %)	21,3	24,3	23,5
Kapitálový poměr Tier 1 (v %)	20,8	23,6	22,8
Pákový poměr (v %)	7,1	7,8	7,3

Vybrané údaje o bankovním sektoru – grafy

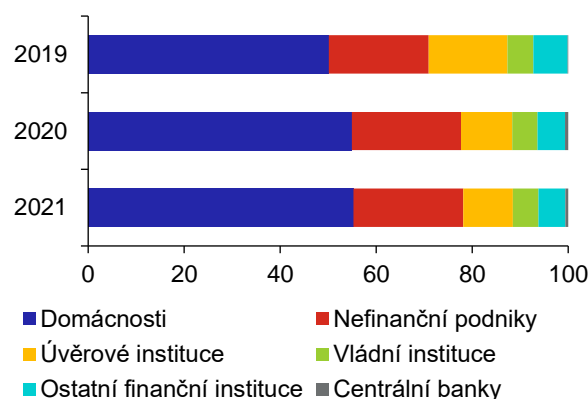
Graf B.7 Klientské vklady

(v mld. Kč, stav ke konci období)

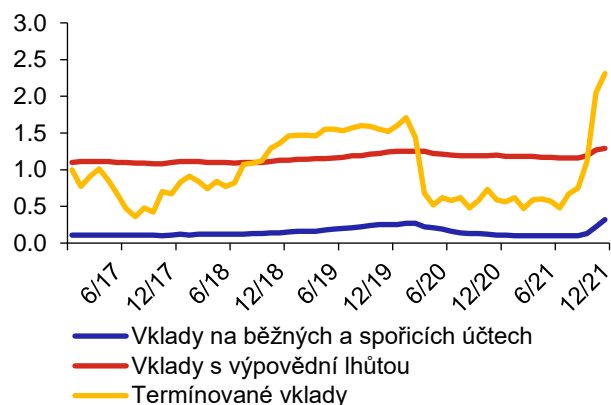
Graf B.8 Vklady dle ekonomických sektorů

(v %, stav ke konci období)

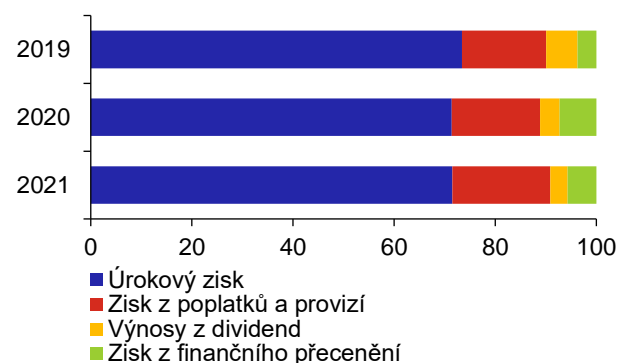
Graf B.9 Úrokové sazby u nových vkladů

(obyvatelstvo, v %)

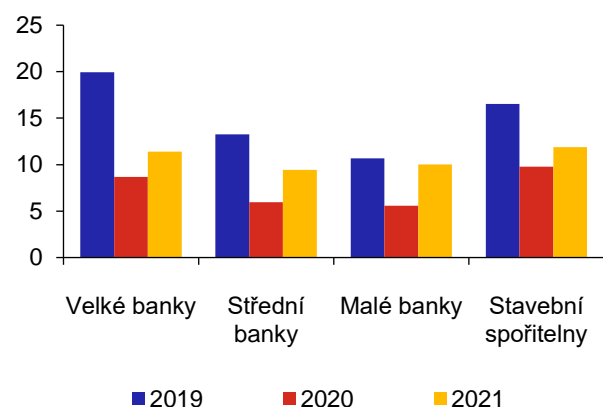
Graf B.10 Dekompozice zisku z finanční činnosti

(v %)

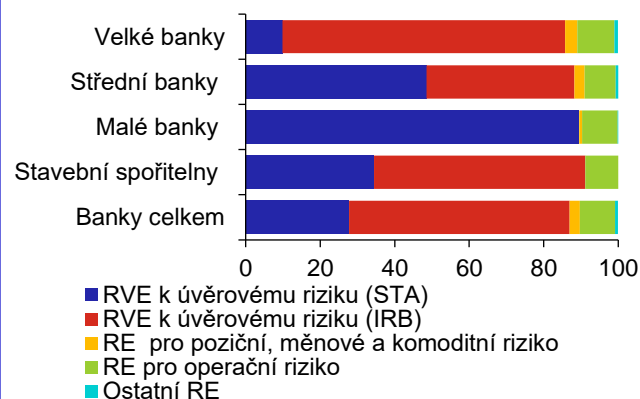
Graf B.11 Rentabilita Tier 1 (RoE)

(v %, skupiny bank)

Graf B.12 Struktura rizikových expozic

(v %, stav k 31. 12. 2021)

Tab. B.3 Vybrané údaje o sektoru družstevních záložen

	2019	2020	2021
Počet členů družstevních záložen	12 222	11 991	11 419
Celková aktiva (v mil. Kč)	10 157,6	9 988,4	9 092,7
z toho:			
Úvěry a pohledávky	7 282,0	6 427,7	5 826,9
Závazky (v mil. Kč)	8 408,5	8 392,5	7 486,5
z toho:			
Vklady (v naběhlé hodnotě)	8 118,7	8 133,3	7 218,9
Vlastní kapitál (v mil. Kč)	1 749,2	1 595,0	1 606,3
Celkový kapitálový poměr (v %)	29,2	26,7	24,4
Podíl nevykonných úvěrů na celk. poskytnutých úvěrech (v %)	24,1	28,9	26,2
Zisk po zdanění (v mil. Kč)	-36,0	-104,0	44,8

II. POJIŠŤOVNY

Tab. B.4 Vývoj počtu subjektů v pojistném sektoru

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Pojišťovny	44	2	5	41
z toho:				
Tuzemské pojišťovny ⁱ⁾	27	0	4	23
Pobočky pojišťoven z EU/EHP	17	2	1	18
Zajišťovny	1	0	0	1
Akreditované osoby	23	3	0	26

i) Údaj o počtu pojišťoven zahrnuje také Českou kancelář pojistitelů a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.

Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru ⁱ⁾

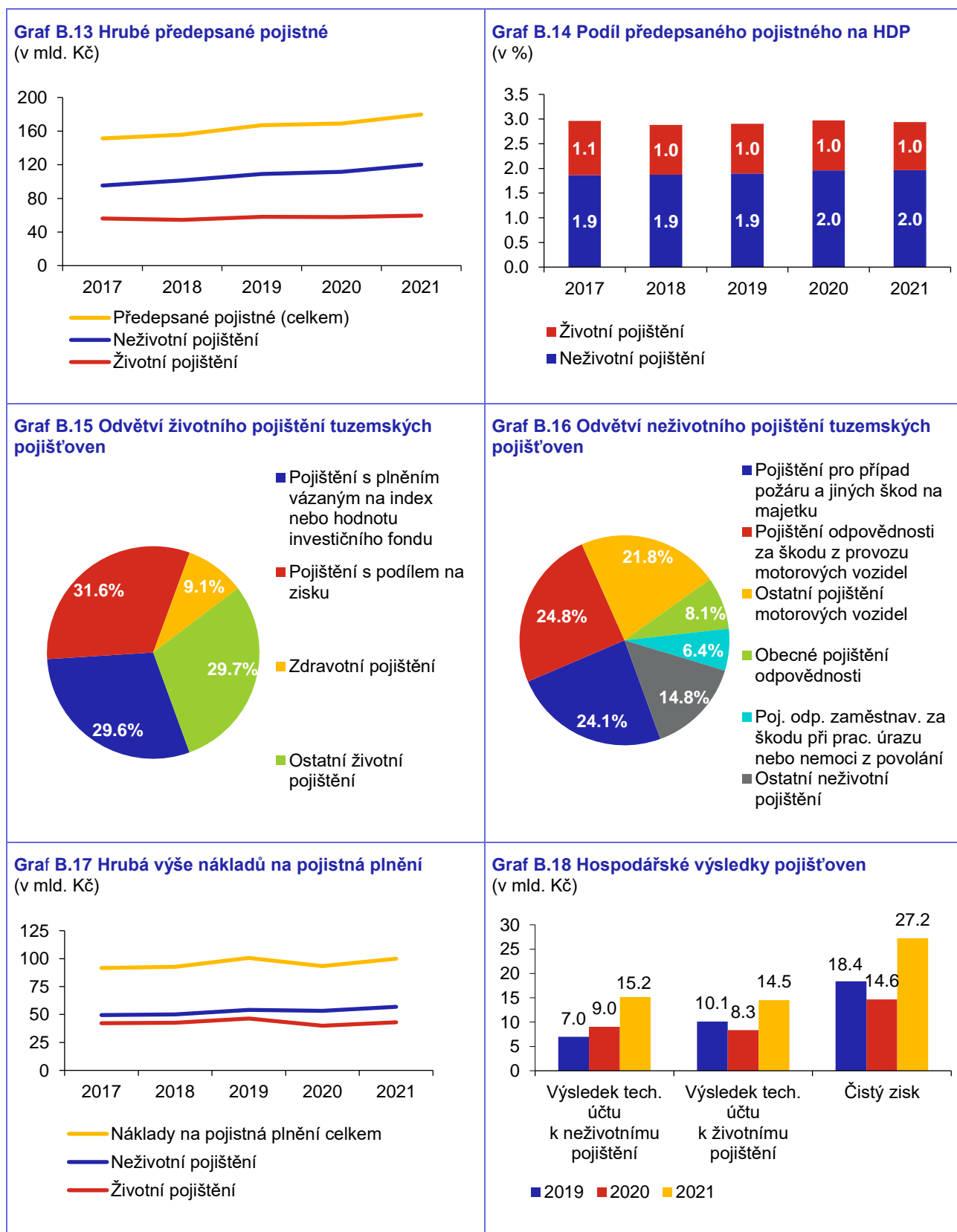
	2019	2020	2021
Bilanční suma a její struktura			
Celková aktiva (v mld. Kč)	466,2	473,4	507,1
Celková aktiva (tuzemské pojišťovny)	412,0	419,2	450,2
z toho:			
Investice	285,8	287,0	294,0
Investice ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník	75,6	77,1	86,0
Závazky celkem	389,8	393,7	432,3
z toho:			
Technické rezervy	236,4	238,4	250,1
Technické rezervy ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník	98,3	100,1	110,7
Vlastní kapitál	73,1	75,6	71,9
Předepsané pojistné			
Hrubé předepsané pojistné (v mld. Kč)	167,1	169,2	179,9
z toho:			
Životní pojištění	58,0	57,7	59,6
z toho: pojistné postoupené zajistitelům	4,6	4,8	5,1
Neživotní pojištění	109,2	111,5	120,3
z toho: pojistné postoupené zajistitelům	28,9	29,5	32,8
Náklady na pojistná plnění			
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění (v mld. Kč)	100,6	93,2	100,0
z toho:			
Životní pojištění	46,4	40,0	43,1
Neživotní pojištění	54,2	53,3	56,9

i) V údajích nejsou zahrnuty Česká kancelář pojistitelů, Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. a VIG RE zajišťovna, a.s.

Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru (pokračování)

	2019	2020	2021
Hospodářské výsledky a ziskovost			
Zisk po zdanění (v mld. Kč)	18,4	14,6	27,3
RoE (%)	23,8	18,1	36,9
RoA (%)	4,2	3,3	5,9
Čistý zisk k zaslouženému pojistnému (v %)	14,5	11,2	20,7
Kapitálová přiměřenost			
Medián poměrů použitelného kapitálu k SCR (v %)	202,5	226,8	209,4
Medián poměrů použitelného kapitálu k MCR (v %)	310,4	339,7	318,7

Vybrané údaje o pojistném sektoru – grafy

III. PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

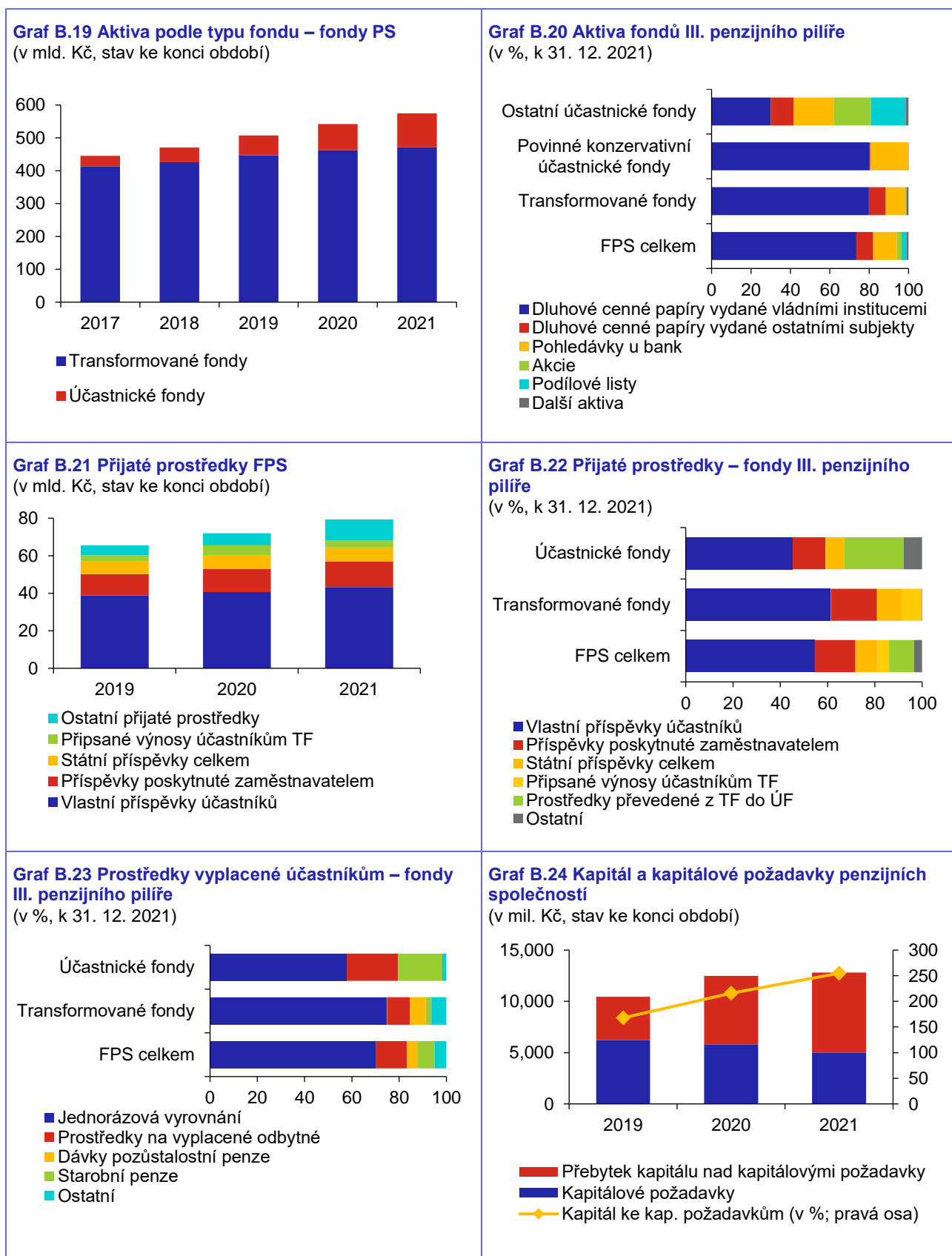
Tab. B.6 Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Penzijní společnosti	9	0	0	9
Transformované fondy	8	0	0	8
Účastnické fondy	31	3	0	34
Akreditované osoby	12	1	1	12

Tab. B.7 Vybrané údaje o sektoru penzijních společností

	2019	2020	2021
Počet účastníků III. pilíře (v tis.)	4 440,1	4 415,1	4 429,9
z toho:			
Počet účastníků doplňkového spoření	1 137,4	1 282,9	1 467,1
Počet účastníků penzijního připojištění	3 302,7	3 132,2	2 962,8
Aktiva fondů III. pilíře (mld. Kč)	507,7	542,1	574,5
Prostředky přijaté (mld. Kč)	65,5	72,0	79,3
Kapitál ke kapitálovým požadavkům	1,7	2,2	2,5
Čistý zisk (mld. Kč)	1,9	1,9	2,0

Vybrané údaje o sektoru penzijních společností – grafy

IV. OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

Tab. B.8 Vývoj počtu subjektů v sektoru obchodníků s cennými papíry

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Obchodníci s cennými papíry	39	2	0	41
z toho:				
Bankovní	16	0	0	16
Nebankovní	23	2	0	25
Pobočky obchodníků s cennými papíry	35	2	3	34
z toho:				
Bankovní	15	0	0	15
Nebankovní	20	2	3	19
Akreditované osoby	14	3	0	17

Tab. B.9 Vybrané údaje sektoru obchodníků s cennými papíry

	2019	2020	2021
Kapitálový poměr T1 (%)	22,9	21,5	29,7
Zisk po zdanění (OCP nebankovní, mil. Kč)	626,2	1 003,3	1 147,3

V. INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

Tab. B.10 Vývoj počtu subjektů kapitálového trhu

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Investiční společnosti	37	4	0	41
Hlavní administrátoři	1	0	0	1
Pobočky zahraničních investičních společností	2	1	0	3
Investiční fondy s právní osobností	185	41	13	213
z toho:				
Samosprávné fondy	30	2	2	30
Podílové fondy	234	23	4	253
Depozitáři	6	3	0	9
Osoby provádějící správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním dle § 15 ZISIF ⁴⁰	238	136	34	340

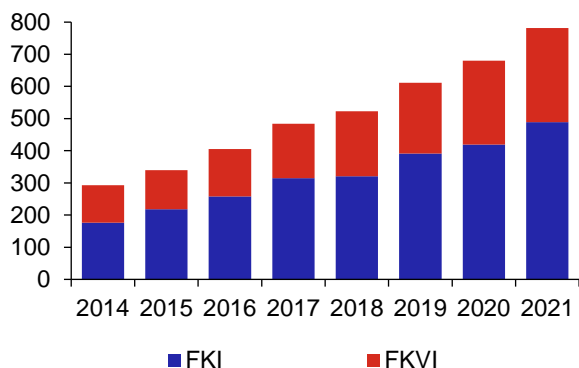
Tab. B.11 Vybrané údaje o investičním sektoru

	2019	2020	2021
Spravovaná aktiva FKI (v mld. Kč)	390,9	418,8	489,0
z toho:			
Dluhopisové fondy	121,0	113,5	111,2
Smíšené fondy	143,1	159,5	194,4
Akciové fondy	76,3	88,4	110,0
Fondy peněžního trhu	0,0	0,0	0,0
Nemovitostní fondy	48,5	56,4	72,0
Ostatní fondy	2,0	1,0	1,4
Spravovaná aktiva FKVI (v mld. Kč)	220,9	256,5	293,0
Kapitál ke kapitálovým požadavkům investičních společností	4,8	4,8	3,7
Čistý zisk investičních společností (mld. Kč)	1,2	1,2	1,7
Čisté prodeje / odkupy podílových listů (mld. Kč)	45,4	15,3	53,1

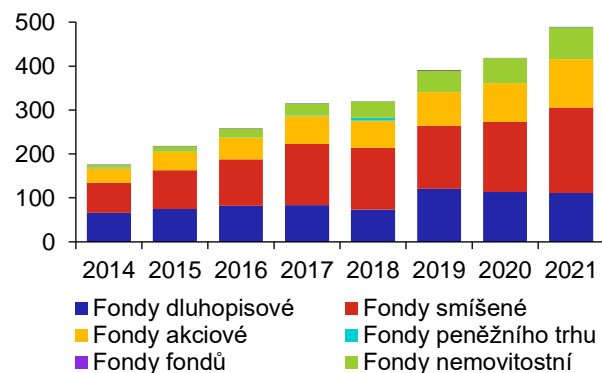
⁴⁰ Správce podle § 15 ZISIF je registrovaný subjekt bez licence ČNB, který nepodléhá dohledu ČNB.

Vybrané údaje o investičních společnostech a fondech – grafy

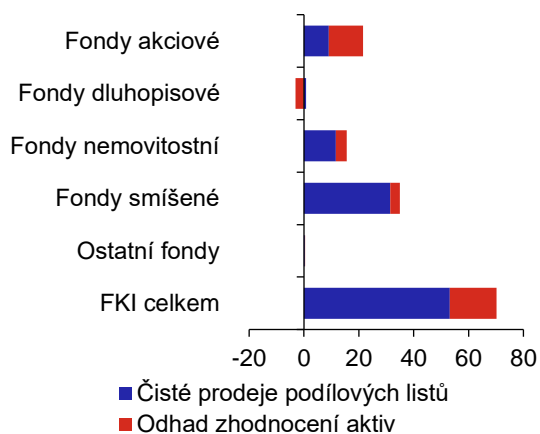
Graf B.25 Aktiva tuzemských investičních fondů
(v mld. Kč, stav ke konci období)

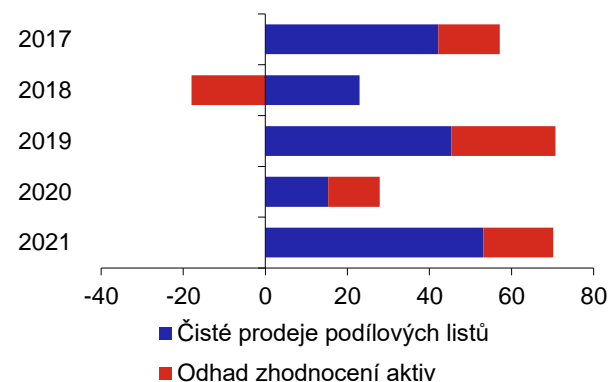
Graf B.26 Aktiva podle typu fondu – FKII
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.27 Dekompozice změny aktiv podle typu fondu
(v %, k 31. 12. 2021)

Graf B.28 Dekompozice meziroční změny aktiv – FKII
(v mld. Kč, stav ke konci období)

VI. POČTY OSTATNÍCH SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU

Tab. B.12 Vývoj počtu subjektů v sektoru platebních institucí a vydavatelů elektronických peněz

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Platební instituce	23	1	3	21
Pobočky platebních institucí	9	3	0	12
Instituce elektronických peněz	1	1	0	2
Pobočky institucí elektronických peněz	3	1	0	4
Správci informací o platebním účtu	3	0	0	3
Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu	84	1	12	73
Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu	20	0	4	16

Tab. B.13 Vývoj počtu subjektů v sektoru distributorů finančních produktů

	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Distributoři investičních služeb				
Investiční zprostředkovatelé	155	4	13	146
Vázaní zástupci (kapitálový trh)	11 770	4 094	2 187	13 677
Distributoři doplňkového penzijního spoření				
Samostatní zprostředkovatelé	105	3	8	100
Vázaní zástupci (doplňkové penzijní spoření)	11 857	4 167	2 223	13 801
Distributoři pojištění a zajištění				
Samostatní zprostředkovatelé	853	28	62	819
Vázaní zástupci	30 828	7 455	10 730	27 553
Doplňkoví pojišťovací zprostředkovatelé	2 116	163	722	1 557
Distributoři spotřebitelských úvěrů				
Samostatní zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru	305	23	40	288
Vázaní zástupci (spotřebitelský úvěr)	17 052	5 292	3 481	18 863
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	1 016	59	54	1 021

Tab. B.14 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů spotřebitelského úvěru

	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	85	2	4	83
Akreditované osoby	22	3	2	23

Tab. B.15 Vývoj počtu subjektů v sektoru směnárů

	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Směnárny	882	19	38	863

Tab. B.16 Vývoj počtu subjektů v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	5	0	0	5

Tab. B.17 Počet poskytovatelů finančních služeb a fondů notifikovaných do ČR v rámci volného pohybu služeb k 31. 12. 2021

	2021
Notifikované úvěrové instituce	417
Notifikované pojišťovny	826
Notifikované zahraniční instituce zaměstnaneckého penzijního připojištění	0
Notifikovaní poskytovatelé investičních služeb	580
Notifikovaní centrální deponitáři cenných papírů	5
Notifikované fondy UCITS	1 453
Notifikované fondy AIF i) s výjimkou EuVECA ii) a EuSEF iii)	345
Notifikované fondy EuVECA	92
Notifikované fondy EuSEF	1
Notifikované UCITS investiční společnosti	51
Notifikovaní správci alternativních investičních fondů	44
Notifikované instituce elektronických peněz	167
Notifikované platební instituce	263
Notifikovaní správci informací o platebním účtu	5
Notifikovaní pojišťovací zprostředkovatelé	5 495
Notifikovaní zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru na bydlení	10

i) AIF (Alternativní investiční fond), zkratka pro speciální fondy a fondy kvalifikovaných investorů.

ii) EuVECA (European Venture Capital Fund), zkratka pro evropský fond rizikového kapitálu.

iii) EuSEF (European Social Entrepreneurship Fund), zkratka pro evropský fond sociálního podnikání.

VII. EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Tab. B.18 Vývoj počtu emitentů a subjektů tržní infrastruktury

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Emitenti cenných papírů přijatých na evropském regulovaném trhu ⁱ⁾	107	16	13	110
Tržní infrastruktura ⁱⁱ⁾	10	0	0	10

ⁱ⁾ Zahnuje všechny emitenty (domácí i zahraniční), jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR, emitenty se sídlem v ČR, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v jiném členském státě EU, a také emitenty se sídlem mimo ČR, avšak s cennými papíry přijatými k obchodování na regulovaném trhu v ČR.

ⁱⁱ⁾ Role subjektů v postavení organizátora regulovaného trhu, provozovatele mnohostranného obchodního systému, provozovatele organizovaného obchodního systému, provozovatele vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání, centrálního deponitáře a administrátora referenčních hodnot.

Tab. B.19 Vybrané údaje o trhu s cennými papíry

	2019	2020	2021
Počet emisí akcií (BCPP)	54	55	55
Celkový objem obchodů s akciemi (BCPP, mld. Kč)	108,8	125,3	140,5
Tržní kapitalizace akcií (BCPP, mld. Kč)	22 054,2	13 502,7	15 659,2
Celkový objem obchodů s akciemi (RM-S, mld. Kč)	2,2	4,5	4,9

Tab. B.20 Přehled emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu v ČR

	2019	2020	2021
Emitenti CP přijatých k obchodování na reg. trhu v ČR	122	107	110
z toho:			
Emitenti, jejichž domovským členským státem je ČR	112	98	103
z toho:			
Emitenti se sídlem v ČR	105	94	97
Emitenti se sídlem v jiném státě EU	5	3	5
Emitenti se sídlem mimo EU	2	1	1
Emitenti požívající výjimky dle § 119c ZPKT	36	27	25
Emitenti plně podléhající dohledu ČNB	76	71	78
z toho:			
Emitenti se sídlem v ČR	72	68	73
Emitenti se sídlem v jiném státě EU	2	2	4
Emitenti se sídlem mimo EU	2	1	1
Emitenti akcií	46	43	44

VIII. SOUHRNNÉ INFORMACE O DOHLEDU

Tab. B.21 Počty zahájených kontrol v sektorovém členění

	2019	2020	2021
Banky ⁱ⁾	21	22	28
Družstevní záložny	1	5	1
Pojišťovny	9	6	10
Penzijní společnosti a fondy	9	0	1
Obchodníci s cennými papíry – nebankovní	3	1	2
Pobočky zahraničních OCP	0	4	2
Investiční společnosti a fondy	4	5	3
Směnárny	16	5	6
Poskytovatelé platebních služeb	12	3	6
Vydavatelé elektronických peněz	1	0	1
Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů	14	11	8
Akreditované osoby	0	6	7
Distributoři finančních produktů	33	24	25
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	0	1	1

i) Včetně kontrol zahájených dle zákona o oběhu bankovek a mincí.

Tab. B.22 Přehled evidovaných přestupků

Členění dle § 45d odst. 2 zákona o ČNB	2021
Počet přijatých podnětů	164
Počet zahájených řízení	97
Počet odložených případů	67
Počet zastavených řízení	16
Počet pravomocných rozhodnutí	124
Celková výše uložených pokut	44 900 000 Kč
Počet rozhodnutí, kterými bylo upuštěno od uložení trestu	0
Počet podaných rozkladů ⁴¹	25

⁴¹ Z celkového počtu 25 podaných rozkladů bylo v 19 případech rozhodnutí 1. stupně bankovní radou (tj. 2. stupněm) potvrzeno, ve dvou případech byl částečně upraven výrok a v ostatních částech bylo rozhodnutí potvrzeno, v dalších dvou případech bylo rozhodnutí prvního stupně zrušeno a věc byla vrácena zpět k novému projednání, v jednom případě bylo rozhodnutí 1. stupně zrušeno (rozhodnutí o předběžném opatření) a v jednom případě byl rozklad zamítnut jako opožděný.

Tab. B.23 Vedení sankčních správních řízení

Právní úprava	Počet sankčních správních řízení přecházejících z roku 2020	Počet sankčních správních řízení zahájených v roce 2021	Počet sankčních správních řízení ukončených v roce 2021	Celková výše uložených pokut (v tis. Kč)
Zákon o bankách a zákon o spořitelních a úvěrních družstvech	5	15	12	6 000
Zákon o pojišťovnictví a zákon o distribuci pojištění a zajištění	2	19	15	6 020
Zákon o podnikání na kapitálovém trhu	11	21	26	10 595
Zákon o investičních společnostech a investičních fondech	5	22	21	1 150
Směnárenský zákon	1	6	6	695
Zákon o ochraně spotřebitele	1	1	1	100
Zákon o platebním styku	22	15	25	3 750
Zákon o oběhu bankovek a mincí	2	1	3	300
Zákon o spotřebitelském úvěru	13	15	8	6 240
Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	2	6	6	10 000
Zákon o České národní bance	1	0	1	50
Dohled nad finančním trhem celkem	65	121	124	44 900

Tab. B.24 Subjekty finančního trhu v likvidaci⁴²

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2020	Přírůstek v roce 2021	Úbytek v roce 2021	Stav k 31. 12. 2021
Banky	4	0	1	3
Družstevní záložny	4	1	0	5
Pojišťovny a zajišťovny	0	0	0	0
Investiční společnosti	3	0	0	3
Investiční fondy	9	0	2	7
Podílové fondy	8	2	1	9
Penzijní společnosti	0	0	0	0
Obchodníci s CP	1	0	1	0
Celkem	29	3	5	27

Tab. B.25 Žádosti o informace

Druh žádosti	2018	2019	2020	2021
Žádosti od zahraničních regulátorů	46	48	47	48
Žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	79	71	49	86

⁴² V důsledku ukončení likvidace ČNB přestala dohlížet pět subjektů: jednu banku (Agrobanka Praha, a.s. v likvidaci), dva investiční fondy (JIS investiční fond, akciová společnost v likvidaci, a Startec Ventures SICAV), jednoho obchodníka s cennými papíry (brokerjet České spořitelny, a.s. v likvidaci) a jeden podílový fond v likvidaci. V roce 2021 do likvidace vstoupila jedna družstevní záložna (Československé úvěrní družstvo v likvidaci) a dva podílové fondy.

Tab. B.26 Přehled podání veřejnosti

	2019	2020	2021
Úvěrové instituce	872	1071	858
z toho:			
Odborná péče a ochrana spotřebitele	667	714	662
Poskytování spotřebitelského úvěru	205	357	196
Pojišťovnictví	570	521	452
Penzijní společnosti a fondy	37	30	27
Nebankovní obchodníci s CP	72	121	76
Investiční společnosti a fondy ¹⁾	21	14	45
Směnářenská činnost	174	41	14
Poskyvatelé platebních služeb a vydavatelé elektronických peněz	51	36	21
Nebankovní poskyvatelé spotřebitelského úvěru	195	172	142
Distributoři finančních produktů	215	229	225
z toho zprostředkování:			
Pojistných produktů	142	149	146
Investičních produktů	24	45	41
Spotřebitelských úvěrů	49	35	38

ii) Včetně obdobných zahraničních subjektů.

Tab. B.27 Centrální registr úvěrů

	Stav k 31. 12. 2018	Stav k 31. 12. 2019	Stav k 31. 12. 2020	Stav k 31. 12. 2021
Počet evidovaných dlužníků	632 726	641 579	642 759	642 266
z toho:				
fyzických osob podnikatelů	322 364	322 192	325 040	329 519
právnických osob	310 362	319 387	317 719	312 747
Celkový objem zůstatků úvěrů (mld. Kč)	1 830	1 869	1 897	1 957
Počet uživatelů aplikace CRÚ	2 246	2 234	2 233	2 344
Ad hoc dotazy na úvěrové zatížení (tis. ks / rok)	361	367	364	337
Počet dotazů na úvěrové zatížení klienta v měsíčních sestavách (tis. ks / rok)	4 506	5 945	3 416	3 315
Počet pořízených výpisů pro klienty (ks/rok)	488	460	442	456

IX. REGULATORNÍ AKTIVITY ČNB V ROCE 2021

Vyhlášky a opatření ČNB

- Vyhláška č. 209/2021 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů likvidátora banky a spořitelního a úvěrního družstva.
- Vyhláška č. 235/2021 Sb., kterou se mění vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.
- Vyhláška č. 246/2021 Sb., kterou se mění vyhláška č. 346/2013 Sb., o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 426/2013 Sb., o předkládání výkazů spořitelními a úvěrními družstvy České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 354/2021 Sb., kterou se mění vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění vyhlášky č. 392/2017 Sb.
- Vyhláška č. 399/2021 Sb., o úvěrových ukazatelích.

Vybraná úřední sdělení a další sdělení

- Úřední sdělení ze dne 31. března 2021 ke způsobu výpočtu rizikových vah pro účely stanovení příspěvků do Fondu pojištění vkladů (č. 3/2021 Věst. ČNB), kterým se novelizuje úřední sdělení České národní banky č. 7/2018 Věst. ČNB a ruší úřední sdělení č. 5/2019 Věst. ČNB a č. 14/2020 Věst. ČNB.
- Úřední sdělení ze dne 29. června 2021 k výkonu činnosti obchodníků s cennými papíry – uplatnění plošné diskrece orgánu dohledu k vyloučení expozic z limitu pro riziko koncentrace (č. 7/2021 Věst. ČNB).
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 8. července 2021 k výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev, poboček bank z jiného než členského státu a některých dalších osob – uveřejňování informací (č. 9/2021 Věst. ČNB), kterým se současně ruší úřední sdělení České národní banky č. 9/2018 Věst. ČNB, č. 12/2018 Věst. ČNB, č. 5/2020 Věst. ČNB a č. 27/2020 Věst. ČNB.
- Úřední sdělení ze dne 3. srpna 2021 k plošným diskrecím podle nařízení CRR (č. 10/2021 Věst. ČNB).
- Úřední sdělení ze dne 12. října 2021 k některým ustanovením vyhlášek o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank a spořitelními a úvěrními družstvy České národní bance (č. 15/2021 Věst. ČNB).
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 10. prosince 2021 – Doporučení k řízení rizik spojených s poskytováním spotřebitelských úvěrů zajištěných obytnou nemovitostí (č. 13/2021 Věst. ČNB).
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 20. prosince 2022 k hlášení bezpečnostních a provozních incidentů v oblasti platebního styku (č. 14/2021 Věst. ČNB).
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k identifikaci a uveřejňování o indikátorech systémového rizika, ze dne 15. ledna 2021.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA upřesňujících podmínky pro uplatnění alternativního přístupu k expozicím institucí vztahujícího se k „trojstranným repům“ podle čl. 403 odst. 3 nařízení (EU) č. 575/2013 pro účely velkých expozic, ze dne 4. srpna 2021.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech podle článku 17 a čl. 18 odst. 4 směrnice (EU) 2015/849 o hloubkové kontrole klienta a faktorech, které by úvěrové a finanční instituce měly vzít v úvahu při posuzování rizika praní peněz a financování terorismu souvisejícího s jednotlivými obchodními vztahy a příležitostnými transakcemi, ze dne 9. srpna 2021.

- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA ke kritériím pro používání datových vstupů uvedených v článku 325bc nařízení (EU) č. 575/2013 v modelu měření rizika, ze dne 22. října 2021.
- Sdělení ČNB o revidovaných obecných pokynech EBA k oznamování významných incidentů podle směrnice (EU) 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu, ze dne 12. listopadu 2021.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k vnitřnímu systému správy a řízení, ze dne 2. prosince 2021.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA ke stanovení kritérií pro posuzování výjimečných případů, kdy instituce přesáhne limity velkých expozic, a časového rámce a opatření k obnovení souladu podle nařízení (EU) č. 575/2013, ze dne 2. prosince 2021.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k řádným zásadám odměňování, ze dne 17. prosince 2021.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA a ESMA k posuzování vhodnosti členů vedoucího orgánu a osob v klíčových funkcích, ze dne 17. prosince 2021.

Vybraná výkladová stanoviska

- Výkladové stanovisko ČNB k institutu bankovního tajemství ze dne 1. listopadu 2021.

Seznam tabulek

Tab. A.1 Počet odborných zkoušek vykonaných v roce 2021 a jejich úspěšnost	38
Tab. A.2 Zánik zprostředkovatelů finančních produktů z důvodu nezaplacení správního poplatku za prodloužení oprávnění	39
Tab. B.1 Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí	47
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru	47
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru (pokračování)	48
Tab. B.3 Vybrané údaje o sektoru družstevních záložeh	51
Tab. B.4 Vývoj počtu subjektů v pojistném sektoru	52
Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru	52
Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru (pokračování)	53
Tab. B.6 Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností	55
Tab. B.7 Vybrané údaje o sektoru penzijních společností	55
Tab. B.8 Vývoj počtu subjektů v sektoru obchodníků s cennými papíry	57
Tab. B.9 Vybrané údaje sektoru obchodníků s cennými papíry	57
Tab. B.10 Vývoj počtu subjektů kapitálového trhu	58
Tab. B.11 Vybrané údaje o investičním sektoru	58
Tab. B.12 Vývoj počtu subjektů v sektoru platebních institucí a vydavatelů elektronických peněz	60
Tab. B.13 Vývoj počtu subjektů v sektoru distributorů finančních produktů	60
Tab. B.14 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů spotřebitelského úvěru	60
Tab. B.15 Vývoj počtu subjektů v sektoru směnárén	60
Tab. B.16 Vývoj počtu subjektů v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí	60
Tab. B.17 Počet poskytovatelů finančních služeb a fondů notifikovaných do ČR v rámci volného pohybu služeb k 31.12. 2021	61
Tab. B.18 Vývoj počtu emitentů a subjektů tržní infrastruktury	62
Tab. B.19 Vybrané údaje o trhu s cennými papíry	62
Tab. B.20 Přehled emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu v ČR	62
Tab. B.21 Počty zahájených kontrol v sektorovém členění	63
Tab. B.22 Přehled evidovaných přestupků	63
Tab. B.23 Vedení sankčních správních řízení	64
Tab. B.24 Subjekty finančního trhu v likvidaci	64
Tab. B.25 Žádosti o informace	64
Tab. B.26 Přehled podání veřejnosti	65
Tab. B.27 Centrální registr úvěrů	65

Seznam grafů

Graf A.1 Objemy vybraných klientských úvěrových agregátů	10
Graf A.2 Nevýkonné úvěry	11
Graf A.3 Kapitál a kapitálové poměry domácího bankovního sektoru	12
Graf A.4 Hrubé předepsané pojistné	12
Graf A.5 Kapitál a plnění kapitálových požadavků podle Solventnosti II	13
Graf A.6 Počet účastníků III. penzijního pilíře	14
Graf B.1 Koncentrace bankovního sektoru	49
Graf B.2 Struktura aktiv bankovního sektoru	49
Graf B.3 Klientské úvěry	49
Graf B.4 Úrokové sazby z nových úvěrů	49
Graf B.5 Cenné papíry a účasti bankovního sektoru	49
Graf B.6 Struktura pasiv bankovního sektoru	49
Graf B.7 Klientské vklady	50
Graf B.8 Vklady dle ekonomických sektorů	50
Graf B.9 Úrokové sazby u nových vkladů	50
Graf B.10 Dekompozice zisku z finanční činnosti	50
Graf B.11 Rentabilita Tier 1 (RoE)	50
Graf B.12 Struktura rizikových expozic	50
Graf B.13 Hrubé předepsané pojistné	54
Graf B.14 Podíl předepsaného pojistného na HDP	54
Graf B.15 Odvětví životního pojištění tuzemských pojišťoven	54
Graf B.16 Odvětví neživotního pojištění tuzemských pojišťoven	54
Graf B.17 Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	54
Graf B.18 Hospodářské výsledky pojišťoven	54
Graf B.19 Aktiva podle typu fondu – fondy PS	56
Graf B.20 Aktiva fondů III. penzijního pilíře	56
Graf B.21 Přijaté prostředky FPS	56
Graf B.22 Přijaté prostředky – fondy III. penzijního pilíře	56
Graf B.23 Prostředky vyplacené účastníkům – fondy III. penzijního pilíře	56
Graf B.24 Kapitál a kapitálové požadavky penzijních společností	56
Graf B.25 Aktiva tuzemských investičních fondů	59
Graf B.26 Aktiva podle typu fondu – FKI	59
Graf B.27 Dekompozice změny aktiv podle typu fondu	59
Graf B.28 Dekompozice meziroční změny aktiv – FKI	59

Seznam zkratk

AIF	Alternative Investment Fund (alternativní investiční fond)
AML/CFT	Anti-Money Laundering / Combating the Financing of Terrorism (opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu)
BCPP	Burza cenných papírů Praha, a.s.
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive (směrnice ke zřízení rámce pro ozdravení a restrukturalizaci úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry)
CBPR	Cross-Border Payments Regulation (nařízení o přeshraničních platbách)
CDCP	Centrální depozitář cenných papírů
CIR	cost-to-income ratio (poměr správních nákladů a odpisů hmotných aktiv k celkovým čistým provozním výnosům)
CP	cenný papír
CRD V	Capital Requirements Directive V (pátá směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky)
CRD VI	Capital Requirements Directive VI (šestá směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky)
CRR III	Capital Requirements Regulation III (třetí nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky)
CRÚ	Centrální registr úvěrů
CSDR	Central Securities Depositories Regulation (nařízení o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v EU a centrálních depozitářích cenných papírů)
DORA	Digital Operational Resilience Act (nařízení o digitální a provozní odolnosti)
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán pro bankovníctví)
DSTI	debt service-to-income (poměr celkové dluhové služby a čistého příjmu žadatele o úvěr)
DTI	debt-to-income (poměr výše dluhu a čistého příjmu žadatele o úvěr)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
ELTIF	European long-term investment fund (evropský fond dlouhodobých investic)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů)
ESA	European Supervisory Authorities (Evropské orgány dohledu nad finančním trhem)
ESEF	European Single Electronic Format (evropský jednotný elektronický formát)
ESFS	European System of Financial Supervision (evropský systém dohledu nad finančním trhem)
ESG	Environmental, Social and Governance (environmentální, sociální a systém správy a řízení společností)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
EuSEF	European Social Entrepreneurship Funds (evropské fondy sociálního podnikání)
EuVECA	European Venture Capital Funds (evropské fondy rizikového kapitálu)
FAQ	frequently asked questions (často kladené otázky)
FKI	fondy kolektivního investování
FKVI	fondy kvalifikovaných investorů

FPS	fondy penzijního spoření
IAIS	International Association of Insurance Supervisors (Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví)
ICT	informační a komunikační technologie
IFD	Investment Firms Directive (směrnice o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky)
IFR	Investment Firms Regulation (nařízení o obezřetnostních požadavcích na investiční podniky)
IFRS	International Financial Reporting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví)
IOPS	International Organization of Pension Supervisors (Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru)
IOSCO	International Organization of Securities Commissions (Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry)
IRB	internal ratings based approach (přístup k řízení úrokového rizika založený na interním ratingu)
KID	Key Information Document (sdělení klíčových informací)
LCR	liquidity coverage ratio (poměr rezervy v oblasti likvidity a čistého odtoku likvidity)
LTV	loan-to-value ratio (poměr výše úvěru a hodnoty zajištění)
MCR	Minimum Capital Requirement (minimální kapitálový požadavek)
MF	Ministerstvo financí
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive (směrnice o trzích finančních nástrojů)
MiFIR	Markets in Financial Instruments Regulation (nařízení o trzích finančních nástrojů)
MONEYVAL	Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (expertní výbor pro boj proti praní špinavých peněz a terorismu)
OCP	obchodník s cennými papíry
ORSA	Own Risk and Solvency Assessment (vlastní posouzení rizik a kapitálu)
PRIBOR	Prague InterBank Offered Rate (mezibankovní záůjční úroková sazba)
PRIIP	packaged retail and insurance-based investment products (strukturované retailové investiční produkty a pojistné produkty s investiční složkou)
PS	penzijní společnost
PSD II	Payment Services Directive II (druhá směrnice o platebních službách)
RM-S	RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s.
SCA	strong customer authentication (silné ověření klienta)
SCR	Solvency Capital Requirement (solventnostní kapitálový požadavek)
SDAT	informační systém pro příjem a zpracování dat statistického a dohledového výkaznictví ČNB
SEPA	Single Euro Payments Area (jednotná oblast pro platby v eurech)
SREP	supervisory review and evaluation process (proces přezkumu a vyhodnocení orgánem dohledu)
SRP	supervisory review process (proces přezkumu orgánem dohledu)
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation (nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb)
TLAC	Total loss-absorbing capital (kapitál použitelný při řešení krize banky)
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
ZISIF	zákon o investičních společnostech a investičních fondech
ZPKT	zákon o podnikání na kapitálovém trhu
ŽP	životní pojištění

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
www.cnb.cz

ISBN 978-80-88424-09-3